

ANĢĻU VALODA MEŽĀ

Veselīgs metodiskais līdzeklis
nodarbībām brīvā dabā 1.–9.klasei

ANĢĻU VALODA MEŽĀ

**Veselīgs metodiskais līdzeklis
nodarbībām brīvā dabā 1.–9. klasei**

Grāmatu "Angļu valoda mežā" latviešu valodā izdevusi AS "Latvijas valsts meži" vides izglītības programmas "Izzini mežu" ietvaros sadarbībā ar LR Izglītības un zinātnes ministrijas Valsts izglītības satura centru.

Originālais izdevums "Att lära in engelska ute" © 2007, Repro och tryck Falun Research Centre, ISBN 978-91-631-7463-6

© Teksts: Lotta Karlegorda [Lotta Carlegård], www.engelskaute.nu

© Ilustrācijas: Ēva-Lēna Karlsonē [Eva-Lena Karlsson], www.elk.nu

© Foto: Ēva-Lēna Karlsonē, Lotta Karlegorda

Grafiskā forma: Pērs Hāgdāls [Per Hagdahl], Bangalore AB

Projekta vadītāja: Tīna Šēstrema [Tina Sjöström], Bangalore AB

Izdevums latviešu valodā "Angļu valoda mežā"

© AS "Latvijas valsts meži", 2009

© Teksts pielikumam – *Dr. sc. ing.* Zīgurds Saliņš

© Tulkojums no zviedru valodas – Solveiga Elsberga

Adaptācija atbilstoši Latvijas valsts pamatizglītības mācību priekšmetu standartiem – Ināra

Dimpere, VISC angļu valodas mācību priekšmeta ārštata metodiķe

Redaktore – Līga Zute-Abizāre, AS "Latvijas valsts meži"

ISBN 978-9984-9969-2-9

SW-FM/COC-001992 AS "Latvijas valsts meži"

The mark of responsible forestry

Atbildīgas mežsaimniecības zīme

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Šī grāmata iespiesta uz FSC sertificēta papīra
SIA Dardedze Hologrāfija SW-COC-003694
FSC sertifikāta zīme ir atrodama uz visiem koksnes
produktiem, kas nāk no videi draudzīgi, sociāli atbildīgi
un ekonomiski izdevīgi apsaimniekota meža.

Saturs

Ievads

Autores priekšvārds	7
Ārtelpas pedagogija – ko tā nozīmē?	9
Kāpēc organizēt mācības brīvā dabā.....	11
Vēsture un mūsdienas.....	14
Normatīvie akti.....	19
Kas jāņem vērā.....	23
Motivācija.....	26

Nodaļas

Making Groups.....	29
Words Words Words.....	39
Listening.....	65
Do and Describe.....	77
Walk'n'Talk.....	95
Poetry, Rhymes & Songs.....	111
Games & Sports.....	117
Maths in English.....	129
Stations.....	135
Pielikums. Noderīgi dati meža izzināšanai Latvijā	143
Izmantotā literatūra & Interneta avoti.....	154
Vingrinājumu saraksts no A-W	156
Vingrinājumu iedalījums pēc darba tēmas	158

„ Šeit es esmu tāpēc, lai
tiktu pie labas atzīmes
angļu valodā, bet vai tad
brīvā dabā cilvēks kaut
ko var iemācīties!? ”

Priekšvārds

Iepriekšējā lappusē lasāmais citāts ir kāda devītās klases skolnieka izteikums nodarbībā, kurā tika apspriests jēdziens *valodu mācīšanās brīvā dabā*. Grāmatas autore Lotta Karlegorda dalās savā pieredzē: “Es biju cieši nolēmusi rosināt pusaudžos interesi par mācīšanos ārpus telpām. Tomēr ceļš izrādījās garāks, nekā biju domājusi – nevis skolēnu dēļ, bet tāpēc, ka trūka vingrinājumu krājumu valodas nodarbībām ārpus telpām, īpaši tādu, kas derētu no sestās līdz devītajai klasei. Diezgan paradoksāli, ņemot vērā, ka pēdējā desmitgadē arvien biežāk dzirdam trauksmainus ziņojumus par jauniešu lieko svaru un mazkustīgumu. Dīvaini. Tomēr nekas cits man neatlika – ja gribēju pārcelt mācības brīvā dabā, pašai vajadzēja atrast piemērotus vingrinājumus. Tā sāka veidoties un pamazām ieguva formu metodiskais līdzeklis valodas apguvei ārpus telpām, kas tagad ir jūsu rokās!”

Lotta Karlegorda ir angļu un zviedru valodas skolotāja Zviedrijā no ceturtās līdz devītajai klasei. Ar ārtelpas pedagoģiju viņa strādā paralēli Fālunas Praktiskās ģimnāzijas rektores darbam un aktīvi darbojas Fālunas Dabas skolā.

Balstoties uz Lottas Karlegordas un Zviedrijas Dabas skolu pieredzi, AS “Latvijas valsts meži” tagad ir izdevusi jaunu metodisko līdzekli “Angļu valoda mežā”, kas seko jau latviski izdotajai grāmatai “Matemātika mežā”. Mēs – grāmatas veidotāji un adaptētāji ceram, ka šis darbs palīdzēs Latvijas skolās mežam ienākt vēl dziļāk un rosinās plašāk iepazīt vides jautājumus ne tikai Latvijā, bet arī ārpus tās robežām.

Latvijas skolotājiem vienmēr aktuāls bijis jautājums, kā novatoriskus metodiskos līdzekļus savienot ar ierasto darbu skolās, mācību standartiem? Tāpēc, ķeroties pie šī metodiskā līdzekļa adaptācijas Latvijas skolām, bijām nolēmuši vielu sakārtot tāpat kā darbā “Matemātika mežā”, kur katras nodaļas sākumā ir norādītas atsevišķas pamatizglītības standarta prasības, kas īstenojamas, veicot piedāvātos uzdevumus. Šāda kārtība ir ļoti laba vairāku iemeslu dēļ – tā atvieglo darbu skolotājiem, kuri agrāk nav vadījuši nodarbības ārpus klases sienām, un vieš skaidrību, ļaujot skolēniem, kolēģiem, vecākiem un skolu vadībai saprast, ka atrašanās brīvā dabā nepavisam nav niekošāns. Tomēr diezgan drīz atklājās, ka tikpat precīzi sagrupēt valodas vingrinājumus nemaz nav iespējams. Kāpēc? Tāpēc, ka gandrīz visi vingrinājumi aptver lielāko daļu standartos minēto prasību.

Šī iemesla dēļ informācija par grāmatas satura atbilstību Latvijas valsts pamatizglītības standartam sniegta atsevišķā nodaļā "Normatīvie akti", bet norādes pie vingrinājumiem paskaidro, kādas prasmes un iemaņas tie palīdz izkopt un kā tos iespējams variēt. Turklāt mācību standarti un programmas ir dokumenti, kas laika gaitā var mainīties, un tas ir vēl viens iemesls, kāpēc esam vairījušies tos detalizēti aprakstīt un nosaukt.

Grāmatā "Angļu valoda mežā" vingrinājumi tulkoti latviski, bet nodaļu un uzdevumu nosaukumi doti angļu valodā. Taču jūs, protams, vingrinājumus varat pārdēvēt, tos piemērojot arī latviešu valodas vai citas svešvalodas apguvei. Turklāt esam pārliecināti, ka šī grāmata izrādīsies noderīga ne tikai valodu, bet dažādu mācību priekšmetu skolotājiem. Tēlaini sakot – uzlieciet īpašas brilles un palūkojieties, kādas iespējas jūs gaida brīvā dabā!

Grāmatas veidotāji no AS "Latvijas valsts meži",
LR Izglītības un zinātnes ministrijas Valsts izglītības satura centra
un Zviedrijas Dabas skolām.

Kas ir Dabas skolas Zviedrijā?

Dabas skola Zviedrijā nav konkrēta vieta vai ēka, bet gan darbības veids un ideja, kā mācīties brīvā dabā. Pašlaik tā darbojas jau 75 vietās Zviedrijā. Dabas skolu biedrība ir sabiedriska organizācija, kas apvieno cilvēkus, kuri praktizē pedagoģiju brīvā dabā. Biedrība rīko mācību kursus un popularizē Zviedrijas Dabas skolās gūtās zināšanas un pieredzi.

Naturskoleföreningen

Vairāk informācijas: www.naturskola.se.

Lotta Karlegorda

e-pasts: utetips@hotmail.com

mājas lapa: www.engelskaute.nu

Fālunas Dabas skola

Falun Naturskola, Sweden

Lilltorpsvägen 55, 791 94 Falun

naturskolan@falun.se

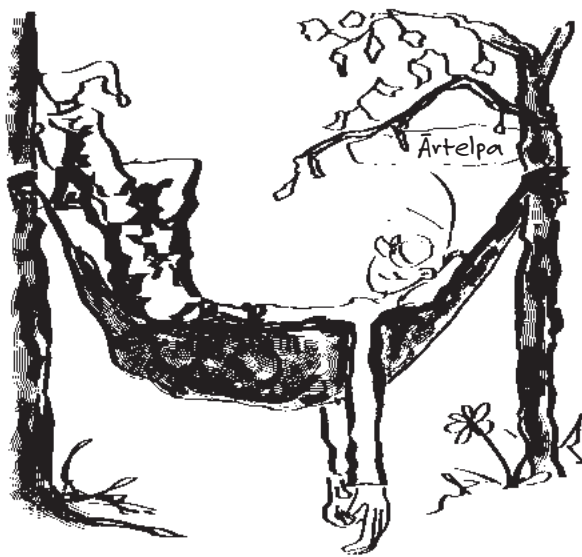
Kontaktpersona: *Mia Bucht*

Ārtelpas pedagoģija – ko tā nozīmē?

Mūsdienu pedagoģijā nav pretrunu starp iekšā un ārā, tomēr vienlaikus ir ļoti svarīgi, lai abas pieejas viena otru papildinātu. Zviedrijas izglītības pētnieks Larss Ūve Dālgrens, kurš kopā ar Andersu Ščepanski ir sarakstījis grāmatas *Ārtelpas pedagoģija – Mācīšanās no grāmatām un jutekliskā pieredze* (1997) un *Ārtelpas didaktika* (2004), ārtelpas pedagoģiju apraksta kā pieeju, kuras mērķis ir veidot refleksīvās saites no pieredzes, kas gūta autentiskā vidē. Šādu metodi var izmantot visos mācību priekšmetos un tēmās. Paturot prātā šo domu, man bija krietni vieglāk turpināt darbu pie angļu valodas mācību procesa daļējas pārceļšanas ārpus telpām, piemēram, mežā.

Ārtelpa

Ārtelpas pedagoģijā bieži saskaramies ar jēdzienu “ārtelpa”. Šis vārds runā pats par sevi un, manuprāt, ir ļoti noderīgs, īpaši skolās. Uz tiem, kas izturas skeptiski pret atrašanos ārā, apzīmējums “ārtelpa” mēdz iedarboties nomierinoši, un tā var kļūt par vietu, kur principā visu var darīt vismaz tikpat labi kā “iekštelpā”! Protams, pastāv daži ierobežojumi, piemēram, ārtelpā būs visai grūti veikt garus rakstiskus uzdevumus, bet tiem ir daudz alternatīvu, un iespēju netrūkst. Turklāt ir svarīgi uzsvērt, ka te nav runa tikai par mežu un pļavu, bet par jebkuru vietu ārpus telpām, ieskaitot pilsētvidi.

Autentiska vide

Autentisks ir tas, kas ir īsts un uzticams. Savukārt autentisks teksts ir tāds, kas nav koriģēts, lai atbilstu kādam mērķim, tāpēc tas nezaudē jēgu un aktualitāti arī ārpus klases telpām. Mācīšanās autentiskā vidē nozīmē, ka priekšmeti tiek apgūti tieši tur, kur ir to īstā vieta. Šādā pieejā iederas, piemēram, teātra apmeklējums, lai apgūtu drāmas uz-būvi, dzīvības glābšanas iemaņu apgūšana peldbaseinā vai arī nodar-bība mežā, lai iemācītos, kā angļiski sauc egli.

Vēl viens veids, kā skaidrot, ko nozīmē ārtelpas pedagoģija, ir zviedru pētnieka Germunda Selgrena dzejolis, kurā viņš liek noprast, ka “pedagoģiju savā ziņā var salīdzināt ar dzeju – tā ir šķietami vien-kārša, tomēr tai iespējamās atšķirīgas pieejas un skaidrojumi”.

Kredo mācībām dabā

Ticēdams mācībām dzīvei,
ar nodomu izeju ārā
pie ūdeņiem, saulē un vējā.
Lai iemācītos, es izeju ārā,
ārā pie visa, kas satrauc, kas īsts.
Vējam es ticu, un brāzmai,
vējiem un brāzmām, kas aņņem.
Domu un pārdomu ēnām,
kas aizzib pār pakalniem, lejām.
Refleksijām es ticu.
Ticēdams mācībām dzīvei,
ar nodomu izeju ārā.

(Selgrens, 2003)

Kāpēc organizēt mācības brīvā dabā

Mācību pārcelšana uz atšķirīgu, neierastu vidi ir pārbaudījums ne tikai pedagogam un audzēkņiem, bet arī kolēģiem, kuri to, iespējams, uztvers kā pastāvošās kārtības kritiku. Klases telpa garantē drošības izjūtu, kontroli un rutīnu – gan pedagogi, gan audzēkņi zina, kas notiek un kas sagaidāms. Tāpēc došanos prom no klases liek apšaubīt vairāki iemesli, un bailes no pārmaiņām ir tikai viens no faktoriem. Iespējamās bažas, ka audzēkņi ātri vien kaut kur nozudīs vai arī viņiem liksies, ka mācības ārā ir patīkama rotaļa, nevis nopietns darbs, kā tas ir telpās. Skeptiski noskaņoti mēdz būt audzēkņi, kas tiecas pēc ļoti labām atzīmēm vai ir norūpējušies par iespēju sasniegt atzīstamu rezultātu. Pieminot nodarbības ārpus telpām, nereti nākas uz klausīt iepriekš minētajam līdzīgus komentārus par to, ka netiks izpildītas standarta prasības, vai arī: “Tās jau nav īstas stundas!” Šādi izteikumi nav retums, un tie skaidri parāda attieksmi, kāda daļai audzēkņu ir pret mācībām ārpus klases. Tāpēc skolotājam ir jābūt ļoti sagatavotam un jāprot izskaidrot, kādus mērķus palīdz sasniegt ārpus telpu nodarbības.

Mācot pamatskolas audzēkņus, nākas saskarties ar citām problēmām. Nebūt nav viegli panākt, lai divdesmit pieci deviņgadnieki vai desmitgadnieki koncentrētos mācību uzdevumiem, kad visapkārt ir tik daudz interesanta! Vairākus padomus jūs atradīsīt tālāk, bet vispirms gribam uzsvērt, ka ārpus telpām ar lielām skolēnu grupām nedrīkstētu doties tikai viens pieaugušais. Vismaz pagaidām ne, kamēr ārpus telpu mācības vēl nav kļuvušas par ikdienišķu parādību un ārtelpa – par integrētu mācību procesa sastāvdaļu.

Mācību priekšmeta integrācija

Mācību standarti aizstāv mācību priekšmetu integrāciju un vispusību, un angļu valoda kā mācību priekšmets te iekļaujas lieliski. Nekādā ziņā nav slikti, ja apkārtējo pasauli cilvēks iepazīst ar svešvalodas palīdzību, gluži pretēji! Tāpēc nav tik svarīgi, ar kuru priekšmetu saistīsim angļu valodu. Robežu nojaukšanu starp mācību priekšmetiem par labu vispusīgumam var uzskatīt par pedagogijas pamatu pamatiem. Lai pamanītu iespējas, kā varam pilnveidot sava priekšmeta mācīšanu, mums jātur vaļā acis un ausis un jābūt zinātkāriem – un tieši to pašu ikviens skolotājs gaida arī no saviem audzēkņiem.

Pamatoti iemesli mācību pārceļšanai brīvā dabā

- Audzēkņu motivācija attīstīt savu valodu pieaug, ja iespējams aktīvi iesaistīties un darboties kopā ar citiem.
- Autentiska vide maina viedokli par mācībām ārpus skolas telpām, ļauj atklāties slēptajām zināšanām.
- Ārtelpā valodas apguve kļūst jautrāka un tiek stimulētas vairākas maņas.
- Valoda kļūst par mācīšanās instrumentu, un svarīgāka par abstraktu valodas apguvi kļūst valoda, kas derīga lietošanai.
- Mācību mērķus iespējams sasniegt dažādos veidos ar daudzveidīgiem paņēmieniem.
- Bērni mācās dažādi. Pētījumi liecina, ka cilvēks atceras 10% no lasītā, 20% no dzirdētā, 30% no redzētā, 50% no redzētā un dzirdētā, 70% no apspriestā, 80% no piedzīvotā un 95% no tā, ko māca citiem – atgādina Viljams Glassers (*William Glasser*).
- Kustības un fiziska aktivitāte dara audzēkņus mundrākus, un viņi spēj vairāk. Cilvēka ķermenis ir radīts kustībām. Smadzenes darbojas labāk, audzēkņi jūt izsalkumu un pēc tam labāk ēd.
- Mežs, parks pie skolas, kaut vai skolas pagalmis kļūst par mācību līdzekli, un to var pielāgot nodarbību pedagogiskajiem mērķiem. Rosinošajā āra vidē mācības var turpināties arī starpbrīdī.

- Mācības ārtelpā ļauj labāk iepazīt tuvējo apkārtni un veido drošu pamatu, lai cilvēks uzdrīkstētos spert nākamo soli pretī nezināmajam. Turklāt skolēniem rodas pozitīva attieksme pret dabu, un tas ir ilgtspējīgas attīstības priekšnoteikums.
- Mūsu zeme sniedz lieliskas iespējas uzturēties dabā, ārtelpā – lieciet tās lietā!

Vēsture un mūsdienas

Tiešas izjūtas autentiskā vidē veido ārtelpas pedagoģijas metodoloģijas būtību, un tā ir visnenākā metodoloģija cilvēces vēsturē. Šādā skatījumā mūsdienu skola un par tradicionālām dēvētās mācības klasu telpās drīzāk ir relatīvi jauna parādība.

Kāda ir tradicionāla skolas vide?

Ārtelpa vai klases telpa?

Kas bija vispirms?

Ārtelpas pedagoģijas pamatnostādnes radījuši filozofi un pedagogi, balstoties dažādos laika un telpas priekšnoteikumos, bet ar vienu kop-saucēju skatījumā uz mācībām un zināšanām. Iepazīstinām ar dažiem ārtelpas pedagoģijas iedvesmotājiem.

Lai gan antīkās kultūras ideāls bija teorētisks, **Aristotelis** (384.–322. p. Kr.) ticās pēc harmonijas un līdzsvara ar dabu, jo cilvēks ir tās daļa. Aristotelis uzsvēra tuvību zemei un ceļu no konkrētā uz abstrakto, tomēr viņa filozofijā bija skaidri izteikta atšķirība starp garīgo un materiālo. Viņš uzskatīja, ka praktiskai darbībai pa priekšu iet doma.

Jans Amoss Komenskis (*Jan Amos Komensky, lat. Comenius, 1592–1670*) ieviesa jēdzienu *zināšanu kāpnes*, kas nozīmē, ka zināšanas krājas citas uz citām. Viņš uzskatīja, ka “koks ir atkarīgs no saknēm, un neviens zars nespēj izaugt pats no sevis”, ka mums ir jāskatās dabā un secinājumi jāizdara pašiem, nevis tikai jālasa par citu novērojumiem. Skolēnus viņš iedalīja septiņās kategorijās pēc viņu mācīšanās stila.

“Daudz pēti, paturi prātā un ziņo citiem – šīs trīs nodarbes mācekli aizved tālu priekšā meistaram.”

(J.A.Komenskis)

Viena no ievērojamākajām apgaismības laika kultūras personībām bija franču filozofs **Žans Žaks Ruso** (*Jean Jacques Rousseau; 1712–1789*). Viņam pieder frāze *atpakaļ pie dabas*. Rakstot par cilvēkam raksturīgo dzinuli – vēlmi mācīties – un par mācīšanās dabu, viņš vērsās pret mācību grāmatām jeb cieši piesaistīto mācīšanu. Ruso uzskatīja – lai indivīds gūtu zināšanas un attīstītos, viņam jāstopas ar īstenību, tā jāvēro un jāveido pašam sava pieredze. Īpaši svarīgi viņam bija jēdzieni *sensuālā pieredze* un *indivīda brīvība*. Ruso uzskatīja, ka cilvēks uztverams kā viens veselums, ka teorija sader kopā ar prakti un miesa – ar dvēseli.

Gadu gaitā idejai par ārtelpu vairāki neparasti filozofi un pedagogi uzspieduši savdabības un savrupības zīmogu. Viens no tādiem bija amerikāņu transcendentālists **Henrijs Deivids Toro** (*Henry David Thoreau; 1817–1862*), kurš īstenoja Ruso rosinājumu atgriezties pie dabas, apmezdamies uz dzīvi meža būdā. Par to vēsta viņa klasiskais darbs “Voldena jeb Dzīve mežā” (*Walden; 1854*). Toro aizsāka amerikāņu *outdoor* tradīciju, kuras pazīstamākais pārstāvis mūsdienās ir dabas filozofs un pedagogs Džozefs Kornels (*Joseph Cornell*). Saskaņa ar dabu kļuva par Toro vadmotīvu. Līdz tam cilvēki biežāk pašaplicinājās cīņā ar dabu.

Ruso iedvesmotā, bet savu ideju īstenošanā daudz aizrautīgākā **Ellena Keja** (*Ellen Key; 1849–1926*) kļuva par nozīmīgu 20. gadsimta alternatīvās pedagoģijas priekštecī. Brīva priekšmetu izvēle, pētījumi ārā uz vietas, tāpat teorijas un prakses caurmiju lietojums Zviedrijā 19. gadsimta beigās bija gluži jauni paņēmieni. Ellena Keja

rakstīja par *dvēseles piebeigšanu skolās*, skarbiem vārdiem kritizējot skolu sistēmu. Viņa rakstīja arī par to, cik viegli aizmirstam faktus un cik svarīgi, lai mums būtu skaidras lielās sakarības. Būtiskākais – saglabāt cilvēkā bērnišķīgo mācīšanās prieku, lai viņš turpinātu mācīties visu mūžu.

Džons Djūijs (*John Dewey*; 1859–1952) ieviesa jēdzienu *learning by doing*, tātad mācīšanās darbībā – tas nozīmē, ka zināšanas kļūst vērtīgas, ja varam likt tās lietā. Šādu aktīvos eksperimentos balstītu problēmu risināšanas metodi priekšplānā izvirzīja progresīvisma kustība, kas 20. gadsimta sākumā izplatījās ASV un Eiropā. Progresīvā pedagogija uzsver refleksijas nozīmi. Džons Djūijs bija pārliecināts, ka nepietiek ar eksperimentiem un pētīšanu vien un pieredzi vajag pakļaut pārdomām, lai tā pārāugtu zināšanās. Šajā ziņā Djūija uzskati saucas ar vienu no ārtelpas pedagogijas pamatmērķiem – lai sasniegtu paliekošus rezultātus, mācībās nepieciešams apvienot gan ķermeņa, gan prāta darbību.

Progresīvā pedagogija aizstāv mācību priekšmetu integrāciju. Skolēni neuztver pasauli atbilstoši iedalījumam mācību priekšmetos, tāpēc šāds dalījums nebūt nav pašsaprotami pareizākais veids, kā vajadzētu strukturēt mācību procesu.

Pedagogu apmācībā Latvijas augstskolās biež piemin **Leva Vigotska** (*Лев С. Выготский*; 1896–1934) vārdu. Viņš izcēlis sociokultūras faktorus, atgādinot, ka apkārtnei ir ļoti liela nozīme indivīda attīstībā un atdevē. Cilvēks attīstās mijiedarbībā ar apkārtējo vidi, turklāt īpaši svarīga ir viņa paša aktivitāte – audzēkņi nevar pārtikt tikai no sagremotām patiesībām, kuras iespējē skolotājs. Vienlaikus skolotāja ietekme ir būtiska, jo viņš virza savus audzēkņus uz jauniem zināšanu līmeņiem.

“Dzīve ir audzinātāja; jo vairāk dzīve iespiežas skolā, jo dinamiskāks un pilnasinīgāks kļūst izglītības process.”

(Levs Vigotskis)

Kopsaucēji

Aristotelis bija grieķis, Ruso – francūzis, Ellena Keja – zviedriete, Džons Djūijs bija no ASV, bet Vigotskis – no Baltkrievijas. Viņi pārstāv dažādas zemes un kultūras, atšķirīgus laikmetus un šķietami atšķirīgus priekšstatus par skolu sistēmu, tomēr šo cilvēku domāšanā un uzskatos par vidi atrodami kopsaucēji. Tieši tāpat kā Ruso un Keja, Djūijs iesaka nevis mācību grāmatas, bet citus informācijas avotus, un daļa no viņa idejām ir gandrīz precīzi Ruso citāti.

“Skolotājs un grāmata vairs nav vienīgie, kas māca, – rokas, acis, ausis, jā, viss ķermenis ir zināšanu avots. Skolotājs sniedz ievirzi, grāmata kļūst par vietu, kurā pārbauda. Neviena grāmata vai karte nevar aizstāt personīgo pieredzi.”

(Džons Djūijs)

Vienlaikus viņi ir vienisprātis, ka praktiskais nedrīkst dominēt, tomēr praktiskajām zināšanām ir tikpat liela vērtība kā teorētiskajām un teorija un prakse var viena otru papildināt.

Aktuālā pedagoģija un pētījumi

Zviedru neirofizioloģe un pedagoģe **Karla Hannaforda** (*Carla Hannaford*) grāmatā “Mācies ar visu ķermeni” (1995) izceļ faktu, ka mācīšanās nenotiek tikai ar galvu vien. Mācīšanās un domāšanas procesi, kreativitāte un inteliģence izpaužas visā ķermenī. Miesa un dvēsele, domas un sajūtas ir savstarpēji saistītas. Tāpēc mēs nedrīkstam par tām spriest kā par kaut ko nošķirtu. Lai pievērstu vēl lielāku uzmanību visa ķermeņa līdzdalībai mācību procesā, viņa citē Albertu Einšteinu:

“Iemācīties nozīmē gūt pieredzi. Viss pārējais ir tikai informācija.”

Karla Hannaforda uzskata, ka sajūtas, kuras cilvēks gūst ar acīm, degunu, mēli un ādu, rada pamatu zināšanām, jo uzņemtā informācija veido nervu sistēmas tīklu, kas ļauj izprast pasauli. Piemēram, ja mācāmie jaunu vārdu, priekšnoteikums, lai mēs to atcerētos, ir tāds, ka vārdam jābūt saistītam ar kādu redzes gleznu vai citu sajūtu. Viena laikus – kaut arī attēls mums bieži pasaka vairāk nekā tūkstoš vārdu – pārāk daudz attēlu var radīt pārāk lielu uzbudinājumu. Sekas ir tādas, ka acis atslēdzas un smadzeņu aktivitāte samazinās. Kad bērni, piemēram, skatās televīziju, smadzenes pierod pie tāda iemācīšanās procesa, kurā trūkst gan fiziskas, gan emocionālas, gan, zināmā mērā, arī sensoriskas līdzdalības. Karla Hannaforda atsaucas uz pētījumiem par to, ka bērni, kas mazāk skatās televīziju, skolā gūst labākus panākumus.

20. gadsimta 90. gados arvien vairāk skolu ieinteresējās par iespējām savu pagalmu padarīt par mācību vietu. Kā paraugs šādas ievirzes darbam var noderēt *Coombes school* realizētais projekts Anglijā.

Grāmatā "*Coombes school* pagalmā kā klases telpa visa gada garumā" (2003) žurnāliste Titija Ulsona (*Tititi Olsson*) apraksta vienu mācību gadu šajā skolā. Projekta iniciatore – skolas direktore **Sūzena Hamfrīza**

(*Susan Humphries*) – jau kopš 70. gadiem meklēja jaunus ceļus pedagoģijā, turklāt tādus, kas nodarbināja pētnieku prātus ne vien Anglijā, bet arī citviet. Viņa centās veidot rosinošu darba vidi bērniem. Hamfrīza uzskata, ka neviena diena skolā nedrīkst līdzināties citām, turklāt nepieciešama vienojoša saikne starp to, kas notiek ārpus telpām, un atbilstošiem piedzīvojumiem telpās. Skolas darbam jābūt tādā, lai cilvēks, ekosistēma, sabiedrība un mācību process veidotu vienu veselumu.

(*Susan Humphries*) – jau kopš 70. gadiem meklēja jaunus ceļus pedagoģijā, turklāt tādus, kas nodarbināja pētnieku prātus ne vien Anglijā, bet arī citviet. Viņa centās veidot rosinošu darba vidi bērniem. Hamfrīza uzskata, ka neviena diena skolā nedrīkst līdzināties citām, turklāt nepieciešama vienojoša saikne starp to, kas notiek ārpus telpām, un atbilstošiem piedzīvojumiem telpās. Skolas darbam jābūt tādā, lai cilvēks, ekosistēma, sabiedrība un mācību process veidotu vienu veselumu.

Daudzi pedagogi, kuru uzmanības lokā ir daba, par autoritāti uzskata amerikāni **Džozefu Kornelu** (*Joseph Cornell*). Kopš 1979. gada viņš Kalifornijā vada dabas fondu *The Sharing Nature Foundation* un ir sarakstījis virkni grāmatu. Grāmata "*Sharing Nature with Children*" (1998) tulkota deviņpadsmit valodās, un Džozefs Kornels regulāri lasa lekcijas visā pasaulē. Kornels pievēršas radošai dabas uztverei un tā sauktajam četru pakāpju vides izziņas modelim, ar kura palīdzību

cilvēks spēj gūt dziļākas zināšanas par dabu un apkārtējo pasauli. Lūk, šīs četras pakāpes!

1. Entuziasma atmodināšana (*Awakening enthusiasm*) – aktivizējoša fāze. Tās pamatā ir rotaļīgums, kas virzīts uz ziņkāres radīšanu.

2. Uzmanības koncentrēšana (*Focus attention*) – vingrinājumi, kas nomierina maņu orgānus un uzlabo dabas vērojumu kvalitāti.

3. Tiesā pieredze (*Direct experience*) – mācīšanās caur paša atklājumiem.

4. Dalies iedvesmā (*Share inspiration*)! Atgriezeniskā saikne un pārdomas, kas personīgo pieredzi dara skaidrāku un intensīvāku.

(Kornels, 1989)

Larss Ūve Dālgrens un **Anderss Ščepanskis** minēti jau iepriekš. Anderss Ščepanskis ir Linčēpingas universitātes Vides un ārtelpas pedagogijas centra vadītājs. Šis centrs organizē augstskolas mācību kursus un ir pievērsies skolotāju apmācībai ārtelpas pedagogijā.

Zviedrijā izcila personība ārtelpas un dabas pedagogijā ir Germunds Selgrens (*Germund Sellgren*), Pasaules dabas fonda izglītības projektu koordinators un grāmatas “Dabas pedagogija” (2003) autors. Šajā darbā akcentēti četri jēdzieni – *fakti, iemaņas, izpratne, pamatīgas zināšanas*. Pamatīgu zināšanu līmeni var sasniegt, kad zināšanas ir pārbaudītas un izprastas.

Latvijā daudzveidīgus ārtelpas pedagogijas principus un praksi popularizē Vides gidu centrs. Vairāk informācijas atradīsiet interneta mājaslapā www.vitila.gov.lv.

Normatīvie akti

Latvijas vispārizglītojošo skolu mācību priekšmetu standarti un programmas daudzos punktos atbilst ārtelpas pedagogijas principiem, jo tajos teikts, ka skolas uzdevums ir sekmēt tādas mācības, kurās indivīds tiek stimulēts apgūt zināšanas, ka izglītība un audzināšana dziļākajā būtībā ir kultūras pārmantošana un tālākattīstība, tātad tas ir vērtību, tradīciju, valodas un zināšanu apguves jautājums. Arī radošais darbs un rotaļas ir aprakstītas kā būtiska aktīvas mācīšanās daļa, īpaši jaunākajā skolas vecumā. Taču arī vecāku bērnu un jauniešu attīstībā dažādu veidu spēlēm ir liela nozīme.

Latvijas valsts mācību priekšmetu standartos ir norādīts, ka valoda, mācīšanās un identitātes veidošanās ir savstarpēji cieši saistītas. Ja ir radīta iespēja sarunāties, lasīt un rakstīt, skolēns var attīstīt spēju komunicēt, pašapziņu un drosmi lietot jaunu valodu. Mācības ārtelpā var iedrošināt arī tos bērnus, kuri parasti nav komunikabli, jo jaunu valodu ir vieglāk lietot autentiskā situācijā, kad cilvēkiem rodas dabiska vajadzība sazināties.

Skolai būtu jārada priekšnoteikumi, kas skolēniem liek attīstīt spēju risināt problēmas, jāveicina harmoniska bērnu un jauniešu attīstība, dažādojot un līdzsvarojot mācību saturu un darba formas. Arī tas ir iespējams brīvā dabā. Tāpat Latvijas valsts mācību priekšmetu standartos un programmās pievērsta uzmanību iespējām izmēģināt un attīstīt daudzējādas izteiksmes formas un gūt dažādu pieredzi – tiklab intelektuālu, kā praktisku, tiklab uz sensuāliem, kā uz estētiskiem aspektiem balstītu. Nav atstāti novārtā veselības un dzīvesveida jautājumi, proti, skolām jācenšas mācību dienas ietvaros piedāvāt visiem skolēniem fiziskas aktivitātes, un šajā ziņā mācības ārpus telpām būtu īsti vietā!

Izskatot normatīvos aktus, kas nosaka Latvijas skolu darbu jau vairākus gadus, rodas jautājums – kāpēc ārtelpas pedagoģija pie mums vēl nav populāra? Principā ārtelpu var izmantot visam, par ko Latvijas vispārizglītojošo skolu mācību priekšmetu standartos un programmās ir teikts, ka tas *jāapgūst*, pēc tā jātiecas un ka tie ir mērķi, kas *jāsasniedz*. Tad kāpēc skolu sistēma ir tik sastingusi un konservatīva? Vai mums tik ļoti bail no pārmaiņām, bail atteikties no pastāvīgas kontroles, bail, ka skolēni varētu nebūt mūsu acu priekšā nepārtraukti? Mēdz teikt, ka cilvēks pēc dabas ir diezgan slinks un nelabprāt atsakās no saviem ieradumiem, tomēr šīs grāmatas veidotāji ir cieši pārliecināti, ka mēs esam arī pietiekami zinātkāri un ilgojamies pēc piedzīvojumiem, tāpēc uzdrīkstēsimies izmēģināt arī ko jaunu!

Lai precīzāk izskaidrotu, kādus skolu normatīvajos aktos minētos mērķus palīdz sasniegt ārtelpas pedagogija, esam ievietojusi šeit fragmentu no Latvijas valsts standarta pamatizglītībā svešvalodas mācību priekšmetā. Lūk, mērķis, uz kuru jātiecas visas pamatskolas laikā!

“Veidot skolēnu valodas komunikatīvo kompetenci un sociokultūras kompetenci, lietojot svešvalodu mācībās, saziņā un sadarbībā mainīgajā daudz kultūru pasaulē.”

Lai mērķi sasniegtu, nepieciešams radīt skolēnam šādas iespējas:

- sazināties svešvalodā mutvārdos un rakstos;
- apgūt pamatzināšanas par svešvalodas likumsakarībām un lietojuma funkcijām;
- sekmēt atvērtību pret neierasto un vērtējošu attieksmi pret sevi, citiem, pasauli, apgūstot un salīdzinot dzimto valodu un svešvalodu, kā arī iepazīstot kultūru daudzveidību;
- izprast valodu nozīmi citu mācību priekšmetu apgūvē.

Kas jāņem vērā

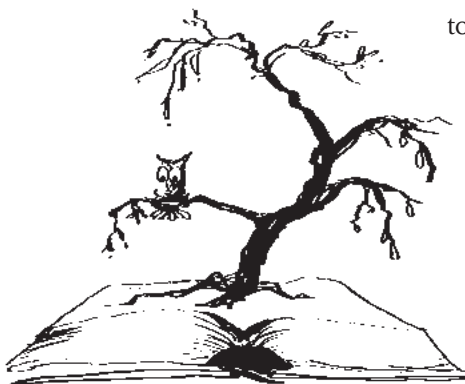
Lai kādā vidē pārvietotu mācīšanu un mācības, plānošanas pamatā vienmēr jābūt didaktikas jautājumiem. Iespējams, tieši tāpēc, ka daba sniedz ļoti daudz iespēju un šajā grāmatā ieteiktos vingrinājumus var izpildīt dažādi, uzdosim sev nedaudzus, bet svarīgus jautājumus!

1. **Kas jāiemāca?** Vai tie būs vārdi vai frāzes, runas prasme vai specifiskas valodas vienības? Varbūt grupai vajag ko vairāk uzzināt par apkārtējo vidi, dabu vai sabiedrību?
2. **Kāpēc tas jāmācās?** Kādi mērķi mācībās būtu sasniedzami? Kāpēc jāstrādā tieši tā, kā esmu iecerējis es? Vai vēlos, lai audzēkņi strādā patstāvīgi, iespējami vairāk sarunājas vai varbūt aktīvi meklē faktus?
3. **Kā jāmācās?** Kādas metodes jāizvēlas un kāpēc? Vai vingrinājumi jāvada man (skolotājam/skolotājām)? Vai uzdevumi vairāk piemēroti darbam individuāli, pāros vai grupās? Kāds veids der tieši šai grupai?
4. **Kad jāmācās brīvā dabā?** Cik lielā mērā vides izvēli nosaka laika apstākļi? Vai ārā būs iespējams mācīties visu cauru gadu? Vai kāds noteikts dienas laiks ir piemērotāks nodarbībām ārtelpā? Cikos kļūst gaišs vai tumšs? Kāda vide katrai vecuma grupai būtu piemērota?
5. **Kur notiks mācības?** Jā, ārpus skolas telpām, protams! Bet kāda ir tuvākā apkārtnē? Varbūt pie skolas ir mežs? Ko labāk mācīt telpās, ko – ārpus telpām? Kā iespējams izmantot skolas pagalmu? Nebūtu prātīgi jaunāko klašu audzēkņus mācīt pilsētas vidē – kādas ir alternatīvas? Vai ārtelpai pastāv kādi dabiski ierobežojumi?

Citi vērā ņemami aspekti

- Ārā jājūtas patīkami! Kad mācības ārpus telpām jau kļuvušas par ikdienu, vairākums skolēnu pierod gērbties atbilstoši laika apstākļiem, tāpēc ir iespējams pagarināt sezonu un būt mazāk atkarīgiem no laika apstākļiem. Ja nodarbību ārpus telpām plānojam dažas dienas iepriekš, varam vienoties ar audzēkņiem, ka paņemsim līdzi kādu karstu dzērienu. Salšana mazina pat aizrautīgāko audzēkņu motivāciju, tāpēc, atstājot klases telpu, ir vērts kļūt aktīviem.

- Svarīgi, lai mācības klasē un ārējā vidē būtu savstarpēji saskanīgas. Sarežģītu mācību vielu atstājot klases telpai, mēs iegūstam laiku un līdz minimumam samazinām traucējošu faktoru iedarbību, vismaz tik ilgi, kamēr audzēkņi nav pieraduši, ka ārtelpa ir tāda pati mācību vieta kā klase.
- Jaunākiem skolēniem ir grūti saņemties, lai komunicētu svešvalodā. Tomēr – ja klasē iepriekš veiktas pamatīgas iestrādes dzimtajā valodā, ārpus telpām gan skolēni, gan pedagogi var lietot tikai svešvalodu. Svarīgākie faktori brīdī, kad dodam mācību uzdevumu ārtelpā, ir skaidrība un atgriezeniskā saikne. Ja audzēknis nezina, ko no viņa gaida, ātri rodas nedrošība, dezorientācija, un rezultāts nepavisam nebūs labs. Taču pieredze liecina – ja skolotājs ārpus telpām runā svešvalodā, arī audzēkņi daudz dabiskāk dara tāpat, un tā ir ārtelpas priekšrocība!
- Pulcēšanās vieta skolas pagalmā vai skolas tuvumā radīs priekšnoteikumus, lai šādas nodarbības kļūtu par ikdienu, turklāt vilinās arī citus mācībām izmantot ārtelpu. Tomēr nevajadzētu izraudzīties pārāk rošīgu vietu, jo liela kņada novērš uzmanību. Protams, ir brīnišķīgi, ka bērni un jaunieši ir zinātkāri, bet nodarbību laikā ir nepieciešams miers! Lieliski izmantojami ir daži baļķi vai celmi sēdēšanai, vai arī pusaplī novietoti parka soli. Šādi iekārtota vieta būs labs sākuma punkts dažādām aktivitātēm, un tajā būs ērti pulcēties, lai apkopotu rezultātus.
- Ilgākā laika periodā nemainīgi mācību pastaigu maršruti atvieglo darbu visiem, īpaši tad, ja audzēkņi paši piedalās dažādu aktivitāšu organizēšanā vai cita klase vēlas izmēģināt to, ko jūs jau esat darījuši. Ja skolēniem uzdevumi dabā jārisina patstāvīgi, der skaidri zināt, kur to iespējams darīt, lai nevajadzētu marķēt jaunu ceļu un arī citas klases varētu izmantot to pašu vietu. Pastaiga,

kas kopā ar uzdevumu izpildi aizņem pusstundu, atbilst fiziskās slodzes mērķim un iekļaujas vienas nodarbības laikā. Kāpēc lai tā nebūtu alternatīva nodarbības atcelšanai, ja kāds skolotājs ir saslīmis?

Četri palīgi, kas atvieglo nodarbības ārpus telpām

Pierakstu burtnīca – kabatas formāta piezīmju grāmatiņa visām nodarbībām ārā, vēlams, ar izturīgiem vākiem, lai par to nebūtu īpaši jāraizējas. Tajā jaunie vārdiņi sadzīvos ar dzejoļiem, jautājumiem, pārdomām un dienasgrāmatu.

Zīmuļa gals – tik garš, lai ērti ieliktu kabatā, noderēs vienmēr.

Paliktņi rakstīšanai skolēns pats var izgatavot mājās vai amatu mācības stundā, turklāt ar vienas klases komplektu parasti pietiek visai skolai, jo bieži tie netiek izman-

toti. Jāatceras, ka vajadzīgs arī knaģis papīra nostiprinā-

šanai, ja nākas zīmēt.

Lētu un daudzkārt iz-

mantojamu tāfeli raks-

tīšanai un zīmēšanai

var izgatavot vienkār-

ši – laminējot baltu pa-

pīra lapu. Šādu neli-

lu balto tāfeli var vieg-

li noslaucīt vai noskalot

un izmantot atkal. Lielā-

kai ērtībai var apvienot di-

vas papīra lapas – baltu un līni-

jotu. Viena puse būs piemērota rakstīšanai, otra – zīmēšanai ar gluži

parastiem flomāsteriem.

Paliktņu komplekts sēdēšanai nekad nebūs lieks. Tūristu paklā-

jiņu var sagriezt vai izmantot veselu, ja grupa sēž vienkopus.

Laika patēriņš

Laika patēriņš dažādām grupām var būt ļoti atšķirīgs. Viena ir neparasti ātra, citai nepieciešams ilgāks laiks – vai nu tāpēc, ka tā vēlas sasniegt īpaši labu rezultātu vai arī tik jauki jūtas brīvā dabā, ka visi kļūst lēnīgi. Tāpēc pedagogam der nodrošināties ar vairākiem uzdevumiem. Lielākajai daļai bērnu un jauniešu ir pulksteņi vai mobilie telefoni, tomēr ne vienmēr izdodas ievērot pulcēšanās laiku, ja grupas izklīdušas. Klases aicināšanai labāk izmantot īpaši norunātu saucieni vai kādu skaņas signālu.

Motivācija

Lai sekmīgi apgūtu svešvalodu, būtiska nozīme ir motivācijai. Pēdējās pamatskolas klasēs apnikums un nepietiekama motivācija skolēnus laikam piemeklē biežāk nekā citās vecuma grupās. Turklāt tas ir arī kritiskais vecums valodas apguves ziņā – viņi ir par vecu, lai izmantotu stratēģiju, kas ļāva iemācīties pirmo jeb dzimto valodu, bet par jaunu, lai tiktu galā ar abstraktajām un strukturētajām mācību metodēm, kādas galvenokārt piedāvā skolā. Pieaugušie parasti vieglāk apgūst jaunu valodu, to strukturējot, bet lielākajai daļai bērnu 12–15 gadu vecums ir laiks, kad īsti neder neviena no šīm alternatīvām. Domāšana nav pietiekami abstrakta, lai tiktu galā ar mācībām klasē, taču uzņēmība pret dabiskākām mācību metodēm jau krietni mazinājusies. Tāpēc šajā vecuma grupā daudzveidīgai mācību procesa stimulešanai ir sevišķi liela nozīme.

Ārtelpā skolotājs ne vienmēr redz un dzird, ko audzēkņi dara un saka. Tāpēc audzēkņiem patiesi būtu jāsaprot, ka ārpus telpām paveiktais ļauj sasniegt noteiktus mācību programmas mērķus. Der atgādināt mūžseno patiesību, ka vingrināšanās rada prasmi. Skolotājam nav vienmēr jāklausa un jānovērtē – svarīga ir tieši pati darbošanās. Ja izmanto visas piedāvātās iespējas, arī ārpus skolas, palielinās izredzes sasniegt mērķus un nopelnīt labu vērtējumu. Jāatceras, ka pieaugušais ir paraugs audzēkņiem – viņam jābūt maksimāli konsekventam valodas lietošanā, vienlaikus arī audzēkņus mudinot runāt tikai svešvalodā.

Strādājot pie grāmatas, tās veidotāji nonāca pie atziņas, ka pārcelt valodas mācīšanu uz ārtelpu ir samērā viegli, vismaz motivēšanas ziņā. Visu vecumu skolēni pozitīvi novērtē vides maiņu. Atliek tikai viņiem piedāvāt pietiekami interesantus un rosinošus uzdevumus. Taču tas noteikti ir vieglāk, ja skola atrodas meža vai kādas ūdens tilpes tuvumā vai vismaz pagalma zaļajā zonā pietiek vietas ne tikai tiem skolēniem, kas starpbrīdī atpūšas.

Ja vēlamies mainīt ierasto kārtību un izmēģināt ko jaunu, skolotājam noteikti jāiesaistās, lai parādītu, ka viņš pats tic tam, ko dara. Nepietiks, ja stāvēsim malā un dalīsim norādījumus – tā var zaudēt daļu uzticības. Ārtelpā visi, atbilstoši savām priekšzināšanām, cenšas darīt, cik labi vien spēj, un tad vairs nav gluži skaidrs, kurš ko dara, kurš ir la-

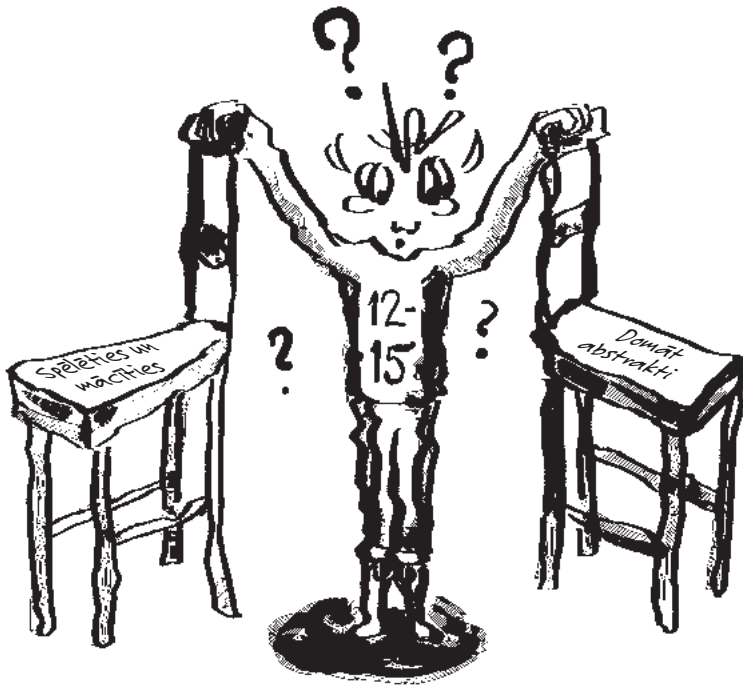
bākais vai ticis tālāk. Paliel vairāk vietas audzēkņu savdabības izpausmēm, mazinās kontrole. Ikviens vairāk koncentrējas uz sava uzdevuma izpildi un pievērš mazāk uzmanības apkārtējiem.

Pēdējais, bet ne mazāk svarīgais – šajā grāmatā nav ne runas par to, ka āra nodarībām vajadzētu atvēlēt papildu laiku vai būtu nepieciešams no kaut kā atteikties, lai pagūtu iziet ārpus klases sienām. Tie paši mērķi sasniedzami tiklab ārtelpā, kā klasē, tikai ārtelpa prasa dažādot mācību procesu un visu darīt pa jaunam, lai panāktu lielāku izpratni un prieku mācīties. Piedevām mēs gūstam īpašu balvu – svaigu gaisu, kustības un dabas baudījumu!

Kopsavilkums

- Angļu valodas apguve ārtelpā ir piemērota jebkuram vecumam, dzimumam un mācīšanās stilam.
- Regularitātei ir liela nozīme labu rezultātu sasniegšanā, tomēr labāk iziet brīvā dabā reti, nevis nemaz.
- Ārtelpa arī ir klases telpa!
- Pats svarīgākais ir plānošana.
- Mācot angļu valodu ārtelpā, priekšmetu integrācija ir neizbēgama.
- Pēc nodarbībām ārā daudziem mainās priekšstati par angļu valodu. Galvenais ieguvums – uzdrīkstēšanās runāt, izteikties svešvalodā.
- Mūsu zemē paveras fantastiskas iespējas dabas izpētei un ārpus-telpas nodarbēm – izmantosim tās!

PIRMĀ NODAĻA

Making groups

Find a Friend

Mērķi: runāt, sadarboties, risināt problēmas

Materiāli: nav

Laiks: 5 minūtes

Dalībnieki: vismaz 8

Ievads

Sadalīt klasi grupās ne vienmēr ir pats vieglākais uzdevums. Tāpēc būtu labi zināt vairākus paņēmienus.

Šis ir tradicionāls paņēmiens, kā dalīties grupās un vingrināties sadarbībā. Sazinoties tikai angļiski, tā nozīme ievērojami palielinās, jo svešvalodā vajadzēs gan dot norādījumus, gan uzklausīt pārējos. Uzdevums izvirza vienādas prasības visiem audzēkņiem neatkarīgi no tā, vai grupas dalībnieks ir līderis un ļoti runātīgs vai drīzāk pasīvs.

Turklāt šis uzdevums rosina sadoties rokās!

Izpildījums

Dodieties ārā un sastājieties visi aplī! Sāciet ar uzaicinājumu: *“Find the ring!”* Kāds no skolēniem vai skolotājs var atsaukties: *“I found it!”* – tādējādi kļūstot par grupas pirmo dalībnieku. Ja vingrinājumā piedalās visa klase, var izvēlēties vairākus *pirmos* atkarībā no tā, cik grupās klasi nepieciešams sadalīt. Visi skolēni izstiepj uz priekšu labo roku un aizver acis. *Pirmais* virzās uz priekšu un saņem pie rokas kādu citu, kurš savukārt satver nākamā skolēna roku, un tā turpina, līdz cilvēku ķēdē ir iecerētais grupas dalībnieku skaits.

Kas jāņem vērā

Katrā aplī dalībniekiem jābūt pāra skaitā, lai pēcāk grupas dalībniekus pēc vajadzības varētu sadalīt pāros. Ja ir nepāris, jāpiedalās arī skolotājam!

Acis paliek aizvērtas, kamēr visi atraduši kādu roku, ko saņemt. Ja skolotājs vingrinājumā nepiedalās, viņš notiekošo pārrauga. Ja skolotājs ir iesaistījies, tad vienkārši nāksies paļauties citam uz citu. Kad visi ir sadevušies rokās un kustība pierimst, to diezgan skaidri var manīt. Protams, var jau grupai pajautāt: *“Has everyone found a friend?”*

Varianti

Vingrinājumā *The Great Knot* (121. lpp.), kas līdzinās šim uzdevumam, viss jāsāk no sākuma, tiklīdz kāds grupas dalībnieks darbojoties pāriet uz dzimto valodu vai palaiž vaļā roku. Vingrinājumā *Find a Friend* nosacījumi var būt mazliet atviegloti, ja galvenais nolūks ir sadalīšanās grupās.

Feel and Describe

Mērķi: runāt, sajust, raksturot

Materiāli: viens priekšmets katram skolēnam; dažādu priekšmetu komplekti grupu skaitam atbilstošā daudzumā

Laiks: 10 minūtes

Dalībnieki: grupa vai klase

Ievads

Lai koncentrētos pirms dalīšanas grupās, labi noder vingrinājums *Count your breaths* (66. lpp.).

Izpildījums

Skolēniem jānostājas aplī un jāsaliek rokas aiz muguras. Skolotājs apiet aplim apkārt, katra skolēna rokās ieliekot kādu dabā atrodamu lietu – čiekuru, akmentiņu vai ko citu. Priekšmeti atkārtojas atbilstoši iecerētajam grupu skaitam – tātad, ja veidosies 5 grupas, vajadzēs piemēram, 5 čiekurus, 5 akmentiņus, 5 skujas, 5 zariņus, 5 lapas. Visiem priekšmetiem jābūt tik maziem, lai vingrinājuma laikā tos varētu paslēpt aiz muguras.

Skolēni neskatoties aptausta savu ieguvumu un mazu brīdi pārdomā, ar kādiem vārdiem vislabāk to varētu raksturot, piemēram, kādas sajūtas rodas, turot to rokā, kāda tam forma un tamlīdzīgi. Pēc tam, joprojām neskatoties uz iedotajiem priekšmetiem, blakusstāvētāji viens otram angļiski raksturo savu priekšmetu, mēģinot rast līdzības. Ja kādam skolēnam šķiet, ka viņš atradis otru, kuram aiz muguras ir tāds pats priekšmets, abi kopā turpina tādā pašā veidā meklēt citus grupas dalībniekus. Kad visi noskaidrojuši savu grupu, priekšmetus parāda un salīdzina. Cik daudz aprakstu bija vienam un tam pašam priekšmetam?

Kas jāņem vērā

Pirms vingrinājuma nepieciešams atkārtot dažādus angļu valodas vārdus, kas varētu noderēt raksturošanai. Aiciniet pārdomāt arī to, ka priekšmeti nebūs redzami, taču to krāsu un izskatu mēs, iespējams, zinām tāpat. Tātad varbūt ir iespējams "redzēt" ar rokām! Mudiniet visu vingrinājuma laiku lietot angļu valodu un iesakiet, ka drīkst ne tikai raksturot savu priekšmetu, bet arī pavaicāt, piemēram, šādi: *"Is your thing flat?"* *"Can you find your thing in a tree?"* Un tamlīdzīgi.

Varianti

Ļaujiet, lai skolēni paši atrod priekšmetus, kurus pēc tam izdalīsiet! Ja vispirms ķersieties pie vingrinājuma *Go Get* (56. lpp), tad dabas materiālu pietiks atliku likām.

The Log

Mērķi: runāt, sadarboties

Materiāli: baļķis vai virve

Laiks: 10 minūtes

Dalībnieki: grupa vai klase

Ievads

Šis ir sadarbības vingrinājums ar skaitļiem, burtiem vai vārdiem, ko var izmantot, lai sadalītos pa pāriem vai grupās.

Izpildījums

Lai visa klase nostājas uz viena baļķa! Skolotājs paskaidro, ka skolēniem būs jāpārkarņojas, nenokāpjot no baļķa, turklāt to vajadzēs darīt, angļiski vienojoties par piemērotākajām kustībām. Skolēniem nāksies sadarboties, citam citu atbalstīt un pieturēt, lai nenokristu. Kad visi nostājušies pareizajās vietās, skolēnus sadala pāros vai grupās.

Piemērs. Var stāties alfabēta kārtībā pēc vārda vai uzvārda pirmā burtā (īpaši ieteicams klasēm, kurās skolēni vēl nav savstarpēji pazīstami), pēc dzimšanas datuma (ne pēc mēneša, bet tikai pēc datuma), pēc brāļu un māsu skaita, pēc brālēnu vai māsīcu skaita, pēc mājdzīv-

niekiem, pēc ielu nosaukumiem... Ja grupas dalībnieki nav vienā vecumā, var izmantot arī šo iespēju. Ja kāds nokrīt vai ierunājas latviski, tam jāatgriežas iepriekšējā vietā vai jānostājas pēdējam (pirmajam) uz baļķa – atkarībā no tā, kas ir vieglāk vai grūtāk.

Varianti

- Ja ir divi baļķi, klase var sadalīties divās grupās un sacensties savā starpā.
- Ja baļķu nav, gandrīz tikpat labi var izmantot uz zemes noliktu virvi vai novilkto svītru.
- Ja nepieciešams, atbalstam var izmantot vienu vai divas nūjas.

Teachers on the log

Numbers

Mērķi: runāt, rēķināt galvā

Materiāli: nav

Laiks: 10 minūtes

Dalībnieki: grupa vai klase

Ievads

Lūk, vēl viens paņēmiens, kā iespējams sadalīties grupās! Šoreiz izmantosim skaitļus un rēķināšanu galvā.

Izpildījums

Katrs skolēns saskaita visus skaitļus, no kuriem sastāv viņa mobilā tālruņa numurs. Kad tas ir paveikts, skolēni sāk sarunāties angļiski un uzdod cits citam jautājumus, lai noskaidrotu, kādu summu ieguvuši pārējie. Tad visi sastājas rindā pēc skaitļu lieluma un sadalās grupās – kā vajadzīgs.

Kas jāņem vērā

Pārbaudīt, vai skolēnu aprēķini ir pareizi, būs diezgan sarežģīti, ja vien skolotājs nav neparasti veikls skaitļotājs. Taču šajā vingrinājumā galvenais ir tas, ka katrs skolēns ir ticis pie sava skaitļa.

Varianti

Ja kādam ir vairāki tālruņa numuri, var vienoties, ka visi izvēlas to, kas ir vismazākais/vislīlākais. Skolēni var mēģināt izrunāt angļiski skaitļus, kurus veido dažādi tālruņa numuri, piemēram, 112 – simtu divpadsmit. Nav viegli izrunāt telefona numuru tā, it kā tas būtu skaitlis – parasti mēs tos uztveram citādi. Ja numuru uzraksta uz papīra, tad ir vieglāk aptvert, kā šis skaitlis būtu nosaucams. Līdzīgu vingrinājumu ieteicams veikt jau iepriekš – kāpēc gan ne matemātikas stundā?

Weight & Size

Mērķis: prasme salīdzināt, piemēram, *viegls – smags, garš – īss, liels – mazs, plāns – biezs*

Materiāli: mežā vai citviet atrodami dabas materiāli

Laiks: 10 minūtes

Dalībnieki: grupa vai klase

Ievads

Šis vingrinājums noderēs, lai dalītos grupās un vienlaikus pievērstu uzmanību gramatikai. Tikpat labi to var veikt, ja grupas neveido – šādā gadījumā vairāk laika atliek kopīgam atskatam uz skolēnu izraudzītajām kategorijām un spējām izteikt krāsu, formu, lielumu un citas īpašības.

Izpildījums

Katrs atrod un izvēlas vienu priekšmetu, piemēram, koka lapu. Atkal sanākuši kopā, visi vienojas par svarīgākajiem nosacījumiem šo materiālu salīdzināšanā – vai būs runa par svaru, garumu, formu, krāsu niansēm vai citu īpašību.

Pēc tam ir laiks uzdot jautājumus un sniegt atbildes, lai materiālus salīdzinātu un sarindotu pēc izvēlētajiem parametriem.

Kas jāņem vērā

Pirms šī vingrinājuma vajadzētu pastrādāt ar jautājumu veidošanu un īpašības vārdu salīdzināmajām pakāpēm. Uzdevums ir diezgan sarežģīts, tāpēc gatavošanās var notikt arī dzimtajā valodā, lai skolēni labāk saprastu, kas un kā jādara, kad vajadzēs izteikties angļiski.

Pievērsiet uzmanību atsevišķiem īpašības vārdiem! Piemēram – kādas salīdzināmās pakāpes latviešu valodā atbilst angļu *big – bigger – biggest?*

Varianti

- Katrs pēc brīvas izvēles salasa dažus akmentiņus, tad stājas rindā pēc to skaita. Ja vairākiem skolēniem ir vienāds daudzums akmeņu, var vadīties pēc to lieluma vai iespējamā svara.

- Ja katrs sameklē sev brīvi izvēlētu lietu, var mēģināt sagrupēties, salīdzinot atrastos priekšmetus: vecs – jauns, liels – mazs, ciets – mīksts, tumšs – gaišs utt.
- Ja vingrinājumu neizmanto, lai veidotu grupas, tad noderēs piezīmju grāmatiņas – būtu labi pierakstīt salīdzināmās pakāpes un biežāk lietotos vārdus.

Colours

Mērķi: runāt, salīdzināt *tumšs – gaišs*, nosaukt krāsas

Materiāli: krāsu kartītes, ja pieejamas

Laiks: 10 minūtes

Dalībnieki: grupa vai klase

Izpildījums

Šeit jārikojas tāpat kā iepriekšējos grupu veidošanas vingrinājumos, tikai nav nepieciešami nekādi materiāli. Grupas sastājas pēc apgērba krāsām, pēc matu krāsas un tamlīdzīgi, sākot no tumšākā līdz gaišākajam vai pēc krāsu spektra. Ja tas izrādās pārāk grūti, izvēlas noteiktu apgērba gabalu, piemēram, bikses, jakas, cepures.

Kas jāņem vērā

Kādus vārdus un frāzes lietosim?

Vingrinājums labi izdodas ziemā, kad mugurā ir vairāk drēbju nekā vasarā.

Varianti

Skolēni nostājas aplī ar mugurām pret centru, un skolotājs katram piešķir vienu krāsu kartīti. Pēc tam skolēni dodas cits pie cita un jautā: “*What colour do you have? (What’s your colour?)*” Ja vairākiem skolēniem iedotas vienādas krāsas kartītes, viņi veido grupu. Tie, kuri atraduši savu grupu, nostājas vienkopus un gaida, kamēr arī pārējie atrod savējos.

Animals

Mērķi: runāt, veidot jautājumus

Materiāli: lapiņas ar nosaukumiem vai kartītes ar attēliem, veļas knaģi

Laiks: 15 minūtes

Dalībnieki: grupa vai klase

Ievads

Uzdevums sastāv no divām daļām – vispirms jānoskaidro, kādu dzīvnieku attēlo katrs skolēns, pēc tam ikviens atrod savu grupu.

Izpildījums

Katram skolēnam uz muguras ar veļas knaģīti piesprauž lapiņu, uz kuras uzrakstīts kāda dzīvnieka nosaukums, vai dzīvnieka attēlu. Tad skolēni uzdod jautājumus cits citam, lai noskaidrotu savu dzīvnieku. Kad tas ir izdevies, attēlu piestiprina priekšpusē, un skolēns var palīdzēt citiem iegūt papildinformāciju.

Kad visi izpildījuši uzdevuma pirmo daļu, skolotājs paskaidro, pēc kādām pazīmēm jādalās pa grupām, piemēram, pēc atminētā dzīvnieka kāju skaita, pēc tā, vai tas ir vietējais vai svešzemju, savvaļas vai pieradināts dzīvnieks, vai tas lido, dzīvo uz zemes vai ūdenī, vai tas ir kukainis, putns vai zīdītājs, plēsējs vai zālēdājs...

Kas jāņem vērā

- Noskaidrojot savus dzīvniekus, cits citam drīkst uzdot tikai tādus jautājumus, uz kuriem var atbildēt ar *jā* vai *nē*.
- Katram klases (grupas) biedram drīkst uzdod tikai vienu jautājumu, tad jāvēršas pie nākamā.

Varianti

Skolotājs pastāsta, cik grupu vēlas izveidot, un ļauj katram skolēnam pašam izvilkt kartīti. Tad vienojas par iedalījumu, kas atbilst iecerētajam grupu skaitam. Lai to paveiktu, skolēni atdod kartītes skolotājam un izjautā cits citu, noskaidrojot, kādu dzīvnieku katrs izvilcis. Kad noskaidroti visi dzīvnieki, skolēni vienojas, kādās kategorijās tos iespējams iedalīt, un pēc tam sadalās atbilstošās grupās.

OTRĂ NODAȚA

Words Words Words

Words Words Words

Lai varētu sazināties kādā svešvalodā, cilvēkam nepieciešams lielāks vai mazāks vārdu krājums. Diemžēl daudzi tikai ar pamatīgu piešpišanos uzdrīkstas runāt skaļi – citas valodas vārdi mutē šķiet sveši, un cilvēks nejūtas drošs par to, kā tie izrunājami. Ja valodu lieto labvēlīgā un atvērtā, nevis pārmēru kritiskā vai noslēgtā vidē, šo barjeru ir daudz vieglāk pārvarēt.

Ir svarīgi uzsvērt atšķirību starp aktīvu un pasīvu vārdu krājumu. Pasīvais vārdu krājums sastāv no vārdiem un jēdzieniem, kurus cilvēks pazīst, bet izmanto reti vai nekad, turpretī aktīvo vārdu krājumu liek lietā diendienā. Ja centīsimies tvert katru iespēju, lai izsacītu gan jaunos, gan vecos vārdus un jēdzienus, tad, ļoti iespējams, pasīvais vārdu krājums mazināsies, bet aktīvais – arvien paplašināsies. Nav piemērotākas vietas par ārtelpu, lai visi runātu reizē un tik daudz, cik vien spēj!

OK, let's start talking...

Word Hunt

Mērķi: meklēt, rakstīt, lasīt

Materiāli: piezīmju papīrs, rakstāmais, vārdnīcas

Laiks: 20 minūtes

Dalībnieki: katrs atsevišķi, grupa vai klase

Ievads

Vārdus var mācīties dažādi. Kāpēc lai mēs to nedarītu ārtelpā? Ja nodomāts meklēt vārdus, kurus nezinām, bet vēlētos iemācīties, nav slikti, ja vārdu medības varam sākt jau skolas sienās. Sestajai klasei, uzdodot jautājumu: *“Where can you go word-hunting?”*, pirmās atbildes bija – grāmatās, vārdnīcās, skolā, bibliotēkā... Bet tad kāds iesaucās: *“In the forest!”*, un tad jau gāja vaļā! Tāfele drīz vien bija aprakstīta ar visvisādām tēmām. Bērni minēja gan savvaļas dzīvniekus un mājdzīvniekus, gan satiksmes līdzekļu nosaukumus un dažādus veikalus, atcerējās lietas, kas mums ir mājās, un vārdus, kas attiecas uz mums pašiem un uz cilvēka ķermeni. Kad pēc tam devāmies ārā, domas jau bija iekustinātas, un vairāki skolēni pierakstīja vārdus, kurus viņi angļu valodā nezināja, bet gribēja iemācīties.

Izpildījums

Ar nelielu piezīmju burtnīciņu rokā un uzdevumu, kas jāpaveic noteiktā laikā, šajā vingrinājumā visi top par detektīviem, kas izseko paši sevi. Skolēni staigā vienatnē vai divatā, vērīgi skatoties apkārt un mēģinot pasauli ieraudzīt citā valodā. Tēmu skolotājs nosauc jau pirms izešanas ārtelpā, un skolēni piezīmju burtnīcās pieraksta visus pastaigā ieraudzītos priekšmetus, visas dzīvās būtnes un parādības, kas ar to saistās. Tēmu loks ir gandrīz neierobežots – mežs, ūdens, sīkie dzīvnieki, lielie dzīvnieki, augi, savvaļas dzīvnieki, mājdzīvnieki, dzīvas radības, kas lido, cieti materiāli, mīksti materiāli... Ne visam jābūt ar acīm saskatāmam – varam pievērst uzmanību arī kaut kam tādām, kas atrodas ap mums un ir sajūtams ar citām maņām. (Te robežas novelk tikai fantāzija!) Vislabāk sākt ar tuvāko apkārtni, piemēram, ar klases telpu, pēc tam jau varam iziet skolas pagalmā. Šo rotaļu var turpināt arī mājās, transportā, veikalā...

Uzdevums var būt arī citāds – katru reizi visi savāc noteiktu skaitu jaunu vārdu, veidojot vārdu krājuma minimumu, kas jāzina ikvienam, piemēram, piecus kokus, piecas puķes, piecus dārzeņus, piecus kukaiņus, piecus zīdītājdzīvniekus, piecus putnus, piecas radības, kas dzīvo

ūdenī. Šīm sarakstam katrs pēc vēlēšanās var pievienot vēl citus vārdus, taču visiem ir kopīgs pamats. Labs veids, lai cīnītos ar analfabētismu bioloģijā un sadarbotos ar dabaszinību skolotājiem, vai ne?

Atrasto vārdu tulkošana ar vārdnīcu vai datoru ir darbs, kas veicams klases telpā. Skolēni vārdus raksta uz tāfeles, tādējādi parādot tos arī citiem, savukārt skolotājs var pārbaudīt, vai tulkojums ir pareizs. Vārdu meklēšana vārdnīcā prasa lielu apzinīgumu pret valodu, jo vārdiem, atkarībā no konteksta, iespējamās dažādas nozīmes. Tāpēc skolotājam, pārbaudot skolēnu veikumu, jābūt ļoti rūpīgam. Protams, skolotājs izvēlas vārdus, kas jāiemācās visiem (piemēri minēti iepriekš), bet pēc tam katrs skolēns pēc izvēles savu sarakstu var papildināt. Tādā veidā tiek apkopoti vārdi, kas saistās ar tuvāko apkārtni, jo ir svarīgi, lai katrs spētu pastāstīt par sevi, savu dzīvesvietu un skolu.

Vārdus iespējams uzzīmēt un novietot redzamā vietā. Kāda klase izdaiļoja klases sienas ar ainavu, kurā koku lapotnes bija pilnas ar lietvārdiem un īpašības vārdiem mākoņu formā, bet urdzošā strautā peldēja darbības vārdi.

Kas jāņem vērā

Daži vārdi britu angļu valodā pilnīgi atšķiras no amerikāņu angļu valodas. Lai izvairītos no pārpratumiem, pievērsiet uzmanību šīm atšķirībām! Apzinīga attieksme pret valodu ir svarīgāka par to, vai kāds vārds uzskatāms par vairāk vai mazāk pareizu. Egli, piemēram, var saukt gan *Christmas tree*, gan *fir tree*, gan *spruce*, tāpēc vajag vienoties, vai grupā kā normu pieņemam tikai vienu no variantiem vai katrs pats izvēlas to vārdu, kas labāk patīk, vai varbūt jāzina visi trīs varianti.

Dabiski – pārbaudīt skolēnu zināšanas ir grūtāk, ja kopīgās leksikas apjoms ir neliels, bet pārējie apgūstamie vārdi atšķiras. Par laimi, mūsu rīcībā ir vairāk atprasīšanas paņēmieni, nekā parasti skolās lieto. Var izveidot vārdu kartītes un spēlēt atmiņas spēli, kad skolēniem pēc kārtas jāvelk kartītes un jānosauc gan tikko izvilktais vārds, gan arī visi iepriekš minētie. Skolēni var pārbaudīt cits citu vai iziet laukā un doties *Goose Walk* (96. lpp.). Var sarīkot minēšanas pastaigu vai strādāt grupās – tādā gadījumā skolēni raksta visus vārdus, kurus spēj atcerēties par noteiktu tēmu. Var zīmēt vārdu čūskas, kur katra vārda pēdējais burts ir arī pirmais nākamajam... Kad viens sauc vārdus, kurus apguvis, pārējiem jāpasaka to nozīme dzimtajā valodā. Tādā veidā skolēni cits citam iemāca jaunus vārdus, vienlaikus vingrinot izrunu.

Varianti

Nosauciet to, kas te ir, bet nav redzams! Īpašības vārdu un darbības vārdu ārtelpā noteikti netrūkst. Meklējiet apzīmējumus krāsām, sajūtām, skaņām un kustībām! Izvēloties kādu vietu, jautāsim: “Ko dzīvnieki vai cilvēki te var darīt?” Jāpieraksta, jāpasaka un jāparāda! Piemēram, *walk, sing, play, shout, scream, whisper, rest, relax, talk, jump, laugh, shiver, freeze, eat, drink, sleep...*

Word Relay

Mērķi: apgūt sugas vārdus un īpašvārdus

Materiāli: vārdu saraksts vai vārdu kartītes

Laiks: 10 minūtes

Dalībnieki: grupa vai klase

Ievads

Šis vingrinājums labi piemērots jaunai grupai, lai savstarpēji iepazītos, jo skolēni var vingrināties ar sugas vārdiem un īpašvārdiem vienlaikus.

Izpildījums

Visi sastājas aplī un izraugās vienu ķērāju (*catcher*), kuram jāstāv vidū. Spēli sāk skolotājs, pasakot vienu vārdu latviski (lietvārdu, darbības vārdu nenoteiksmē vai citā formā), un nosauc kādu skolēnu – viņam minētais vārds skaļi jāpasaka angļiski, kamēr viņu nav notvēris ķērājs. Pretējā gadījumā lomas mainās. Ja atbilde izskan, pirms ierodas ķērājs, skolotājs veiksmniekam uzdod vēl vienu vārdu, kas atkal skaļi jāpārtulko. Pēc tam šis skolēns nosauc nākamo vārdu un dalībnieku, un spēle rit tālāk.

Varianti

- Izdala kartītes (katram skolēnam vismaz divas), kur vārds rakstīts gan angļiski, gan latviski.
- Skolēni paši izvēlas vārdus, vislabāk tādus, kas ir aktuāli vai nesen lietoti.
- Lai samazinātu apdomāšanās laiku, grupa var skaitīt atpakaļ no pieci līdz vienam.
- Ja skolēns iekrīt vai nevar izdomāt nākamo vārdu, viņam jāklūst par ķērāju.

Word or Verb Challenge

Mērķi: vingrināties ar lietvārdiem un darbības vārdiem, klausīties, raksturot, runāt

Materiāli: vārdu kartītes

Laiks: 20 minūtes

Dalībnieki: grupa vai klase

Ievads

Kad pienācis vārdu atprasišanas laiks, labi noder kāds izaicinājums. Ļaujiet vaļu fantāzijai! Ja nevēlaties izmantot kartītes, skolotājs var pačukstēt vārdu tam, kas stāv vidū. Šeit būs daži piemēri.

Izpildījums

Skolēni nostājas aplī, katrs saņem vienu kartīti, uz kuras lietvārds vai darbības vārda forma ir rakstīta latviešu valodā. Izaicinātājs stāv vidū, parāda savu kartīti un nosauc šo vārdu angļiski. Ja izaicinātājs to nespēj, viņš samainās kartītēm ar kādu brīvi izraudzītu spēles dalībnieku. Kad izaicinātājs lietvārdu vai darbības vārda formu ir pateicis angļu valodā, viņš izvēlas vienu no aplja, lai tas parāda savu kartīti un nosauc doto vārdu angļiski. Ja abi uzdevumu izpilda, izaicinātājs uzrunā nākamo spēles dalībnieku. Ja uzrunātais neprot nosaukt uz kartītes rakstīto vārdu angļiski, izaicinātājs viņu norīko savā vietā aplja vidū vai izraugās nākamo dalībnieku – šim skolēnam vispirms jāatkārto izaicinātāja nosauktais angļu valodas vārds, bet pēc tam jāpasaka savējais. Tādā veidā visiem jāklūst par aktīviem klausītājiem.

Varianti

- Mazākā grupiņā katram skolēnam var būt vairākas kartītes.
- Vidū var stāvēt vienlaikus divi dalībnieki, kas palīdz viens otram. Kartītes ņem pa vienai, un tas, kurš atbildējis pareizi, mainās vietām ar to, kurš atradās vidū.
- Aplja vidū stāvošais raksturo doto vārdu. Tas, kurš domā, ka sapratis un spētu šo vārdu nosaukt angļiski, sāk, piemēram, lēkāt, māt ar rokām vai pietupjas. Izaicinātājs viņam saka: *“What’s the word?”* Vai: *“Tell me the word!”* Ja atbilde pareiza, abi spēles dalībnieki mainās vietām. Ja ne, izaicinātājs mēģina paskaidrot precīzāk. Ja neizdodas uzminēt pareizo vārdu, dalībnieki uzdod jautājumus,

uz kuriem izaicinātājs atbild ar *jā* vai *nē*.

- Ja uz kartītes ir neregulārs darbības vārds, angļiski jānosauc visas trīs pamatformas.

Verb Charade Relay

Mērķi: runāt, apgūt darbības vārdus un to formas

Materiāli: tikai rakstāmais un piezīmju burtnīca

Laiks: 20 minūtes

Dalībnieki: grupa vai klase

Ievads

Ne jau visās klašu telpās ir vieta, kur var brīvi kustēties, kur nu vēl sastāties apļos, tāpēc bērniem par iespēju iziet ārā un izkustēties ir liels prieks. Šī rotaļa aktualizē darbības vārdu formu ar *-ing* un vienlaikus pievērš uzmanību dažādām kustībām. Tātad tas būs gan kustību koordinācijas, gan valodas treniņš.

Izpildījums

“*Find the ring!*” Šis uzaicinājums parasti iedarbojas, bet, ja neviens nesāk veidot apli, skolotājs var sacīt: “*I found it!*” Pēc tam pārējiem atliek tikai stāties virknē, un aplis gatavs. Skolotājs vai kāds no skolēniem sāk vingrinājumu, veicot vai atdarinot kādu kustību, piemēram, ķemmē matus. Spēles dalībnieks, kas stāv pa kreisi no matu ķemmētāja, jautā:

“*What are you doing?*”

Tas, kurš veic šo darbību, atbild ar citu darbības vārdu, piemēram:

“*I’m walking!*”

Nākamais izdara kustību, ko iepriekšējais minējis (šajā gadījumā nāktos pasolojot uz vietas), bet blakusstāvētajam nosauc pavisam citu darbību.

Piemēri: *laughing, brushing hair (teeth), baking, washing dishes, writing, kicking, bowing, jumping, crying, screaming, whistling, clapping hands, tiptoeing, driving, running, waving, sneezing, dancing, swimming, singing, thinking, kissing, hugging, walking, snoring, sleeping, coughing, peering, staring, flying, climbing...*

Kas jāņem vērā

Aizrautīgai skolotāja līdzdalībai vingrinājumā ir liela nozīme – tā izsauc smieklus un rada īstu jautrību. Iepriekš pārdomājiet, vai grupā iejutušies visi skolēni, arī tie, kas parasti kautrējas un nevēlas skaļi izteikties – tikai tad vingrinājums tiešām izdosies. Iespējami varianti, kas uzdevumu atvieglo.

Varianti

Šī līksmā, tomēr diezgan sarežģītā šarāde pirmajā reizē var izrādīties pārāk grūta, vismaz jaunāko klašu skolēniem. Tāpēc iesākumā var izspēlēt vienu apli, kurā katrs pasaka vienu darbības vārdu, bet darbību veic visi reizē, vienlaikus vārdu skaļi atkārtojot. Šādi ikviens var papildināt savu darbības vārdu krājumu un izmēģināt kustības, pirms vingrinājums sākas pa īstam.

Var izdalīt kartītes ar darbības vārdiem, bet tad zūd daļa improvizācijas prieka, turklāt var rasties grūtības attēlot tieši to darbību, kas nosaukta uz kartītes. Lai izprastu spēles noteikumus, vingrinājumu var izpildīt arī latviski, un kāpēc gan klase to nevarētu darīt latviešu valodas stundā?

I'm walking!

Living Memory

Mērķi: klausīties, bagātināt vārdu krājumu

Materiāli: vārdu vai attēlu kartītes

Laiks: 20 minūtes

Dalībnieki: grupa vai klase

Ievads

Ja iepriekš sameklēti vārdi un sagatavotas vārdu kartītes, šo uzdevumu lieliski var paveikt ārpus telpām! Interesanti, ka spēlētāji nezina, kurš vārds sader ar to, kuru dabūjuši viņi. Tāpēc uzmanību nākas pievērst visiem izteiktajiem vārdiem, turklāt nemitīgi jāgudro par iespējamo saderību.

Izpildījums

Skolēni izveido apli ar vienu spēlētāju vidū – tas būs spēles vadītājs. Visi, kas stāv aplī, saņem pa vienai kartītei ar vārdu angļu vai latviešu valodā. Var arī tā, ka skolotājs iečukst vārdu katram ausī (ja grupa nav liela). Spēles vadītājs uzaicina sev blakus vienu no apla. Šis spēlētājs savukārt izraugās divus skolēnus, un visi trīs pasaka cits citam dotos vārdus. Ja tie nav saderīgi, proti, starp tiem nav atrodamā nekāda saistība, vadītājs savu lomu uztic tam, kurš vārdu nosauca pēdējais, un pats saņem no skolotāja vārdu (uzrakstītu vai pačukstētu). Spēle turpinās. Tie, kas vārdu pāri atraduši, atstāj apli un saņem no skolotāja jaunu uzdevumu.

Kas jāņem vērā

Šis ir labs vingrinājums, lai sadalītos pāros un pēc tam dotos paveikt nākamo uzdevumu.

Vārdu pāriem jābūt pietiekami dažādiem, lai nerastos pārpratumi, noskaidrojot saderību. Labi noder antonīmi vai lietvārds un krāsa, piemēram, *sun – yellow, sky – blue, snow – white, orange – orange, grass – green.*

Varianti

Jaunāko klašu skolēniem veicas labāk, ja vingrinājumā izmanto kartītes ar saderīgiem attēliem.

Word Snake

Mērķi: pievērst uzmanību pareizrakstībai, aktivizēt vārdu krājumu

Materiāli: piezīmju burtnīca

Laiks: 5 minūtes

Dalībnieki: grupa vai klase

Ievads

Uzdevuma pamatā ir klasiskā vārdu virknēšana jeb čūskas veidošana, kas prasa diezgan lielu uzmanību, turklāt nāksies atkārtot arī vārdu pareizrakstību.

Izpildījums

Visi nostājas aplī, un skolotājs iesāk vingrinājumu, pasakot kādu vārdu. Tam, kurš stāv blakus, jāuztver vārda pēdējais burts, lai varētu nosaukt nākamo vārdu, kas sākas ar to pašu burtu.

Kas jāņem vērā

Pirms vingrinājuma vajadzētu paskaidrot, cik liela uzmanība tiks pievērsta pareizrakstībai. Un kā atklāsim kļūdas?

Varianti

Kad katrs ir pateicis vienu vārdu, visi ņem piezīmju burtnīcas un pieraksta izveidoto vārdu *čūsku*. Būs vieglāk atcerēties visus vārdus, ja katrs paliks sēžam vai stāvam savā vietā. Pēc tam rezultātus salīdzina, lai redzētu, vai dalībnieki atceras vienus un tos pašus vārdus. Un kāpēc tieši tos? Kādus paņēmienus skolēni izmanto, lai vārdus atcerētos?

I'm Going Hunting

Mērķi: sarunāšanās, vārdu krājuma veidošana

Materiāli: nav

Laiks: 10 minūtes

Dalībnieki: grupa vai klase

Ievads

Labs vingrinājums, kas atraisa atmiņu un fantāziju! Tas sasauca ar *The Alphabet* (51. lpp), taču to, protams, var izpildīt dažādos veidos un nesaistot ar pārējiem alfabēta vingrinājumiem.

Izpildījums

Visi sastājas aplī. Viens dalībnieks iesāk ar vārdiem: *"I'm going hunting and I'm taking an arrow."* Nākamais teikumu atkārtoti un papildina ar vārdu, kas sākas ar nākamo alfabēta burtu, piemēram: *"I'm going hunting and I'm taking an arrow and a bow."* Šādi turpina, līdz kāds dalībnieks nespēj izdomāt, ko vēl varētu paņemt līdzī. Tad iespējami vairāki varianti spēles turpinājumam. Piemēram, šis skolēns izstājas no apļa, toties nākamo uzdevumu sāk tieši viņš. Iespējams palikt aplī, tikai doties uz pēdējā runātāja vietu. Tomēr apļa pēdējam loceklim uzdevums ir jau daudz grūtāks, jo jāpatur prātā vairāk vārdu, tāpēc šis variants neder skolēniem, kam atcerēšanās sagādā grūtības. Labāka iespēja – mainīties vietām ar grupas dalībnieku, kas stāv pirms viņa, un atkārtot jau iepriekš teikto. Tas savukārt var prasīt mazliet vairāk laika, ja tuvāk nobeigumam daudzi gribēs mainīties vietām.

Dabiski – var minēt ne tikai to, kas parasti būtu jāņem līdzī medībās, tāpēc vingrinājuma gaitā jautrība garantēta!

Kas jāņem vērā

Pirmkārt, visiem jāzina alfabēts, otrkārt, nepieciešama iepriekšēja pieredze līdzīgos vingrinājumos, piemēram, *Word Snake* (48. lpp.). Ieteicams veidot vairākus nelielus aplišus, nevis vienu ļoti lielu – pārāk ilgi stāvēt un gaidot savu kārtu, cilvēks kļūst izklaidīgs.

Varianti

Priekšlikumi citiem tematiem: *"I'm going on holiday and I'm taking... going to school / on a date / going shopping / going on a field-*

trip / out in the woods / out for a boat trip..."

Tas, ko ņem līdzi, jāparāda ar kustībām vai arī jānorāda uz to, jo vārdu vienmēr ir vieglāk atcerēties, ja to saista ar attēlu vai kustību.

Memory Snake

Mērķi: atcerēties un sarunāties

Vide: vislabāk brīvā dabā, vēlams, paugurainā apvidū

Materiāli: gara virve un priekšmeti, kas nav atrodamā dabā

Laiks: 20 minūtes

Dalībnieki: grupa vai klase

Ievads

Dalībniekiem jābūt ļoti uzmanīgiem un jāizraugās labākā stratēģija, lai atcerētos iespējami vairāk redzēto lietu.

Izpildījums

Garu virvi noliek līkumu līkumiem un līdzi paņemtās lietas – aptuveni 15 – izvieto gar virvi. Skolēni iet rindā gar virvi dažus metrus cits aiz cita. Tur, kur virve beidzas, stāv skolotājs, un katrs skolēns viņam nosauc visas redzētās lietas, kas nav atrodamas dabā. Ja kāda palikusi nenosaukta, skolēnam jānostaigā gar virvi vēlreiz.

Kas jāņem vērā

Cilvēka smadzenēm ir grūti atcerēties vairāk par desmit lietām, tāpēc visiem skolēniem būtu jānostaigā gar virvi vismaz divas reizes.

Varianti

Pēc diviem piegājieniem dalībnieki var cits citam palīdzēt, lai katrs iegaumētu visas lietas.

Pēc tam skolēni sadalās grupās, un katra izveido savu taku ar lietām, gar kurām staigā cita grupa vai klase. Vispirms vingrinājumu izpilda latviešu valodā – lai visi pilnībā saprastu, kas jādara, un lai iegūtu vairāk laika noskaidrot, kā lietas sauc angļiski. Ja kādu priekšmetu neizdodas uzreiz nosaukt vārdā, to drīkst raksturot: *"You write with it – pencil; it's black, round and flat – a hockey puck"*.

The Alphabet

Mērķi: apgūt jaunus vārdus, uzdot jautājumus, darināt vārdus

Vide: jebkur brīvā dabā, kur iespējams vākt dabas materiālus

Materiāli: piezīmju burtnīca, rakstāmais, burtu kartītes no A–Z

Laika patēriņš: vismaz 30 minūtes

Dalībnieki: grupa

Ievads

Vārdu krājuma papildināšanai un darbam ar alfabētu var veltīt nerobežoti daudz nodarbību, turklāt pamatuzdevumiem netrūkst variantu. Tie noder jebkurā vecuma grupā, un vienīgās robežas varētu būt tās, pie kurām apstājas mūsu fantāzija. Pieraduši pie mācībām brīvā dabā, bērni bieži nāk ar saviem ierosinājumiem labākai vārdu grupu veidei. Lieciet tos lietā!

Izpildījums

Skolēni sadalās grupās pa divi, pa trīs vai pa četri. Alfabētu sadala atbilstoši skolēnu skaitam grupās. Pēc tam katra grupa meklē tādus dabas materiālus, kuru nosaukums sākas ar iedalītajiem burtiem – pa vienam ar katru burtu.

1. Skolēni izveido vietas jeb mājokļus, kur novieto savāktos priekšmetus.
2. Nedrīkst citiem rādīt, kādi burti saņemti – tos vajadzēs uzminēt!
3. Jāvienojas, cik ilgs laiks uzdevumam atvēlēts un kāds būs pulcēšanās signāls.

Kad grupas atgriezušās norunātajā vietā, visi apstaigā citu mājokļus un cenšas uzminēt, kādi burti ir sameklēti. Pēc tam ar dabas materiāliem un burtiem var darboties dažādos veidos:

- sarindo visus priekšmetus alfabēta secībā;
- nosauc visus burtus un vārdus skaļi – kā tie skan un kāpēc;
- darina vārdus ar iedalītajiem burtiem;
- veido rēbusus, izmantojot mājokļos redzamos dabas materiālus;
- klasificē priekšmetus pēc veida, formas, krāsas u. tml., tad pārējiem jāatmin, pēc kāda principa tie sargrupēti;
- izvēlas trīs priekšmetus un stāsta pasaku, kurā tie pieminēti;

- izveido vārdu *čūsku*, iesaistot pēc iespējas vairāk atrasto lietu nosaukumu, lai katra vārda pēdējais burts būtu pirmais nākamajā. Cik garas *čūskas* iespējams izveidot? Aizņemieties burtus cits no cita un ierakstiet piezīmju burtnīcā!

Kas jāņem vērā

Drošības un uzvedības noteikumi brīvā dabā! Kas jāaizsargā, ko drīkst un nedrīkst darīt?

Ja vingrinājumā iesaistīti daudzi skolēni, nepārvietojiet pašus priekšmetus, tikai pierakstiet vārdus, rēbusus, pasakas – visu, kas izdomāts. Dabas materiālus varēs parādīt visus pēc kārtas, kad citiem būs uzdots, piemēram, atminēt rēbusu.

Ja katra grupa darbojas ar visu alfabētu atsevišķi, materiālus var izmantot praktiskāk. Vārdu *čūskas* veidošana no dažādiem materiāliem ir daudz interesantāka un labāk paliek atmiņā nekā vienkārša vārdu ierakstīšana piezīmju brutnīcā. Ja ir iespēja uzkavēties vai arī saglabāt materiālus un atgriezties tajā pašā vietā vēl, tad šādi var darboties ilgāku laiku.

Varianti

Ja vārdu krājums svešvalodā nav pietiekams, var sākt ar dzimto valodu un tikai pēc uzdevuma pabeigšanas pāriet uz dabas materiālu nosaukumiem angļiski. Ja dabas materiāli savākti pēc latviešu alfabēta, tad pēc angļiskā nosaukuma noskaidrošanas daudziem vajadzēs mainīt vietu. Droši vien nāksies pameklēt vēl citus materiālus, lai aizpildītu robus.

Katrs audzēknis ieraksta alfabētu savā piezīmju burtnīciņā un pēc tam dodas pastaigā, lai atrastu iespējami vairāk dabas materiālu, kas atbilst alfabēta burtiem. Pēc atgriešanās klasē skolēni uzraksta vārdus uz tāfeles alfabētiskā secībā un kopā ar skolotāju pārbauda pareizrakstību, nozīmi un izrunu. Pēc tam vienojas par vārdu skaitu, kas visiem jāapgūst līdz nākamajai nodarbībai ārtelpā. Tad līdzīgā pastaigā var izpildīt vingrinājumu *Silent Words* (58. lpp.).

Making up Words

Mērķi: runāt, rakstīt, darināt vārdus

Vide: pilsētvide, autostāvieta

Materiāli: piezīmju burtnīca un rakstāmais

Laiks: 20 minūtes vai vairāk

Dalībnieki: atsevišķi skolēni, pāris vai grupa

Ievads

Dažreiz nav nedz laika, nedz iespējas doties dabā. Saule spīd, un skolas pagalmā ir bērnu pilns. Ko darīt tādā gadījumā? Kāpēc gan neaiziet līdz autostāvietai, lai uzmanīgāk aplūkotu automašīnas?

Izpildījums

Jaunos vārdus var apgūt, izmantojot automašīnu numura zīmes. Pierakstiet burtus, piemēram, no pieciem numuriem, tad atrodi vietu, kur apsēsties, un mēģiniet atcerēties angļu valodas vārdus, kuros būtu šie burti!

Izpētiet, kādās kombinācijās burti izmantoti un cik daudz dažādu vārdu kopā sanāk! Kā tos lietosim? Ko tie nozīmē?

Palīdziet cits citam vai rīkojiet sacensības! Pierakstiet burtus no vienas un tās pašas numurzīmes un noskaidrojiet, kurš pirmais izdomās vārdu!

Kas jāņem vērā

Protams, jāievēro satiksmes drošības noteikumi. Autostāvieta nav rotaļu laukums – kad burti pierakstīti, dodieties uz mierīgāku vietu!

Varianti

- Tāpat kā vingrinājumā “Alfabēts” par katru burtu, kam atrasts atbilstošs vārds, var piešķirt punktu; par grūti izmantojamiem burtiem – pat vairākus punktus.
- Vārdi, kas sākas ar burtiem no numuru zīmēm, jāatrod āpkārtējā vidē.
- Burtiem vārdā jābūt tādā pašā secībā kādā tie likti uz numura zīmes.
- Katram burtam jāatrod pa vārdam.
- Burti var atrasties jebkādā secībā.
- Jāizveido tik daudz vai tik geri vārdi, cik vien iespējams no dotajiem burtiem.

Where can you Find ...?

Mērķi: formulēt jautājumus un atbildes, pareizi lietot vietniekvārdus un artikuslus *a* un *an*

Laiks: 5 minūtes

Dalībnieki: pāris vai grupa

Ievads

Rāms, jauks un vienkāršs vingrinājums, kas neprasa daudz laika un kam nav nepieciešami nekādi materiāli. Toties mazliet papūlēties vajadzēs abiem – gan jautātājam, gan atbildētājam.

Izpildījums

Lai jautājumu un atbilžu forma neradītu liekas grūtības, jaunāko klašu skolēniem ieteicams izmantot paraugus. Cits citam glūži vienkārši uzdod jautājumus par to, kur kaut ko var atrast:

Where can you find a bird?

I can find a bird in the tree /sky /nest.

Var jautāt par tādām lietām kā *an apple, a leaf, a worm, a girl, a house, a stone, an elk, moss, blueberries, frogs...*

Pēc pieciem jautājumiem atbildētājs ar jautātāju mainās lomām un tādā veidā turpina tik ilgi, cik atļauj laiks.

Kas jāņem vērā

Uz daudziem jautājumiem iespējami vairāki atbilžu varianti – ne vienmēr būs tikai viena vienīgā pareizā atbilde!

Varianti

Katrs atsevišķi uzraksta piecus jautājumus un piecas dažādi formulētas atbildes, tad visi kopā pārrunā dažādus valodas likumus un parādības. Piemēram, nozīmes atšķirības angļu vārdā *grass* un latviešu vārdā *zāle*, vai arī likumus, kas nosaka artikula lietošanu (*a tree – an apple*), daudzskaitļa formas veidošanu (*leaf – leaves*)...

Go to / Go get...

Mērķi: klausīties, saprast

Materiāli: nav

Laiks: 10 minūtes

Dalībnieki: grupa vai klase

Ievads

Ja laiks ir pavēss un vajag izkustēties, turklāt izbrīvējies kāds brīdis, kurā nekas cits nav iepļānots, vai arī gluži vienkārši gribat pievērst skolēnu uzmanību tuvākajai apkārtnē, šāds vingrinājums sagādās gan siltnumu, gan prieku.

Izpildījums

Skolēni izveido apli un nostājas ar muguru pret centru. Skolotājs pasaka kādu vārdu angļiski, un visiem, cik ātri vien iespējams, jātiek līdz tam, kas nosaukts. Var nosaukt pavisam vienkāršas lietas skolas pagalmā, vai arī kaut ko sarežģītāku – dažādus ziedus, kokus, krāsas, formas...

Kas jāņem vērā

Kad skolēni nokļuvuši pie nosauktā, ļaujiet visiem pateikt, ko viņi atraduši, un tikai tad sakiet nākamo vārdu. Ja audzēknis nezina vārda nozīmi, viņš seko kādam citam, tāpēc ir ļoti svarīgi pateikt vārdu skaļi un nosaukto parādīt vai pieskarties tam.

Varianti

Lai vingrinājumu padarītu mazliet grūtāku, var nosaukt divus vārdus uzreiz, turklāt grupa tad vairāk izretosies.

Lai audzēkņi paši visi pēc kārtas sauc vārdus!

Go get...

Izpilda līdzīgi kā iepriekšējo vingrinājumu, tikai šoreiz skolotāja nosauktais priekšmets ir jāatnes. Šo vingrinājumu ieteicams izpildīt pa pāriem, un ātrākie ikreiz saņem čiekuru. Uzvar pāris, kurš ieguvis visvairāk čiekuru.

Go get the same...

Jādarbojas pāros vai mazās grupiņās. Katrs atnes kādu priekšmetu, bet citiem nerāda. Skolēni sastājas pāros viens pret otru ar muguru un pārmaiņus iespējami detalizēti raksturo atnestos priekšmets. Kad katrs savu priekšmetu raksturojis, abiem jāatnes otra runātāja aprakstītais priekšmets un jāpārbauda, vai tas ir īstais.

Photo-Hunter

Mērķi: lasīt, saprast un tulkot, diskutēt, sadarboties

Materiāli: piezīmju grāmatiņa, fotoaparāts

Laiks: 20 minūtes + darba turpinājums klasē vai mājās
prezentācijas veidošanai

Dalībnieki: pāris vai grupa

Ievads

Šis uzdevums ļauj kļūt par kolekcionāru! Mūsdienās gandrīz visās skolās ir digitālie fotoaparāti, kas, starp citu, bieži paliek neizmantoti. Te nu būtu laba iespēja! Var noderēt arī pašu skolēnu mobilo telefonu fotokameras.

Izpildījums

Klase sadalās komandās. Ja fotoaparāts ir tikai viens, tad komandām jāmainās. Katra komanda saņem sarakstu ar objektiem, kas jāatrod un jānofotografē. Atrastos objektus sarakstā atzīmē ar ķeksīti. Kad visi priekšmeti atzīmēti un iemūžināti vai arī pagājis plānotais laiks, grupa angļiski ziņo skolotājam par rezultātiem. Var piešķirt papildu laiku ziņojuma sagatavošanai, piemēram, lai ielādētu bildes datorā, aprakstītu, kur komanda bijusi un tamlīdzīgi.

Piemērs priekšmetu sarakstam

Dažādas celtnes (*shed, garage, church, cellar, house, bird's nest*), dažādi cilvēki (*girl, boy, man, woman, old lady, tall, short*), dzīvnieki, ziedi un citi augi, braucamrīki (*bike, scooter, new car, old car, pimped car, ugly car, truck, bus, motorcycle, tractor, ambulance, odd vehicles*), sajūtas (*happy, sad, tired, hungry, angry, shy*)...

Lai padarītu uzdevumu grūtāku, vārdus var kombinēt, piemēram, *an old dog, a green scooter, a tall lady, a cute old man*...

Kas jāņem vērā

Jānosaka laiks, cik ilgi drīkst nodarboties ar meklēšanu. Ja bildes tiek saglabātas, var izveidot kolāžu, kas parāda, ka vienam vārdam var būt vairākas nozīmes un ka mēs vārdus uztveram dažādi. Īpaši skaidri tas parādās, ja sarakstā minēti īpašības vārdi, piemēram, *something beautiful*.

Varianti

Protams, arī šo vingrinājumu var izpildīt dažādos veidos. Ja klase jau atrodas brīvā dabā, var likt atnest minētos priekšmetus vai izstāstīt, kur tie atrodas (ja atnest nav iespējams) un kā izskatās.

Līdzīgi kā daudzos citos vingrinājumos, arī šajā pārklājas vairāki mācību priekšmeti – angļu valoda, vizuālā māksla, latviešu valoda, sociālās zinības, bioloģija...

Silent Words

Mērķi: klausīties, saprast, rakstīt

Materiāli: piezīmju burtnīciņa

Laiks: 20 minūtes

Dalībnieki: grupa vai klase

Ievads

Šis vingrinājums labi noder, ja skolotājs ir mazliet aizsmacis (šoreiz drīkst arī izlikties) vai grupai vajag nedaudz nomierināties.

Izpildījums

Kopā ar klasi jādodas pastaigā un ik pa laikam jāapstājas. Ikreiz apstājoties skolotājs uz kaut ko norāda vai kaut kam pieskaras ar roku, un skolēni pieraksta, kas tas ir.

Kas jāņem vērā

Jārāda nepārprotami! Vislabāk būtu pielikt roku, lai nerastos pārpratumi. Var izvēlēties ne tikai lietas, bet arī krāsas, formas...

Varianti

- Ja dalībnieki neko nepieraksta, tad tas, kurš atrodas skolotājam blakus, pačukst nākamajam, ko, viņaprāt, skolotājs ir parādījis. Tas sadzirdēto vārdu tāpat čukstus padod tālāk, līdz visi informāciju saņēmuši. Pēc tam noskaidro, vai klusie telefoni darbojas bez traucējumiem.
- Uz dažādām lietām pēc kārtas norāda paši skolēni, un vārdus tāpat pieraksta vai pačukst cits citam.

Make a Story – Find the Beat!

Mērķis: rakstīt

Vide: visur, kur vien iespējams sēdēt katram atsevišķi

Materiāli: piezīmju burtnīca, rakstāmais un paliktnis sēdēšanai

Laiks: 40 minūtes

Dalībnieki: atsevišķi skolēni

Ievads

Uzrakstīt īsu stāstu par brīvi izraudzītu tematu tomēr var izrādīties sarežģīti, ja trūkst fantāzijas, taču jautru pasaciņu un mazu stāstiņu radīšanu atvieglo vienkārši palīg līdzekļi, kas rosina domas.

Ja nav vēlšanās rakstīt pasaku vai stāstu, skolēni var repot – mežā ir iespējams atrast ritmu!

Izpildījums

Stāstā vajadzēs iekļaut trīs elementus: krāsu, dzīvnieku un smaržu. Dzīvnieku pastaigas laikā varam arī nesastapt, tāpēc to uzzīmē vai vienkārši uzraksta tā nosaukumu. Tad izvēlas vietu, kur autors var apsēties un rakstīt. Vienlaikus tā būs vieta, kurā risināsies stāsta darbība vai vismaz kaut kas tajā sāksies un beigsies.

Rakstot nedrīkst aizmirst nevienu no trim dotajiem elementiem, tāpat tam vajadzīgs ievads, vismaz viens notikums un nobeigums. Ja šķiet pārāk grūti kaut ko izdomāt, atcerieties, ka skolēniem vienmēr labi padodas minipasaciņas ar precīzi 50 vārdiem – tāds varētu būt mazākais pieļaujama vārdu skaits.

Pēc tam darbiņus var dažādi parādīt – uzvest teātri, skaļi nolasīt, veidot kolāžas... Var nofotografēt vietu un priekšmetus un izveidot stāstam *PowerPoint* prezentāciju. Vecāko klašu skolēni var uzaicināt ciemos jaunākos skolasbiedrus un nolasīt viņiem savus stāstus, kā arī parādīt pašus priekšmetus.

Kas jāņem vērā

- Vajag atrast tādu darba vidi, kur var mierīgi strādāt un rast iedvesmu!
- Daži raksta īsi un ātri, toties citi atraisās tikai pamazām un nevar

vien pielikt pēdējo punktu. Labākais risinājums, protams, ir tāds, ka visiem ir tik daudz laika, cik katrs vēlas. Tādā gadījumā skolēniem, kas darbu jau beiguši, jādod nākamais uzdevums.

- Ir labi, ja spējam savu darbu skaļi nolasīt priekšā pārējiem un uzklaut konstruktīvu kritiku, taču tas ne vienmēr ir viegli. Lai šādi dalītos, vajadzīga drosmē un savstarpēja cieņa.

Finding English

Mērķi: atrast angļu valodas vārdus tuvākajā apkārtnē

Vide: pilsētvide, veikali

Materiāli: rakstāmais un piezīmju burtnīca

Laiks: 30 minūtes

Dalībnieki: pāri vai grupa

Ievads

Mūsu ikdienas vidē angļu valoda nav retums – kad klausāmie mūziku, skatāmie televīziju vai klejot internetā. Bieži mēs to pat nepamanām, bet citreiz šķiet, ka angļu valoda cenšas izspiest mūsu dzimto valodu. Mēdz teikt – valoda zaudē dzīvīgumu, ja tajā vairs nespējam atrast paši savus vārdus jaunām lietām un parādībām. Liedzot iespēju attīstīties dzimtajai valodai, mēs šo jaunradošo daļu atvēlam kādai citai valodai.

Izpildījums

Cik daudz angļu valodas ir mūsu vistuvākajā apkārtnē? Lai to noskaidrotu, skolēni dodas pastaigā, līdzīgi ņemot papīru un rakstāmo. Jālasa izkārtnes, jāieskatās dažādos veikalos. Cik daudz angļu vārdu varam ieraudzīt 20 minūšu laikā? Kad atradumi pierakstīti, jāpagudro, ko tie nozīmē latviski un vai tos nevarētu aizstāt ar atbilstošiem, ne mazāk trāpīgiem latviešu valodas vārdiem?

Kas jāņem vērā

Veikalā vēlams palūgt atļauju un pastāstīt, kāds ir skolēnu uzdevums. Citādi var šķist dīvaini, ka bērnu vai jauniešu bars klimst gar plauktiem un kaut ko pieraksta.

The Sound of Spelling

Mērķi: apzināties valodu, pievērst uzmanību fonētikai

Vide: klases telpa un ārtelpa

Materiāli: rakstāmais un piezīmju burtnīca, maisiņš

Laiks: 2 nodarbības

Dalībnieki: pāri vai grupa

Ievads

Daļa vārdu latviešu un angļu valodā ir radniecīgi, savukārt citi – pilnīgi atšķirīgi. Kādas līdzības un atšķirības ir sadzirdamas, kādas – acīm redzamas?

Šis vingrinājums ietver praktisko darbu ar pareizrakstības noteikumiem – būs jāsalīdzina skanējums un rakstība latviešu un angļu valodā.

Izpildījums

Iekštelpā

Vispirms – īss pārskats par patskaņiem un līdzskaņiem. Kādas atšķirības ir starp latviešu un angļu valodu, piemēram, līdzskaņu izmantojumā? Salīdziniet arī latviešu un angļu patskaņu izrunu!

Bagātiniet leksiku! Kā angļu valodā sauc patskani, līdzskani, uzsva-ru? Tas jāieraksta piezīmju burtnīcā.

Ārtelpā

Vēlamais skolēnu skaits grupā – divi līdz četri. Lai labāk izdotos ziņojums par paveikto, grupām vajadzētu būt pāra skaitā.

Katra grupa vispirms saņem vienu uzdevumu. Kad tas pabeigts, var dot nākamo. Visi uzdevumi ietver aicinājumu atrast tuvējā apkārtnē lietas (arī parādības), kuru nosaukumā atspoguļojas konkrēti valodas skaniskie līdzekļi vai pareizrakstības likumi.

Apkopojot paveikto, katra grupa parāda (vai tikai nosauc, ja runa ir par netveramām parādībām) dabā uzmeklētos materiālus un cenšas uzminēt, kuri no skolotāja dotajiem uzdevumiem ir izpildīti pareizi. Lai uzdevumu atvieglotu, skolotājs var iepriekš nosaukt visus dotos uzdevumus.

Kas jāņem vērā

Jāraugās, lai uzdevumi nebūtu pārāk sarežģīti. Atcerieties, piemēram, ka, atšķirībā no latviešu valodas, gari izrunājami patskaņi angļu valodā nav daudz.

Uzdevums – atrodiem tuvējā apkārtnē lietas, kuru nosaukumā izruna un rakstība atbilst šādiem nosacījumiem!

- Latviešu valodā patskani izrunā gari, angļu valodā – īsi (vai otrādi). Piemēri: *branch* – zars (*bush* – krūms).
- Līdzskaņa dubultojuums gan latviešu, gan angļu valodā. Piemērs: *doll* – lelle
- Līdzskaņa dubultojuums tikai angļu valodā. Piemērs: *football* – futbols.
- Vārdā viens vienīgs patskanis kā angļu, tā latviešu valodā. Piemērs: *black* – melns
- Divi patskaņi latviešu valodā, tikai viens – angļu valodā (vai otrādi). Piemēri: zeme – *land* (mežs – *forest*).
- Dubults patskanis angļu valodā. Piemēri: *bee* – bite, *green* – zaļš
- Angļu valodas vārdā trīs patskaņi (var norādīt, vai drīkst minēt arī salikteņus). Piemēri: *butterfly*, *sunflower*, *beetle*, *ladybird*, *flagpole*.
- Vārdā iespējami daudz patskaņu. Papildu nosacījums – jānošķir vienkārši vārdi un salikteņi (jāuzmanās, jo angļu valodā nereti atsevišķi raksta vārdus, kurus mēs uztveram kā salikteņus). Piemēri: *dandelion*, *capercaillie*, *chanterelle*, *woodpecker*, *wolverine*.
- Abās valodās patskaņus izrunā gari. Piemēri: *vase* – vāze, *grass* – zāle.
- Abās valodās patskaņus izrunā īsi. Piemēri: *twig* – zars, *trunk* – stumbrs.

Vingrinājuma izpildē palīdz rosinoši jautājumi. *Kas redzams tepat pie kājām? Kas mums ir mugurā? Kā mēs izskatāmies?*

Ja prātā ienāk vārdi lietām, kas nav tuvējā apkārtnē nav atrodamas vai tās nevar paņemt līdzi, – tie jāpieraksta!

Pārdomas

Kādus secinājumus pēc piedzīvotā varam izdarīt? Kurus skaņu mācības un pareizrakstības likumus šajā reizē vajadzēja atcerēties?

Katra grupa nodarbības noslēgumā sagatavo pārdomu protokolu, kurā fiksē idejas un secinājumus, kas radušies, veicot uzdoto.

TREŠĀ NODAĻA

Listening

Count your Breaths and Let the Nature Speak!

Mērķi: elpot, klausīties, dalīties izjūtās

Vide: mierīga vide

Materiāli: nav

Laiks: 10 minūtes

Dalībnieki: grupa vai klase

Ievads

Palaikam mums jāapstājas un jāatslābinās, un kādu brīdi jāpaliek mierā, lai sakoptu domas. Šo vingrinājumu pamatā ir viena no Džozefa Kornela (18. lpp) ārtelpu mācību modeļa pakāpēm, kas ietver *Focus attention*, proti, maņu orgānu nomierināšanu, lai palielinātu spēju vērot un uztvert dabu. It kā tik pašsaprotami, taču pārlietu bieži mēs aizmirstam palēnināt ritmu, lai pievērstu uzmanību mācību procesam. Šāda tipa vingrinājumi prasa maz laika, tomēr mēdz būt efektīvi un labi noder nodarbību ievadam ārtelpā.

Izpildījums

Visi sastājas aplī un aizver acis. Tad vienu minūti klusībā skaita savus elpas vilcienus, vēlams, angļiski. Vai bija jūtama kāda atšķirība starp elpas vilcieniem sākumā un beigās? Kā tas izskaidrojams? Vai kāds visu laiku elpoja vienā ātrumā? Vai skaitīšana kādam sajuka? Kāpēc?

Visi pagriežas un nostājas ar muguru pret apļa centru, tad aizver acis un ieklausās dabā (vai arī skolas pagalmā), mēģinot atšķirt apkārtējās skaņas citu no citas. Kad uztvertas piecas dažādas skaņas, skolēni dodas uz pulcēšanās vietu un pastāsta par to, ko viņi sadzirdējuši – protams, angļiski!

Kas jāņem vērā

Šis vingrinājums piemērots reizēm, kad skolēnus sūtām minēšanas pastaigā vai dodam citu uzdevumu, kas saistīts ar došanos apgaitā, arī tad, ja grupai gluži vienkārši jāsamazina temps. Vingrinājumu ieteicams atkārtot vairākas reizes. Vairākums dalībnieku šo mierā pavadīto brīdi novērtē pozitīvi, jo daudziem cilvēkiem mūsdienās tā pietrūkst.

Ja ir vēlēšanās ieklausīties tieši dabas skaņās, jāmeklē piemērota vieta, kur pārāk netraucē satiksmes trokšņi.

Varianti

Ieteicams vingrinājumu veikt dažādās vietās, lai salīdzinātu satiksmes trokšņus ar dabas skaņām.

Vecāko klašu skolēni spēs precīzāk aprakstīt skaņas, runājot arī par savām izjūtām un attieksmi, viņi var mēģināt dzirdēto sistemātiski zēt pēc skaņu līmeņa, pēc tā, vai skaņas ir mīkstas vai cietas, tīkamas vai gluži pretēji...

Varbūt skolēni var meklēt vietu, kur viņi jūtas vislabāk? Vietu, kur iespējams domāt, klausīties, sajust, strādāt vai meditēt...

Right or Wrong?

Mērķi: klausīties, saprast, ieteikt

Vide: brīvs laukums

Materiāli: acu aizsēji vai cepures, piezīmju burtnīca un rakstāmais

Laiks: 15 minūtes

Dalībnieki: grupa vai klase

Ievads

Kas ir pareizi, kas – nepareizi? Šoreiz svarīgi ieklausīties un saprast. Vingrinājums labi piemērots arī lielai grupai, piemēram visai klasei kopā, arī gadījumos, kad skolotājs ir tikai viens un laika nav daudz. Bez sagatavošanās tomēr neiztikt. Ieteicams iepriekš aprunāties ar citu mācību priekšmetu skolotājiem par apgūstamās vielas integrācijas iespējām. Jāatceras, ka vecāko klašu skolēnus grūtāk iekustināt uz rotaļām.

Spēli ievada skolotājs, tomēr viņa nodoms ir šāds – jo ilgāk spēle turpinās, jo vairāk skolēnu tajā iesaistās. Iespējamās dažādas grūtības pakāpes – piemērotas gan jaunāko klašu skolēniem, kas izsaka vienkāršus apgalvojumus, gan veiklākiem valodas lietotājiem, kuri spēj izteikt apgalvojumus gramatiski pareizā formā, spriežot par vēsturi, mūsdienu aktualitātēm, matemātiku, literatūru, dabaszinībām un citām jomām.

Izpildījums

Jāiezīmē starta un finiša līnija. Skolēni sastājas pie starta līnijas un aizver acis (uzliek acu aizsēju, uzvelk pār acīm cepuri u. tml.).

Vieglākais variants. Skolotājs saka: *“The dove flies high.”* Ja skolēns šim apgalvojumam piekrīt, viņš pasper vienu soli uz priekšu, ja ne – paliek uz vietas.

Piemēri tam, kas var lidot: *the plane, the hawk, the swan, the rocket, the ladybird, the crow, the eagle, the wasp, the duck, the satellite, the fly, the helicopter.*

Tam, kas lidot nevar, piemēru ir ļoti daudz: *the frog, the snake, the teacher, the chair, the cone, the car, the computer..*

Ja skolēns kļūdās, tas ir, pasper soli uz priekšu, kad nosaukts kaut kas tāds, kas nelido, viņš atver acis un sāk no gala.

Turpinājumā skolēni paši izdomā kādu apgalvojumu, un tas, kurš

gatavs izteikties, pievērš sev uzmanību, sākot lēkāt vai mājot ar rokām. Skolotājs dod viņam vārdu, un skolēns, kas izteicis savu apgalvojumu, var paspert divus soļus uz priekšu.

Kas jāņem vērā

Pēc šādas rotaļas vajadzēs piezīmju burtnīcu, jo nereti īstā atbilde neienāk prātā uzreiz. Tāpēc kādu brīdi pirms nodarbības beigām (pietiks ar minūtēm piecām) vajag ļaut pārdomāt, kādus apgalvojumus vēl varētu izmantot nākamajā reizē vai darbā ar citu klasi. Skolēni var sēdēt grupās, bet visiem ir jāpieraksta!

Varianti

Līdzīgi var vingrināties ar vārdšķirām. Lai vingrinātos ar darbības vārdiem, izvēlas īsus apgalvojumus, piemēram, *the bird sings, the car barks, the horse neighs, the ducks quack*. Strādājot ar īpašības vārdiem, apgalvojumi varētu būt šādi: *the sun is blue, our school is red, the sky is green, the ocean is small, the ice is cold...*

Jaunāko klašu skolēniem uzdevumu vienkāršo, precizējot tēmu, piemēram, minēt tikai krāsas, apģērbus, ķermeņa daļas, dabas parādības, ēdienus, nedēļas dienas...

Viss, kas neiekļaujas tēmā, uzskatāms par kļūdu, un tad skolēnam jāpaliek uz vietas vai jāpavirzās soli atpakaļ tuvāk starta līnijai.

Left and Right Story

Mērķi: klausīties, saprast, nostiprināt jēdzienus *labā puse, kreisā puse*

Materiāli: nav

Laiks: 20 minūtes

Dalībnieki: grupa vai klase

Ievads

Lai labi veiktos šajā vingrinājumā, vajadzēs uzmanīgi ieklausīties un ātri reaģēt. Vienlaikus tā būs laba iespēja nostiprināt darbībā jēdzienus *labā puse* un *kreisā puse*.

Izpildījums

Vajadzēs spēles vadītāju jeb teicēju un tiesnesi. Pārējie dalībnieki, vispirms sadalījušies grupās pa pieci līdz septiņi, sastājas kolonnās cits aiz cita un ieņem vietu pie vienas kopīgas starta līnijas. Teicējs sāk lasīt tekstu par *Family Wright*. Kad atskan vārdi *left* vai *right*, tāpat arī homofons *write* vai *left* kā pagātnes forma no vārda *leave*, katrs, kurš savā kolonnā stāv pēdējais, skrien uz priekšu – attiecīgi pa labo vai pa kreiso pusi – un nostājas tās priekšgalā. Ja kāds aizskrien pa nepareizo pusi, tam jāiet atpakaļ. Šādi grupa pamazām virzās uz priekšu.

Kad teksts izlasīts līdz beigām, skolotājs uzdod jautājumus par saturu. Ja kāds zina atbildi, tas sāk lēkāt – pie runāšanās tiek pirmais, kurš šādi pieteicies. Ja atbilde pareiza, visa grupa drīkst paspert soli uz priekšu.

Kas jāņem vērā

Jāieplāno pietiekami daudz laika, lai vingrinājumu varētu izpildīt vairākas reizes. Pirmajā reizē vairākums dalībnieku cenšas saklausīt vārdus *right* un *left*, tāpēc stāsta saturu neuztver.

Atbildēt uz jautājumiem, protams, drīkst tikai angļiski, tāpēc grupas dalībniekiem vajag apdomāties, lai atbildi svešvalodā pareizi formulētu.

Varianti

Spēles norise būs rāmāka, ja grupa sastāsies aplī. Katram skolēnam rokā ir neliels akmentiņš, kas jāsūta tālāk pa kreisi vai pa labi. Kad stāsts ir galā, katra dalībnieka akmentiņš ir atgriezies savā sākotnējā

vietā, ja vingrinājums ir izdevies. Ja ne – jāmēģina vēlreiz, cenšoties tikt pie labāka rezultāta.

Family Wright

One day Mr Wright decided to take his family for a picnic in the park at the left river bank. He first asked Mrs Wright if there was any fruit left to bring.

– Yes, I think so. But go and ask Linda, she knows.

Linda was the oldest daughter in the Wright family and she loved fruit of all kinds. When Mr Wright had talked to young miss Wright and packed some beverages, bread and the fruits that were left, they all started to look for young Mr Wright, Andrew. But he seemed to have left the house and the family started to look for him right away. Suddenly Mrs Wright heard a strange sound in the left hand cupboard in the hallway. When she opened the door she found Andrew Wright all snuggled up and fast asleep. Beside him was an empty bag of cookies, not a crumble was left.

– Just a fine son I have, and just the right place for a nap, Mrs Wright murmured before she woke Wright Junior up and called out to assemble the rest of the family.

– Right then, lets go for a picnic! Mr Wright cheered as they drove out of the garage.

– Wait! I left my phone in my room and I need it, said Linda Wright.

– Do you really need it right know? Mrs Wright asked.

– Yes! I'm waiting for an important phone call from Steven.

– The only boy in the whole wide world that's left for you, Andrew Wright teased his sister.

– Wait until I'm finished with you, there'll be nothing left except a pile of bones!

– Young Miss Wright! Watch you're language, it's your brother you're talking to! Mrs Wright sounded quite upset.

– Alright, sorry then, but he's a real pain sometimes, Linda Wright tried to defend herself at the same time as Mr Wright turned right into the street.

– You can call him when we get back, now we really have to leave!

– No we can't, I think I left the stove on, Mrs Wright moaned. And who brought the picnic-basket?

– I didn't, it might still be left inside, Linda Wright replied.

– This doesn't feel right at all, Mr Wright answered. Lets all go to Grandma Wright instead.

– Yeah, and get loads of sweeties instead of fruit! cheered Andrew Wright.

And the Family Wright left their home without the phone and the picnic basket. But luckily the stove had not been left on this time.

Questions:

1. How many members are there in the Wright family?
2. What's the name of the daughter?
3. What's the name of the son?
4. What did Mr Wright want to do together with his family?
5. Where did they find Andrew?
6. What was he doing?
7. What had he done before falling asleep?
8. What had Linda left in her room?
9. Who was going to call her?
10. What did Linda threaten her brother with?
11. In what direction did Mr Wright turn the car?
12. What had Mrs Wright forgotten?
13. Who brought the picnic basket?
14. Where did they finally go?
15. Why was Andrew so happy about the change of plans?

Running in the Family

Mērķi: klausīties, saprast

Materiāli: stāsts

Laiks: vismaz divas nodarbības, ja skolēni paši rada tekstus

Dalībnieki: grupa vai klase

Ievads

Pašiem sacerēt tekstus, kas pēc tam būtu izmantojami nodarbībās! Šāds uzdevums mēdz radīt diezgan lielu interesi. Īpaši jaunāko klašu audzēkņi atzinīgi novērtē vecāko skolasbiedru veikumu – gan tekstus, gan līdzdalību kādā nodarbībā. Savukārt vecāko klašu skolēniem šāda iespēja sniedz gandarījumu, jo viņu zināšanas izrādās noderīgas ne tikai pašiem.

Izpildījums

Klase jāsadala grupās – katrā tik skolēnu, cik stāstā ģimenes locekļu. Tad grupas sastājas apļos, un ikviens skolēns izvēlas kādu no stāsta varoņiem. Skolotājs skaļi lasa priekšā stāstu. Izdzirdot pieņemtā vārda vārdu, skolēns vienreiz apskrien apkārt visai grupai un nostājas savā vietā.

Pēc tam skolēni paši ķeras pie rakstīšanas. Šādi stāsti bieži izdodas labi un interesanti, strādājot kopā – tie, kuriem nav tik labu iemaņu rakstīšanā, varbūt spēj izvērst un attīstīt darbību. Apspriediet dažas pazīstamas ģimenes (skat. 74. lpp. minētos piemērus) vai pilnībā ļaujiet vaļu fantāzijai! Ja šķiet, ka būs grūti iesākt, grupām var iedot stāsta plānu vai ievadu, vai noteikt tēmu. Visiem jāievēro daži pamatnosacījumi – stāstā jābūt ievadam, centrālajam notikumam un noslēgumam, turklāt katra ģimenes locekļa vārdam stāstā jāparādās vismaz divas reizes.

Kas jāņem vērā

Jāvienojas par kustības virzienu, citādi iespējams saskrieties, kad savu apli veic vairāki skolēni vienlaikus.

Šis ir lielisks vingrinājums aukstākam laikam, kad skolēniem vajag sasildīties, tāpēc uz nodarbībām ārtelpā vienmēr ņemiet līdzi kādu stāstiņu! Arī vienu un to pašu var izmantot vairākas reizes.

A starter

One day when ... came home from school he /she told ... about his /her horrible /fantastic day. But before ... had a chance to start ...

came in and asked

– Where is ...? ... told me he /she would be here.

– I don't know, said .... Ask ... instead!

– Anyway, said ..., my fantastic /horrible day started when ... told me a secret about ...

Šos stāstus sacerējuši skolēni. Izmantojiet tos iedvesmai!

The Simpson's

Homer – dad

Marge – mum

Bart – son/brother

Lisa – daughter/sister

Maggie – daughter/youngest sister

Abraham – Grandpa

Santa's little helper – dog

Snowball – cat

The Adam's family

Gomez – dad

Morticia – mum

Pugsley – son/brother

Wednesday – daughter/sister

Uncle Fester

Grandma

Lurch – butler

Thing – the hand

Donald's family

Donald Duck – uncle

Huey, Dewey, Louie – nephews/brothers

Daisy Duck – friend/fiancé

Scrooge Mc Duck – Donald's uncle

Mickey Mouse – friend

Goofy – friend

Pluto – dog

A moment in the life of the Simpson's

Ring! ring! ring! Marge walked to the phone wondering who it could be. Maybe Homer, she thought, had he found Lisa yet?

– Simpsons, who's calling?

– I've found Santa's little helper, but Lisa is still missing.

Marge was right, it was Homer on the line.

– Keep looking, she must be somewhere, said Marge, thinking about if Snowball was lost too, where was that cat?

Bart came down the stairs.

– Where is Lisa?

– I don't know, Marge replied. Homer has found Santa's little helper at the store. Is Maggie sleeping by the way?

– No, Grandpa sings for her so it's impossible for her to sleep, said Bart.

Bump, bump, bump! Maggie fell down the stairs and Grandpa followed, nearly landing on top of her.

– Maggie! Marge screamed and ran to her. – Are you okay baby? Yes, Maggie was okay, but Grandpa didn't move!

– Bart, call 911, hurry up!

– There is no answer, Bart sounded nervous.

– Help me carry Grandpa to the car, Marge shouted.

They finally got into the car and started it. Then Bart heard something in the backseat, he turned around and found Lisa and Snowball in the backseat.

– Lisa and Snowball is here, I've found them!

When Marge stepped on the gas pedal she turned to see if Bart was right. At the same time Homer showed up on the driveway!

– Ouch! Marge, you hit me with the car! Why did you do that? Homer moaned and felt his sore ass while Santa's little helper gave him a strange look.

– I'm sorry Homer, but Grandpa needs to go to the hospital, we found Lisa and Snowball just now and Maggie is still not sleeping. It's a little bit chaotic at the moment dear.

– Fine, let's go to the hospital then, said Homer. Maybe I'll get some bandage too!

At the hospital Snowball and Santa's Little helper had to stay in the car while the doctor examined Grandpa. Then he told Marge, Lisa, Bart, Homer and Maggie that Grandpa would be alright, he just needed some rest. But why Lisa, Snowball and Santa's little helper were lost we will never know...

The Adam's Family

Once upon a Monday the wicked girl Wednesday went to her dad, Gomez, to get some help with her homework. But in the doorway Uncle Fester stood talking to Grandma about Pugsley's coming birthday and Wednesday ran right into him.

– Watch out young lady! Uncle Fester yelled, be careful will you?! Lurch, who had suddenly appeared out of nowhere gave a deep sigh and shook his head.

– Where's my son Gomez? Asked Grandma.

– Why don't you ask Thing, said Wednesday, I'm looking for him too!

Lurch went to get Thing but suddenly there was a scream coming from upstairs. It was Morticia who had caught Pugsley tidying his room! Wednesday and Uncle Fester came running wondering what was going on, thinking an accident might have happened. Grandma and Lurch (carrying Thing) was not far behind.

– Don't touch that spider's web! Yelled Morticia, it's been up there for 94 years and is still beautiful.

– But Mother please, I really didn't know it was one of your favourites. Pugsley sounded truly regretful.

– What's all the fuss about? A man with a black moustache appeared. There he was, Father Gomez, looking happier than ever.

– Leave the kids alone Morticia dear, he said. I've found something truly romantic up in the attic. Come and let me show you!

They left and the rest of the family stayed in Pugsley's room mending the web and planning the birthday. Wednesday finally got some help from Thing with her homework and Grandma and Lurch made a delicious worm-soup that Uncle Fester claimed was the best they'd ever made!

CETURTĂ NODAȚA

Do & Describe

Describe the...

Mērķi: raksturot, rakstīt, klausīties, atveidot

Materiāli: piezīmju burtnīca

Laiks: 20 minūtes

Dalībnieki: pāri (skaits nav svarīgs)

Ievads

Darbā ar īpašības vārdiem un personu raksturošanā bieži izmantojam fotogrāfijas vai citus attēlus. Kāpēc gan neizmantojam ainavas un objektus, kas ir ap mums ik dienu un gadalaiku ritumā mainās atbilstoši laika apstākļiem, radot aizvien jaunas gleznas? Šo vingrinājumu iespējams izmantot ļoti daudzveidīgi – gan kā papildinājumu citam uzdevumam, gan konkrēti īpašības vārdu apguvei vai gluži vienkārši, kad saulainā laikā gribas atvēlēt mazu brīdi, lai izbaudītu gaismu un siltumu.

Izpildījums

Skolēni sadalās grupās. Vispirms skolotājs norāda visiem vienu vai divus apkārtnes objektus, un katra grupa tos pēc iespējas tēlaināk mutiski raksturo. Kad uzdevums paveikts, skolēni paši izraugās pāris objektu, par kuriem stāstīt.

Skolēni pieraksta vārdus, kurus angļu valodā nezina, lai vēlāk tos noskaidrotu un varētu izmantot nākamreiz, kad būs līdzīgs vingrinājums.

Kad pāris kopīgi raksturojis trīs četrus dažādus objektus, tad abi vienojas par aprakstu, kuru fiksē piezīmju burtnīcās.

Pēc tam pāri samainās un nolasa cits citam izveidoto aprakstu. Tam, kurš klausās, vai nu jāuzzīmē, vai jāuzmin, par kuru objektu viņam stāsta.

Kas jāņem vērā

Nav jāsteidzas – tās nav skriešanās sacīkstes. Atgādiniet, cik svarīga ir pozitīva attieksme un savstarpēja cieņa! Ja apraksta kādu personu, svarīgi, lai tas nebūtu aizskaroši, lai tiktu izceltas, piemēram, klasesbiedru labās īpašības. Ja raksturota nepazīstama persona, klausītājam šis cilvēks jāuzzīmē, jo neviens jau nezina, kas viņš tāds ir. Toties tā iespējams vairāk ļaut vaļu fantāzijai, vienlaikus paturot prātā nosa-

cījumu, ka nevienu nedrīkst raksturot pārāk negatīvi.

Ja aprakstam izvēlas priekšmetu, būtu labi to aptaustīt vai paostīt, lai atrastu pēc iespējas vairāk raksturojošu vārdu.

Varianti

Nosakiet apraksta apjomu (vārdu skaitu), citādi daži jau pēc pāris vārdiem domās, ka uzdevumu pabeiguši.

Ierosiniet vairākas tēmas, lai dotu iespēju raksturot personas, namus, augus, satiksmes līdzekļus, dzīvniekus, dabas parādības, cilvēku radītus priekšmetus...

Ieteikumi aprakstam

Describe ....

- The sky
- An animal
- Your friend
- A plant
- A tree
- A building
- A stone
- A vehicle
- Something made of wood
- Something made by hand
- Something made by machines
- Something that can think
- Something you like
- Something you dislike
- Something you would like to have
- Something new
- Something old
- Something beautiful
- Something ugly

Draw and Tell

Mērķi: aprakstīt un saprast

Materiāli: rakstāmais, piezīmju burtnīca, zīmēšanas papīrs, paliktnis rakstīšanai

Laiks: 20 minūtes

Dalībnieki: pāri (skaits nav svarīgs)

Ievads

Iecienīts vingrinājums, lai parādītu, ka sazinoties cilvēkiem jābūt precīziem.

Izpildījums

Skolēni sasēžas ar mugurām kopā, un viens no pāra zīmē kaut ko no apkārt redzamā. Vienlaikus viņš iespējami detalizēti vārdos raksturo visu, ko zīmē pats, savukārt otrs dalībnieks zīmē to, ko viņam stāsta. Pēc tam attēlus salīdzina. Kāda ir līdzība un kādas atšķirības? Kā tās varam izskaidrot?

Kas jāņem vērā

Nav svarīgi, vai skolēnam zīmēšana padodas labi vai ne tik labi. Galvenais – iespējami precīzi aprakstīt izvēlēto objektu un savas darbības.

Varianti

Protams, var tā, ka viens no pāra stāsta, ko redz, bet otrs zīmē, vadoties pēc dzirdētā. Tomēr labākās pārrunas par sazināšanos izdodas tad, ja zīmējuši abi.

Opposites

Mērķi: lasīt, sadarboties, atkārtot, aprakstīt, runāt, jautāt, klausīties

Materiāli: tukšas olu kārbas, dabas materiāli

Laiks: 30 minūtes + sagatavošanās un darbs mājās vai klasē

Dalībnieki: pāri (skaits nav svarīgs) vai grupa

Ievads

Pretstatu meklēšana dabā ir labs vingrinājums, lai pārlicinātos, cik dažādus priekšmetus iespējams raksturot ar vienādiem apzīmētājiem. Un pretēji – ne viena vien grupa, kas šādi darbojusies, pārdomu brīdī nonākusi pie secinājuma, ka bieži vienu un to pašu priekšmetu var raksturot ļoti dažādi. Piemēram, ar vārdu *skāists* iespējams apzīmēt gandrīz visus atrastos priekšmetus. Pēc nodarbības ārtelpā var kopīgi izveidot kāda vārda, piemēram, *stone*, apzīmējumu karti, lai gūtu pārskatu par to, cik daudzējādi var aprakstīt akmeni. Iespējams, skolēni pierakstīs ap divdesmit vārdu, kas izsaka dažādas akmens īpašības, kuras uztveramas ar tausti, redzi, ožu.

Izpildījums

Katra grupa saņem veselu olu kārbu vai kārbas daļu ar vāku, kurā var ievietot četrus līdz sešus priekšmetus. Īpašības vārdi ar pretēju nozīmi jeb antonīmi ir rakstīti kārbas apakšā. Var iedalīt katrai grupai citu vārdu pāri, tomēr interesants risinājums iespējams arī tad, ja antonīmi ir vienādi vairākām grupām – tā rodas iespēja salīdzināt un pārlicināties, cik dažādi mēs vārdus uztveram.

Tad skolēni grupās dodas meklēt priekšmetus, uz kuriem attiecināmi dotie īpašības vārdi, veidojot pretstatu pārus.

Atskaite. Ik pa divām grupas satiekas un rāda viena otrai savus atradumus, cenšoties uzminēt darba uzdevumā dotos antonīmus. Ja minēšana neveicas, uzdod jautājumus, uz kuriem atbild ar *jā* vai *nē*, vai lūdz kādus uzvedinošus paskaidrojumus. Komunikācijai, bez šaubām, jānotiek tikai angļiski! Ja arī tas izrādās nepietiekami, antonīmi tiek pateikti priekšā, bet otra grupa šos vārdus vispirms atkārtoti un tikai tad drīkst doties tālāk.

Kas jāņem vērā

Cik ilgs laiks būtu pietiekams? Daļa skolēnu priekšmetus atrod ļoti ātri, citiem vajag mazliet vairāk laika. Tāpēc atskaites iespējams sniegt pakāpeniski, vadoties pēc grupu darba ātruma.

Vārdu pāru piemēri

big – small
 wet – dry
 hard – soft
 old – new
 dark – light
 long – short
 sharp – blunt
 black – white
 smooth – rough
 moist – crisp

pointed – round
 round – angular
 thin – thick
 flat – thick
 straight – crooked
 round – square
 fragile – solid
 lasting – breakable
 beautiful – ugly
 sweet – sour

Secret Picture

Mērķi: raksturot, vingrināties ar prievārdiem, formām un pulksteņa laikiem

Vide: mežs vai parks, kur atrodami dabas materiāli un ir iespēja pasēdēt divatā

Materiāli: kaut kas no dabas

Laiks: 20 minūtes

Dalībnieki: pāri (skaits nav svarīgs)

Ievads

Izveidojuši attēlu vai kaut ko uzbūvējuši, skolēni savu jaunrades darbu iespējami detalizēti raksturo – šādu uzdevumu ar lieliskiem panākumiem var izmantot, lai labāk apgūtu prievārdus un īpašības vārdus.

Izpildījums

Strādājot pa pāriem, skolēni savāc divus vienādus priekšmetu komplektus, lai katram būtu, piemēram, viens akmentiņš, viens čiekurs, zariņš, skuja un lapa. Pēc tam abi apsēžas ar mugurām kopā un brīvi izraudzītā veidā uz līdzenas pamatnes iezīmē iedomātas gleznas ietvaru – apli, kvadrātu, taisnstūri... Skolēns, kurš vingrinājumu sāk, liek savāktos materiālus ietvara robežās, veidojot kaut ko līdzīgu gleznai, un tad angļiski raksturo savu darbu tā, lai otrs, tajā neskatoties, varētu salikt savus priekšmetus tieši tāpat. Pēc tam darbus salīdzina. Kas tajos vienāds, kas – atšķirīgs? Kāpēc? Kādi vārdi bija vajadzīgi novietojuma un formu raksturošanai? Kā izlīdzēties, ja īsto vārdu nezinām?

Vārdiņus, kuri pietrūka, vajadzētu pierakstīt, lai vēlāk noskaidrotu. Pēc tam uzdevums jāveic vēlreiz ar tiem pašiem materiāliem, tikai šoreiz sāk otrs skolēns. Ja darbs veidots apla formā, raksturojot par izejas punktu var izvēlēties pulksteni, piemēram: *“At two o’clock there is a cone pointing towards seven.”*

Kas jāņem vērā

Ja, materiālus meklējot, dalībnieki sarunājas angļiski, tad arī pats vingrinājums angļu valodā veicas vieglāk. Kad visi pāri atkal sapulcējušies vienuviet, derētu kopīgi pārrunāt, kādi vārdi bija vajadzīgi un

kādi pietrūka. Skolotājs šo informāciju pieraksta, lai citās nodarbībās būtu vieglāk robus aizpildīt.

Vajadzētu pārrunāt, kādus paņēmienus var lietot, kad grūti atrast īsto vārdu.

Varianti

Grūtības pakāpe pieaug, ja drīkst izmantot tikai dažādu lielumu zariņus vai akmentiņus, vai atšķirīgu koku lapas. Var palielināt arī materiālu daudzumu un salikt priekšmetus tā, lai tie pārkļautos...

Lai uzdevumu atvieglotu, skolēniem izdala svarīgākos vārdiņus, piemēram, *under, between, to the right, next to, on top of*.

Lai sagatavotos vingrinājumam, skolēni var izspēlēt īsas teatrālas aiņiņas vai šarādes, pievēršot uzmanību prievārdiem.

Skolēni veido tēlniecības darbus no pašu samaklātiem dabas materiāliem un apraksta to izskatu un konstrukciju.

Become a Photographer

Mērķi: runāt, aprakstīt, atspoguļot, apgūt prievārdus

Vide: skolas pagalms, pilsētvide, daba

Materiāli: piezīmju burtnīca un rakstāmais

Laiks: 15 minūtes

Dalībnieki: 2–3 skolēni vai grupa

Ievads

Vairākas reizes stāstot vienu un to pašu, rodas iespēja stāstījumu uzlabot un niansēt. Šajā vingrinājumā vismaz divreiz vajadzēs koncentrēties uz redzēto un tā atspoguļošanu, turklāt skolēni mācīsies argumentēt un motivēt savu izvēli.

Izpildījums

Skolēni sadalās pāros un izvēlas lomas – fotogrāfs un fotoaparāts. Visi pāri sastājas aplī, pagriež muguru pret vidu un tad iet 20 soļus taisni uz priekšu, skaļi skaitot angļu valodā. Pēc tam *fotoaparāts* aizver acis, bet *fotogrāfs* izvēlas objektu un saka: "Klikšķis!" *Fotoaparāts* uz dažām sekundēm acis atver. *Fotogrāfs* skaļi skaita, piemēram, līdz pieci, pēc tam abi pagriežas viens pret otru, un *fotoaparāts* visos sīkumos pa-

stāsta, ko redzējis. Ja tas sakrīt ar *fotogrāfa* iedomāto kadru, pāris var iet atpakaļ, ja ne – *fotoaparāts* fiksē vēl vienu kadru un noskaidro, vai tas atbilst *fotogrāfa* redzējumam.

Kad uzdevums izpildīts, skolēni atgriežas pie skolotāja un pārgrupējas. Vienuviet sapulcējas *fotoaparāti* un apraksta savas fotogrāfijas tik gleznaini, cik vien iespējams (ja vēlas, var zīmēt vai rakstīt). *Fotogrāfi* arī stāsta par savām fotogrāfijām un argumentē kadra izvēli. Vai kāds bilžu veids likās sarežģītāks par citiem? Vai *fotoaparātam* bija grūti saprast, kāds objekts izvēlēts? Vai *fotoaparāts* un *fotogrāfs* kadrē un apraksta objektus līdzīgi? Kas atšķiras un kāpēc?

Kas jāņem vērā

Ja vēlas, pāri var iepriekš vienoties, vai tie būs tuvplāni vai ainavas, vai fotogrāfijā būs noteikts priekšmetu skaits un tamlīdzīgi.

Varianti

Kad viens objekts ir *nofotografēts*, skolēni mainās lomām, lai abi izmēģinātu fotoaparāta lomu. Tāpat var veidot grupu kopā ar kādu citu pāri, un katram jāapraksta sava fotogrāfija vēlreiz. Alternatīva – pāru maiņa, fotogrāfiju aprakstīšana pārējiem, dzirdētā uzzīmēšana.

Ja grupā ir trīs skolēni, trešo personu var izvēlēties par objektu.

Hide and Seek

Mērķi: apgūt prievārdus un īpašības vārdus, sadarboties, veidot dialogu, uzdot jautājumus

Materiāli: kāda manta, acu aizsegi vai cepures, ko uzvelk pār acīm

Laiks: 30 minūtes

Dalībnieki: pāri (skaits nav svarīgs)

Ievads

Lielākā daļa bērnu zina spēles ar paslēpta priekšmeta meklēšanu, un šim vingrinājumam principā ir tas pats izejas punkts – viens paslēpj kādu mazu priekšmetu, pārējie meklē.

Skolēni sadalās pāros. Katrs pāris izvēlas vienu priekšmetu – akmentiņu, mazu, neparasti veidotu sprungulīti, kādu čiekuru vai konfekti. Svarīgākais, lai visi zinātu, kas jāmeklē. Ja pirms tam nodarbībā paveikts kāds materiālu vākšanas vingrinājums, kaut kas piemērots jums jau būs pa rokai.

Izpildījums

Meklētāji nostājas aiz iedomātas vai iezīmētas līnijas ar muguru pret to pusi, kur tiks slēptas mantas. Slēpējiem pieejama diezgan plaša teritorija, lai atrastu labu paslēptuvi. Ja visi slēps vienlaikus, meklētājiem būs grūti pēc skaņas noteikt, kur priekšmetus novieto. Svarīgi, lai katrs pāris atrastu savu mantu! Ja atrod svešu, tā jāatstāj, kur bijusi.

Kamēr slēpēji ir aizņemti ar slēpšanu, meklētāji aizver acis un ieklausās. Kad visas mantas ir nobēdzinātas, meklētāji vispirms var pārrunāt, kādas skaņas ir saklausījuši. Ieteicams stāstīt detalizēti – kā tās skanēja, kādas sajūtas radās klausoties. Kura skaņa bija pati augstākā, kura – zemākā? Cik daudz skaņu varēja atšķirt?

Pēc tam slēpējs vada meklētāju uz slēptuvi, sākumā dodot neskaidrus mājienus, pēc tam, ja meklētājam neveicas, skaidrākus. Meklētājs var pavaicāt: *“Higher? Lower? More to the right?”* Un tamlīdzīgi. Slēpējs tad sniedz šādus norādījumus: *“It’s getting warmer / colder / cold as ice / hot as hell...”* Dialogs ir svarīgs! Ja kāds no pāriem sāk runāt latviski, tam jāatgriežas pie starta līnijas un meklēšana jāsāk no jauna. Ātrums šajā spēlē nav galvenais.

Kas jāņem vērā

Virzieni, debespuses, prievārdi un īpašības vārdi – lūk, tēmas, kas būtu apspriežamas, ja gribat šim uzdevumam sagatavoties jau iepriekš.

Cik daudz laika atvēlēt slēpšanai? Ja meklētāji neieklausās skaņās, ko tad lai viņi gaidot dara?

Varianti

Meklētājam uzliek acu aizsegu un kādu gabaliņu ved aiz rokas pašlēptās mantas virzienā, brīdinot par ciņiem, saknēm un citiem šķēršļiem. Šādi paveras iespēja izmantot plašāku vārdu krājumu. Kad meklētājs ir mantas tuvumā, acu aizsegu noņem un meklētājs sāk uzdot jautājumus, uz kuriem var atbildēt ar *jā* un *nē*. Tikpat labi acis var palikt ciet, bet slēpējs izsaka tik skaidrus norādījumus, ka meklētājs mantu atrod.

Kad manta atrasta, skolēni mainās lomām un sāk no gala!

Tell and Take

Mērķi: runāt, klausīties, aprakstīt, sniegt norādījumus, uzdot jautājumus, labāk apgūt jēdzienus pa labi, pa kreisi un izsaukmes vārdus

Vide: brīvs laukums

Materiāli: acu aizsegi, čiekuri, akmentiņi vai bumbiņas

Laiks: 20 minūtes

Dalībnieki: grupa vai klase

Ievads

Šo vingrinājumu var pielīdzināt televīzijas spēlei, tikai te viss notiek *dzīvajā*. Pāriem, kas sacenšas, jāsavāc pēc iespējas vairāk punktu kādā norobežotā laukumā noteiktā laikā. Viens no pāra vada, otrs – vāc punktus.

Izpildījums

Iezīmē visiem kopīgu starta līniju, un pa pāriem sastājas aiz tās ar muguru pret spēles laukumu. Kamēr skolotājs laukumā izvieto čiekurus, akmentiņus vai bumbiņas, skolēni var izspēlēt vingrinājumu *Let the Nature Speak* (66. lpp), lai mācītos uztvert apkārtējo vidi ar dzirdi,

identificējot skaņas un raksturojot tās ar vārdiem.

Kad skolotājs ir beidzis, dalībnieki pāros viens otram pastāsta, ko dzirdējuši. Katrs pāris izlemj, kurš būs vadītājs un kurš klausīsies un vāks punktus. Klausītājam jeb punktu vācējam vajag aizsegt acis – ar lakatu, cepuri vai ko tamlīdzīgu.

Pēc signāla pāri pagriežas pret laukumu un sāk rīkoties, lai noteiktā laikā, piemēram, trīs minūtēs, savāktu iespējami vairāk priekšmetu. Punktu vācējs klausā vadītāja norādījumiem un drīkst uzdot *jā* un *nē* jautājumus. Pārim, kurš sāk runāt latviski, viens priekšmets jānoliek atpakaļ, un tikai tad drīkst turpināt. Alternatīva – sākt visu no sākuma.

Kas jāņem vērā

Jāsigādā pietiekami daudz priekšmetu, lai visiem būtu izredzes kādu atrast.

Pirms vingrinājuma klasē atkārti norādes pa kreisi, pa labi, prievārdus un izsaukmes vārdus, citādi, tempam pieaugot, skolēni nemanot pāries uz latviešu valodu.

Ja vingrinājumā piedalās visa klase, ar vienu procesa uzraugu nepietiks. Ja grupā ir nepāra skaits dalībnieku, skolotājs no viņu vidus izraugās vienu tiesnesi, kas palīdz pieskatīt gan to, vai saziņā neizzogas latviešu valoda, gan to, vai kāds slepus neskatās. Skolotājs savukārt raugās, lai tiesnesis neiedomātos, ka ir svarīgāks par citiem, jo būt par tiesnesi ir īpašs uzdevums. Ja vairāki skolēni vēlas būt tiesneši, viņiem šo pienākumu var uzticēt gan pēc kārtas, gan vienlaikus (gan ne vairāk par trim). Tad skolotājs atkāpjas malā un ļauj skolēniem pašiem vadīt vingrinājumu.

Varianti

Lai būtu mazliet grūtāk, var izlikt dažādus priekšmetus, kas dod dažādu punktu skaitu. Var norunāt, ka nedrīkst savākt vairāk par pieciem priekšmetiem, tad spēles dalībnieki centīsies atrast “vērtīgākos”, kas dod vairāk punktu.

Watch and Walk

Mērķi: pievērst uzmanību apkārtnē, vērot, aprakstīt

Materiāli: nav

Laiks: 10 minūtes

Dalībnieki: pāri vai nelielas grupas

Ievads

Straužs un līksms vingrinājums, kurā dalībniekiem jābūt uzmanīgiem, ātri jāpamana un jāraksturo redzētās lietas, turklāt tā, lai otrs dalībnieks tās varētu atrast tikai pēc sniegtā apraksta.

Izpildījums

Šo uzdevumu klase var veikt pa ceļam kādā tālākā pārgājienā. Skolēni strādā pa pāriem. Skolotājs dod noteiktu laiku uzdevuma izpildei. Lai būtu vieglāk to ievērot, norunā atgriešanās signālu – saucienu vai citu skaņu. Vingrinājums notiek šādi: viens no pāra angļiski raksturo kādu tuvākajā apkārtnē redzamu objektu, bet otrs pēc apraksta to sameklē. Ja atrasts īstais, tad apraksta autors dodas pie veiksmīgā atradēja, un spēle turpinās, skolēniem mainoties lomām. Ja nav pareizi, pāris sāk uzdevumu no jauna.

Kas jāņem vērā

Pastāv neliels risks, ka, izraugoties objektus, kurus nav pārāk viegli sameklēt, skolēni var novirzīties no maršruta. Taču, ja ir kopīgs galamērķis vai iešanai noteikts laiks, viss mēdz izdoties labi.

Find the Way

Mērķi: lasīt un saprast, rakstīt precīzas norādes

Vide: skolas pagalms, pilsētvide, daba

Materiāli: rakstāmais un piezīmju burtnīca

Laiks: vairākas nodarbības

Dalībnieki: 2 līdz 4 grupas

Ievads

Ja svešvalodu izmanto kā darbarīku, izstrādājot vingrinājumus citiem, cilvēks to sāk izjust līdzīgi kā savu dzimto valodu. Šajā gadījumā skolotāja izstrādātie piemēri vajadzīgi, lai skolēni redzētu iespējamo rezultātu.

Izpildījums

Katra grupa no skolotāja saņem iepriekš sagatavotu detalizētu ceļa aprakstu (galamērķi atšķiras). Pirms starta grupa to kopīgi izlasa. Pajautājiet, vai aprakstā visi vārdi ir saprotami! Vadoties pēc apraksta, grupa dodas uz mērķi, kur jāveic kāds uzdevums – kaut kas jāpaņem vai jāuzzīmē, vai rūpīgi jāizpēta, lai pēc atgriešanās spētu to aprakstīt. Nākamais solis – grupa pati pēc dotā parauga izveido ceļa aprakstu, kas noderēs citiem, veicot līdzīgu uzdevumu.

Kas jāņem vērā

Izstrādājot aprakstu, skolēniem pašiem maršruts jāizstaigā, vienlaikus precīzi fiksējot visas iespējamās norādes, citādi tajās var ieviesties kļūdas...

Nebūtu slikti sadarboties ar sociālo zinību skolotāju. Kādām vietām, celtnēm, iestādēm vajadzētu pievērst uzmanību, lai tas izrādītos noderīgi sociālo zinību stundās? Varbūt skolēni var ievākt informāciju vai kādus materiālus, kas noderētu arī citos mācību priekšmetos?

Varianti

Lai katrs audzēknis izstrādā savu *Walking card* ar norādēm, kā iespējams nokļūt līdz kādai noteiktai vietai! Vispirms to ieraksta piezīmju burtnīcā, pēc tam pārraksta uz kartītes, kuru atdod skolotājam. Tad izveidotie apraksti paliks arī skolēniem pašiem.

Veicot šo vingrinājumu, visiem ir viens izejas punkts. Norādes tiek fiksētas ceļā, veidojot, piemēram, šādu aprakstu: *“Face the classroom, walk about 26 steps. Turn left, run 10 steps. Stop. Walk 3 metres. Turn right. Walk backwards 9 steps. Where are you?”*

Kad kartīte gatava, to ieliek maisiņā, grozā, īpašā kastītē... Pēc tam katrs skolēns izvelk vienu kartīti, iet pa norādīto maršrutu un pieraksta, kur nonācis. Kartīti patur patur pie sevis, kamēr vingrinājumu pabeiguši visi.

To Do in Time and Space

Mērķi: apgūt darbības vārdu formas, stāstīt, aprakstīt

Materiāli: piezīmju burtnīca un rakstāmais

Laiks: dažāds (atkarībā no varianta un attāluma līdz galamērķim)

Dalībnieki: pa vienam, pāros vai grupās

Ievads

Spēja fantazēt par dažādām vietām un notikumiem laikā un telpā daudzējādā ziņā veicina intelekta attīstību. Paplašinās skolēnu redzesloks, veidojas izpratne par konkrētu vietu kultūras un vēstures aspektos.

Izpildījums

Kad pastaigā nonākat pie kāda klajuma, vecas mājas vai cita iztēli rosinoša objekta, apstājieties un pārrunājiet, ko te iespējams darīt. Ko te varētu darīt pēc pieciem mēnešiem, pēc pieciem gadiem, pēc simt gadiem? Un kas te darīts pirms piecdesmit gadiem? Kas te notiek, kad satumst, vai rītausmā?

Kas jāņem vērā

Jaunāko klašu skolēniem vispirms ļaujiet pilnu vaļu fantāzijai – lai viņi stāsta latviski! Tad vajadzētu pierakstīt noderīgos vārdoņus un noskaidrot, kā tas viss būs angļu valodā. To var darīt vai nu tajā pašā vietā, vai citur.

Varianti

Klasi sadala grupās un tad izspēlē šarādes ar darbības vārdiem. Lai uzdevumu atvieglotu, var vienoties, par kādām kustībām būs runa,

vai darbība notiek pašlaik vai senāk, vai nākotnē.

Skolēni raksta īsas pasaciņas, kurās ir tieši 50 vārdu. Tēmu izvēlas, vadoties pēc tā, kuras darbības vārdu formas nepieciešams atkārtot.

Vienu un to pašu vingrinājumu skolēni izpilda vairākās vietās un pārdomā, kuri darbības vārdi bija noderīgi visur un kuri saistās ar kādiem ierobežojumiem. Salīdziniet, piemēram, *walk, sing, play, shout, scream, whisper, rest, relax, talk, jump, laugh, shiver, freeze, eat, drink, sleep, fight, ride, dance...*

Become an Instructor

Mērķi: plānot, aprakstīt, sniegt norādījumus

Materiāli: mainās

Laiks: 10 minūtes plus plānošana

Dalībnieki: pa vienam vai divatā

Izpildījums

Uzdevums – parādīt un aprakstīt dažādas darbības, piemēram, kā brauc ar skrituļdēli, ar slēpēm, ar slidām, ar velosipēdu, kā jāj ar zirgu, kā iespējams kaut ko salabot, kā veic kādu vingrojuma elementu (apmet kūleni, ritentiņu utt.), kā spēlē kādu spēli, iesēj sēklas, pāriet pāri ielai, sakur ugunsgrūdu, griež kokā, cērt malku...

Lai pārējie darbību atkārtotu, vadoties pēc iepriekš dzirdētā stāstījuma vai pēc parādītajām kustībām.

Kas jāņem vērā

Iepilānojiet pietiekami daudz laika – šī nodarbe var izvērsties ilgāka, nekā sākumā domāts, īpaši tad, ja visi pēc norādījumiem izmēģina katru darbību.

Picnic or Afternoon Tea

Mērķi: lasīt, tulkot, izpildīt norādījumus, ievākt ziņas par angļiski runājošo zemju iedzīvotāju paradumiem un ēdieniem

Vide: iekštelpās un brīvā dabā

Materiāli: produkti cepšanai vai citam ēdiena gatavošanas veidam

Laiks: vairākas nodarbības

Dalībnieki: grupas vai visa klase

Ievads

Svešvalodu apgūvē labi palīdz sadarbība ar citu priekšmetu skolotājiem, jo vairāk tad, ja vēlamies valodu lietot, veicot kaut ko praktisku. Kāpēc gan mēs nevarētu apvienot ēdiena gatavošanu mājturībā un angļu valodas mācīšanos? Pavasaros nav nekā labāka par *scone* vai *brownies*, nelielu sacepumu un smalkmaizīšu cepšanu vai sendviču gatavošanu. Pagatavojuši gardās uzkodas, visa klase var doties ārā no skolas uz *Picnic or Afternoon Tea*. Tēju ieteicams vārīt uz uguns un pasniegt, protams, ar pienu!

Izpildījums

Ieceres precizēšana un sagatavošanās notiek angļu valodas stundās iekštelpā, bet ēdiena gatavošana – mājturības stundās. Interesantāk ir tad, ja klase dalās grupās un, piemēram, sacep dažādas maizītes, bet pēc tam cita citu cienā un novērtē veikumu.

Kas jāņem vērā

Pasākums jāplāno laikus, jāizvēlas un jāpārtulko receptes, neaizmirstot noskaidrot, kādus tilpuma un svara mērus lieto Anglijā un kā tie atbilst mūsu zemē pierastajiem.

Kādus vārdus un izteicienus vajag zināt, lai izplānotu un sarīkotu *Picnic or Afternoon Tea*? Jāprot pateikties, izteikt atzinību, palūgt, lai pasniedz kādu ēdienu, galda piederumu vai papildporciju. Šāds vārdu krājums noderēs ikreiz, kad grupa ēdīs ārpus telpām.

Kā pateikt *lūdzu*? Varbūt vajag pastāstīt par visiem ēdieniem?

Varianti

Ja nav iespēju sadarboties ar mājturības skolotāju, parasti vismaz ir pieejamas telpas, kur skolēni paši var gatavot ēdienu angļu valodas nodarbību ietvaros. Vajadzīga tikai interese un nelielas iemaņas darbam virtuvē.

Tikpat labi ēdiens var tapt arī ārpus telpām. Piknīka desiņas, maizītes, pankūkas ar vienkāršiem līdzekļiem lieliski iespējams gatavot brīvā dabā. Šādā gadījumā vajadzētu pastāstīt, kā pareizi iekurt uguni, kādi drošības un dabas aizsardzības noteikumi jāievēro.

Tēju vislabāk vārīt no tā, kas atrodams dabā – no bērzu pumpuriem, no pīlādžogām, avenēm vai jaunajiem priežu un egļu dzinumiem. Par gadalaikam atbilstošām iespējām vajadzētu pārinteresēties iepriekš. Saldināšanai ieteicams lietot medu. Labu apetīti!

PIEKTĀ NODAĻA

Walk'n Talk

GOOSE
WALK.

Goose Walk

Mērķi: runāt, klausīties, atkārtot, jautāt

Materiāli: ja iespējams, vārdu kartītes vai attēli

Laiks: 10 minūtes

Dalībnieki: grupas vai klase

Ievads

Zviedru valodā šo vingrinājumu sauc par *Klejtāju maršu* un lieto daudzās Dabas skolās. *Klejtāju maršs* tika pārdēvēts par *Goose Walk*, kad, šādi ejot pāri skolas pagalmam, klasei likās, ka līdzinās rindai zosu. Turklāt *goose* ir labs vārds, lai vingrinātos lietot daudzskaitļa formas, kas veidotas nekārtni (šajā gadījumā *geese*).

Goose Walk būs piemērots daudzos gadījumos – lai veicinātu sapažīšanos jeb *lauztu ledu* jaunās grupās, lai pārvietotu lielākas grupas, izvietotu skolēnus pirms jauniem vingrinājumiem (piemēram, pirms dzejoļu rakstīšanas). Tas palīdz apgūt lietvārdu formas un nekārtnos darbības vārdus, kā arī vingrināties izrunā. Šis uzdevums sniedz iespēju redzēt citam citu un katram kaut ko pateikt angļiski, kas citādi nemaz tik bieži nenotiek.

Izpildījums

Skolotājs nosaka, cik soļu jāsaskaita skaļā balsī. Ieteicams, 10 līdz 50 soļu atkarībā no tā, cik tālu vēlas nokļūt. Mazākam soļu skaitam piemērots vieglāks uzdevums nekā lielākam. Tad izvēlas tēmu, piemēram, krāsas, lietvārdi, aprakstoši vārdi (kaut kas ar maņām uztverams), darbības vārdi, apkārtējā vide (viss, kas redzams garāmejojot), kaut kas patīkams vai nepatīkams (tad pretimnācēji atkārtoti *You like / dislike*), nedēļas dienas, mēneši, skaitļi... Tāpat nosaka, vai vārdi jātulko no latviešu valodas angļiski vai otrādi. *Angļu – latviešu* variants parasti ir vieglāks.

Skolēni nostājas rindā, piemēram, pēc alfabēta, pēc dzimšanas datuma (neatkarīgi no mēneša), pēc auguma vai citiem rādītājiem. Sākot virzīties uz priekšu, svarīgi ievērot distanci – vismaz pāris metru. Tas, kurš iet pirmais, skaļā balsī angļu valodā noskaita soļus, pēc tam pasper soli sānis, pagriežas un apstājas, kamēr pārējā rinda tuvojas ar jauno soļu skaitītāju priekšgalā. Dalībnieks, kurš apstājies, nosauc savu vārdu un vēl kādu vārdu, kas pretimnācējam jāpārtul-

ko, vai arī nosauc īpašības vārdu, kas jāpārtulko un vēl jāpasaka salīdzināmās pakāpes. Ja pirmais pretimnācējs to nespēj, tad gaida nākamam. Ja arī tas netiek galā, tad skolotājs nedaudz palīdz vai pasaka pareizo atbildi. Skolēns drīkst aizņemties vārdu no kāda cita, ja pašam uzreiz nekas neienāk prātā. Svarīgi atbildes atkārtot un tikai tad doties tālāk. Grupa turpina iet, kamēr visi atprasāmie vārdi ir galā. Visi skolēni no rindas priekšgala pēc vārdu uzdošanas pārvietojas uz beigām.

Tikpat labi šajā vingrinājumā var veidot jautājumus, vingrināties atsevišķu frāžu lietošanā. Īpaši jaunākajās klasēs veicas labi, ja garāmejošais pajautā: *“What is your name? What can you see? What do you like?”* Tas, kurš apstājies, atbild: *“My name is... I can see a... I like...”*

Kas jāņem vērā

Jānosaka tēma un eļamais attālums. Vai grupai ir noteikts mērķis? Ja nav, arī skolotājs piedalās un ievēro tādus pašus noteikumus kā visi pārējie.

Lai izvairītos no sastrēgumiem, nākas ievērot distanci un sadarboties.

Kad grupa ir nonākusi pie mērķa, visi sastājas aplī un vēlreiz atkārtoto visus vārdus. Vai katrs tos atceras? Ja vingrinājumā tika lietota vienīgi angļu valoda, proti, ja ikviens tikai nosaucis kādu vārdu, kuru pretimnākošajam vajadzēja atkārtot, bet ne tulkot, tad noslēgumā ir ļoti svarīgi, lai visi piedalās pārrunās un pasaka, ko katrs vārds nozīmē latviski. Piezīmju burtnīcā katrs pēc tam ieraksta iespējami vairāk vārdu, kas pateikti pastaigas laikā.

Varianti

Ja soļošanu izmanto jaunā grupā, lai iegaumētu klasesbiedru vārdus, var rīkoties šādi: tas, kurš apstājas, nenosauc savu vārdu, bet ļauj, lai to izdara pretimnākošais.

Ja grupai nav jāsasniedz konkrēts mērķis, tad tas, kurš iet pirmais, līksmības veicināšanai drīkst pats izvēlēties ceļu – cauri krūmiem, pāri akmeņiem vai liču loču starp kokiem. Tas derēs, lai neierastā veidā iepazītu tuvējo apkārtni.

Jaunākajās klasēs, tāpat vingrinoties ar vietniekvārdiem, piemērots ir šāds variants. Skolotājam ir maisiņš ar dažādām mantām, un katrs skolēns dabū vienu priekšmetu, ko vajadzēs parādīt, kad būs pienācis laiks apstāties un satikt klasesbiedrus.

1. Skolēns tur priekšmetu sev priekšā un saka, piemēram: *“I have a stone.”* Pretimnācējs atbild: *“You have a stone.”*

2. Kad grupa sapulcējusies, katrs atkal parāda savu mantu un saka:
"I have a stone." Šajā reizē visi atbild korī: "He / she has a stone".
3. Pēc tam visi saliek kopā akmentiņus, lapas, čiekurus un citas lietas un korī saka: "They have stones, they have leaves..."

Walk with Words

Mērķi: bagātināt vārdu krājumu, aprakstīt

Vide: pļava, futbola laukums, skolas pagalms vai cits brīvs laukums

Materiāli: vārdu kartītes

Laiks: 20 minūtes

Dalībnieki: grupa vai klase

---

levads

Pēc vārdu medībām *Word Hunt* (41. lpp.) būtu labi izgata-vot vārdu kartītes, kuras pēc tam var lietot atkārtoti – arī šādā vingrinājumā.

Izpildījums

Sadalījušies pa pāriem, dalībnieki saņem no skolotāja vārdu kartītes. Katrs pāris tās sadala savā starpā un tad nostājas rindā pie starta līnijas. Veicot uzdevumu, visi pa solim virzās uz priekšu – pēc katra atminēta vārda drīkst paspert vienu soli.

Uzdevums – abi pārinieki pamišus izvēlas vienu kartīti un cenšas otram paskaidrot, kas uz tās rakstīts, vārdu nerādot un nenosaucot.

- Stāstot skolēni var izmantot gan atsevišķus sinonīmus un apzīmētājus, gan aprakstošas frāzes, piemēram, ja uz kartītes rakstīts vārds *lawn*, paskaidrojums var būt šāds: "Green, grass, something you cut in the garden..."
- Viens dalībnieks apraksta visus vārdus, kas viņam iedalīti, bet otrs cenšas uzminēt.
- Viens pasaka vārdu angļiski (vai latviski), otrs to iztulko. Par katru pareizu atbildi pāris pasper soli uz priekšu. Ja nezina paši, lūdz palīgā pāri, kas atrodas blakus. Ja arī tad skolēni netiek galā, tad vaicā skolotājam. Skolotājs stāv turpat netālu un vēro, kā audzēkņiem veicas – nevienmērīgi soļi liecina, ka viss ir kārtībā un

skolēni aktīvi domā.

Kas jāņem vērā

Visas kartītes nav jāizdala uzreiz. Ja kāds pāris ir ticis galā, kartītes var apmainīt pret jaunu komplektu vai arī vēlreiz caurskatīt tās pašas, kāpinot tempu.

Varianti

Šis vingrinājums parasti vedina sacensties, jo neviens jau nevēlas tālu atpalikt no veiksmīgākajiem pāriem. Vēl lielāku spraigumu var panākt, ja sadalās grupiņās pa trim un tas, kurš pirmais atbildējis pareizi, dabū nākamo vārdu.

Šo uzdevumu, protams, var izmantot arī parastas pastaigas laikā, tas lieliski noder atprasišanai vai atkārtošanai pirms pārbaudījuma.

Step by Step

Mērķi: sarunāties, atkārtot

Vide: pļava, futbola laukums vai kāds cits brīvs laukums

Materiāli: jautājumu kartītes

Laiks: 20 minūtes

Dalībnieki: 2–3 dalībnieki vai grupa

Ievads

Šis vingrinājums veidots tāpat kā *Walk with Words*, tikai šajā gadījumā atbildē vajadzētu ietvert pēc iespējas vairāk vārdu.

Izpildījums

Skolēni sadalās pa divi. Katrs pāris saņem no skolotāja iepriekš sagatavotas kartītes ar dažādiem jautājumiem, kas abiem spēles dalībniekiem kopā jāizlasa, un arī atbildes jāatrod kopīgi. Tie var būt dažādi uzdevumi – nosaukt iespējami daudz vārdu, kas sākas ar vienu alfabēta burtu, pēc iespējas vairāk augļu vai koku... Vingrinājuma sākumā visi sastājas vienā rindā pie starta līnijas un drīkst paspert soli uz priekšu pie katra nosauktā vārda.

Kas jāņem vērā

Vārds jāpasaka vispirms, un tikai tad drīkst paspert soli. Kad kartītes beigušās, tās var pārskatīt atkārtoti, jo ikreiz prātā ienāk kaut kas jauns, turklāt runāšana vedas veiklāk.

Walk'n Discuss

Mērķi: sarunāties, apspriesties, izteikt domas un iespaidus

Materiāli: piezīmju burtnīca ar jautājumiem, kartītes ar tēmām

Laiks: 20 minūtes

Dalībnieki: pāri vai nelielas grupiņas

Ievads

Pastaiga runājoties labi noder, lai pārslēgtos no vienas nodarbības vai vingrinājuma uz nākamo, un iešana ikreiz sokas labāk, ja ir kāds uzdevums, ko risināt, vai jautājums, ko apspriest. Šo uzdevumu ieteicams veikt divatā.

Var izvēlēties dažādus variantus.

- Pirms ceļa vienojas par apspriežamo tematu vai jautājumu. Labi noder jautājumi no iepriekšējo gadu valsts pārbaudes darbiem angļu valodā.
- Var izvēlēties kādu nesenu interesantu notikumu skolā, pašvaldībā, Latvijā, pasaulē. Pavaicāji sociālo zinību skolotājiem, kādas tēmas klasei ir aktuālas pašlaik!
- Sarunas par grāmatām. Skolēni ir pieraduši, ka izlasītās grāmatas parasti apspriež literatūras stundās, taču šādu sarunu var risināt arī angļu valodā. Iesakiet kādu populāru grāmatu vai aiciniet skolēnus pastāstīt par saviem jaunākajiem atklājumiem literatūrā! Ieteicams uzdevumu precizēt, piemēram, lūgt raksturot kādu no tēliem vai atstāstīt vienu galvenajai personai, sižeta risinājumam vai lasītājam svarīgu notikumu.
- Lietojiet tematu kartītes – no skolotāja krājumiem vai skolēnu gatavotas.
- Tēmu loks ir plašs. *What did you do this morning? What are you going to do this weekend? What would a perfect weekend / schoolday be*

like? Why? Holidays, news topics, food, tv-programs, sports, travelling (doesn't have to be far away), love, music, parents, siblings, friendship, school, politics, environmental issues, hobbies, future plans (difference between dreams and realistic plans)...

Kas jāņem vērā

- Temati vai jautājumi skolēniem jāieraksta piezīmju burtnīcā.
- Mudiniet, lai skolēni cits citam palīdz atrast īstos vārdus un veido dialogu, nevis aizraujas ar gariem monologiem!
- Jāuzsver, ka tēmu var apspriest dažādi. Jānorāda uz priekšrocībām un trūkumiem.
- Skaidri jāpasaka, uz kuriem jāiet vai cik ilgs laiks atvēlēts sarunai.

Pēc vingrinājuma skolēni sapulcējas lielākās grupās, lai cits citam pastāstītu, ko apsprieduši. Vai sarunās valdīja vienprātība? Kādos jautājumos uzskati atšķirās?

Variants – skolēni pieraksta svarīgāko no tā, ko uzzinājuši.

Mācīšanās brīvā dabā ir kļuvusi populāra!

Walking Quiz

Mērķi: atkārtot, formulēt jautājumus, praktizēt mācību priekšmetu integrāciju

Materiāli: lapiņas ar jautājumiem, piezīmju burtnīca atbilžu pierakstīšanai

Laiks: vismaz 20 minūtes

Dalībnieki: grupas pa divi vai trīs

Ievads

Viktorīnas un pastaigas apvienojumā ikreiz var ieviest kādu jaunu, interesantu niansi, un to var veikt vairākas grupas vienlaikus. Ir labi, ja skolēni pierod pie viena noteikta maršruta. Lai iestaigātās takas tomēr neapniktu, divas trīs reizes semestrī klases savā starpā pamaina iecienītos maršrutus. Varbūt amatu mācības stundās audzēkņi paši var izgatavot pārvietojamas, izturīgas plastikāta norādes taku marķēšanai, kas būtu izvietojamas bez līmlentēm un piespraudēm, lai nekaitētu koku stumbriem un nepiesārņotu dabu. Šādas pastaigas lieliski noder mājasdarbu pārbaudei vai atkārtošanai pirms eksāmena. Turklāt šādi katru dienu iespējams nodrošināt pusstundu kustībā un svaigā gaisā!

Izpildījums

Audzēkņi sagatavo jautājumus, vēlams tādus, kas attiecas uz citiem mācību priekšmetiem.

Ieteicamie jautājumu veidi:

- jautājumi, uz kuriem atbild ar *jā* vai *nē*;
- divu alternatīvu izvēles jautājumi ar vai nu – vai;
- izteikumi apgalvojuma formā.

Par katru pareizu atbildi skolēni dabū vienu skujņu, čiekuru vai ko tamlīdzīgu. Beigās saskaita, cik punktu katrs iegūvis.

Kas jāņem vērā

Pastaigā dažreiz ir grūti panākt, lai audzēkņi runātu tikai mērķvalodā. Tādā gadījumā ir svarīgi jautājumus izskatīt vēlreiz visiem kopā, kad mazās grupiņas atkal ir sapulcējušās vienuviet, vai arī nākamajā nodarbībā. Noteikti jāatgādina, cik svarīgi ir ievērot noteikumus! Gru-

pa, kas pastaigas laikā būs runājusi angļiski, arī vēlāk, jautājumus apspriežot atkārtoti, daudz brīvāk izteiksies šajā valodā.

Varianti

Jautājumus sakārto tādā secībā, lai atbilde būtu ietverta jautājumā no nākamās kartītes. Šāds paņēmieni skolēniem izvirza augstākas prasības un vairo vēlmi izmantot angļu valodu, bet vingrināšanās, kā zināms, rada prasmi.

Izmantojiet attēlus – lai audzēkņi nosauc atbilstošos vārdus! Pēc pastaigas, kad visi sapulcējušies, attēlus parāda vēlreiz, un skolēni cenšas plašāk pastāstīt, kas tajos redzams. Vai visas atbildes bija līdzīgas? Varbūt vairākas grupas attēlus skaidroja atšķirīgi? Piemēram, kartīte, uz kuras redzams vilks, parasti rosina izsacīt dažādus vārdus: *wolf, wild, big, dangerous, hunter, hunted, dog-looking, sad eyes, grey, beautiful, long howling...*

Jeopardy

Mērķi: formulēt jautājumus par dažādām tēmām

Vide: brīvs laukums

Materiāli: atbilžu kartītes, var noderēt arī piezīmju burtnīca un rakstāmais

Laiks: 20 minūtes

Dalībnieki: grupa vai klase

Ievads

Klasiska spēle citādā vidē – audzēkņi sacenšas, formulējot jautājumus uz iepriekš sagatavotām atbildēm. Tā ir lieliska iespēja saistīt dažādas tēmas, pārbaudīt un paaugstināt vispārējo zināšanu līmeni.

Izpildījums

Skolēni var sagatavot kartītes ar atbildēm, tāpat skolotājs var ieteikt, lai skolēni pieraksta atbildes uz pašu izveidotajiem jautājumiem savās piezīmju burtnīcās. Ar vienu vārdu atbildē nepietiek, vajadzētu izteikties pilnos teikumos.

Skolēni sastājas vienā rindā brīvā laukumā pa pāriem vai nelielās grupās ar skolotāju priekšā. Tas, kurš sāk, nolasa atbildi. Kad ir izdevies formulēt atbilstošu jautājumu, pāris vai grupiņa pasper soli uz priekšu. Ja uzdevumu veic divatā, izmantojot atbilžu kartītes, kurās atbildi izdomājis kāds cits, jautājumu veido abi kopā un tikai pēc tam pasper soli uz priekšu. Ja atbildi pāris veidojis pats, tad viens nolasa atbildi, bet otrs formulē jautājumu. Strādājot grupā, nākamo atbildi nosauc tas, kurš pirmais izdomājis atbilstošo jautājumu.

Kas jāņem vērā

Jautājumi, kas varētu būt saistīti ar atbildi, iespējami ļoti dažādi, atkarībā no tā, kas ir jautātājs un kādas ir viņa valodas zināšanas. Tas savukārt var raisīt diskusiju par domāšanas veidu, iepriekšējo sagatavotību un pasaules izpratni.

Svarīgi, lai jautājumus un tēmas pārrunātu pirms vingrinājuma un panāktu vienošanos, ka nav nepareizu jautājumu, ja vien tie atbilst konkrētajai atbildei.

Kad visām atbildēm jautājumi atrasti, tās var pārskatīt vēlreiz, veidojot pavisam citus jautājumus tai pašai atbildei. Jo vairāk reižu šādi darbojas ar katru atbildi, jo skaidrāks kļūst, ka katram jautājumam bieži atbilst arī vairākas atbildes.

Vēlams, lai skolēni uz nodarbību būtu paņēmuši līdzi piezīmju burtnīcas un pierakstītu jautājumus, par kuriem domas ir dalījušās vai kuri kādu citu iemeslu dēļ būtu jāapspriež vēlreiz, piemēram, jāpārbauda fakti. Kad skolēni ar kartītēm vai atbildēm ir strādājuši vairākas reizes, ieteicams atzīmēt katrai atbildei piemērotāko jautājumu.

Varianti

Protams, var doties kārtīgā pastaigā, nevis tikai paspert soli uz priekšu brīvā laukumā. Tomēr, paliekot visiem vienuviet, vieglāk saņemt skolotāja palīdzību. Turklāt skolotājs dzird, vai skolēni runā angļiski, un īstajā brīdī var uzdot nākamo vingrinājumu, kad atbildes beigušās.

Story Line-Up

Mērķi: izdomāt, formulēt un izsacīt vārdos

Materiāli: čiekuri punktu skaitīšanai, var noderēt piezīmju burtnīca

Laiks: 30 minūtes vai vairāk, atkarībā no pāru skaita

Dalībnieki: vairāki pāri

Ievads

Iecienīts vingrinājums, kuru iespējams variēt bezgalīgi!

Izpildījums

Skolēni pa pāriem nostājas gar labi apgaismotu un labi pazīstamu taku tā, lai starp pāriem paliktu apmēram 50 soļu. Iespējami divi veidi, kā sastāties šādā attālumā.

Pirmajā variantā visi dodas *Goose Walk* (96. lpp.), un katrā apstāšanās vietā paliek divi skolēni. Pirmais pāris, kas apstājas, saņem no skolotāja uzdevumu. Sapratuši, kas darāms, viņi dodas pa taku pie otrā pāra. Kad uzdevums tur izpildīts, abi iet tālāk pie nākamajiem. Skolotājs turas blakus, lai dzirdētu, kā bērniem veicas, un arī lai uzdotu uzdevumu nākamajam pārim. Pirmie divi spēles dalībnieki savu uzdevumu atkārtoti ar katru nākamo pāri, pie kura nonāk, tādā veidā uzlabojot sniegumu, līdz viņiem veicas patiešām labi. Kad pirmais pāris ir bijis pie visiem pārējiem biedriem, tas nostājas apmēram 50 soļu attālumā aiz pēdējā pāra un gaida, kad pie viņiem ieradīsies citi. Kad visi ir pagājuši garām un pirmais pāris atkal rindā stāv pirmais, katrs skolēns pieraksta savu uzdevumu un vēl divus citus, kurus atceras.

Ir zināms arī cits veids, kā izpildīt šo vingrinājumu. Pirmais pāris saņem uzdevumu no skolotāja un dodas uz apmēram 50 soļu attālu vietu, ko izvēlas kā savu kontrolpunktu. Pa ceļam abi izprāto, kā atrisināt savu uzdevumu vai kā iepazīstināt ar to citus. Skolotājs paliek kopā ar klasi un dod uzdevumu nākamajam pārim, un tas dodas uz pirmo kontrolpunktu, kur piedalās pirmā pāra uzdevuma izpildē. Pēc tam otrais pāris turpina ceļu un izveido nākamo kontrolpunktu. Kad visi skolēni pa divi ir aizgājuši un izveidojuši kontrolpunktus, uz pirmo punktu dodas arī skolotājs, izpilda noteikto uzdevumu un kopā ar šo pāri iet uz nākamo punktu. Tā turpinot, visiem iznāk piestāt visos kontrolpunktos. Kad tas paveikts, skolēni pieraksta burtnīcās, ko

katrs pāris darija, kā uzdevums izpildīts, kas izdevās labi vai slikti, vai uzdevums bija mainīts vai uzlabots un, ja tā, tad kāpēc.

Kontrolpunktu piemēri

- Skolēni veido pasaku ķēdi, virknējot noteiktu skaitu vārdu. Pirmajiem jāsāk ar *Once upon a time...* Ja nepieciešams, pirmajam pārim izvirza kādu nosacījumu – vietu, personu, notikumu. Līdz nākamajam kontrolpunktam pāris izdomā pasakas turpinājumu.
- Nosaucot iemīļoto krāsu, dzīvnieku, aktieri, nodarbi, mācību priekšmetu, skolēni savu izvēli pamato, bet nākamajam pārim dzirdētais jāatstāsta.
- Uz nodarbību katrs paņem līdzi kādu attēlu un to raksturo (izmantojot iepriekšējā stundā uzdotos vārduņus).
- Pārim, kas pienāk klāt, tiek uzdots šarāde – pašu izdomāta vai no skolotāja krājumiem.
- Uzdevums – izdomāt mīklu par kaut ko tādu, kas atrodas kontrolpunkta tuvumā.
- Stāstījums par kādu priekšmetu vai parādību dabā, piemēram, kāda tuvējā apkaimē redzama zieda, koka, dzīvnieka, dabas parādības vai priekšmeta apraksts. Pirmā kontrolpunkta pārim stāstu pavēsta skolotājs, pēc tam skolēni dzirdēto atstāsta nākamajiem kontrolpunkta apmeklētājiem. Tādējādi visi stāstījumu atkārtoti vairākas reizes, uzlabojot savas prasmes un iemaņas ar katru nākamo pieturvietu.

Kas jāņem vērā

Ja skolēnu ir daudz un viņi izvietojas diezgan plašā teritorijā, turklāt saņem dažādus uzdevumus, būtu labi, ja nodarbībā iesaistītos vismaz divi pieaugušie. Jo īpaši tad, ja skolotājs iet līdz pāriem, dalot uzdevumus izvietojšanās laikā.

Varianti

Ja ir vēlēšanās skaitīt punktus katrā kontrolpunktā, pāris, kurš sekmiņi ticis galā ar uzdevumu, saņem, piemēram, čiekuru.

Become a Guide!

Mērķi: stāstīt, raksturot, izskaidrot, jautāt, sadarboties

Materiāli: gidu kartītes, piezīmju burtnīca un rakstāmais

Laiks: 20 minūtes.

Dalībnieki: pāri vai nelielas grupiņas

Ievads

Mūsu apkārtnē ir daudz kā tāda, par ko noteikti vērts pastāstīt citiem – lietas un priekšmeti, notikumi, cilvēki, vēsture un kultūras mantojums... Šajā vingrinājumā iespējams aptvert ļoti dažādas jomas, sākot ar vienkāršāko, piemēram, palūkoties citām acīm uz tuvējo skolas apkārtni, mežu vai parku. Uzdevums būs krietni sarežģītāks, ja skolēni sadalīsies grupās un kļūs cits citam par gidu, lai sniegtu informāciju par pašu vai skolotāja izraudzītām tēmām. Gandrīz jebkurā apdzīvotā vietā atrodams kāds pavediens, kas ļauj atklāt un risināt patiesi aizraujošu tēmu. Tie var būt tiklab vēstures pieminekļi, kā pilsētas centrs, kuru izrāda gids, pievēršot uzmanību sabiedriskām vietām un institūcijām, kuras der iepazīt.

Tā šķietami pazīstamais kļūst par pārsteigumu, un atklājas tas, par ko cilvēks varbūt agrāk pat nebija iedomājies!

Kas jāņem vērā

Nereti bērni un jaunieši nekad nav redzējuši, kā darbojas gids, tāpēc būtu labi, ja skolotājs vispirms to nodemonstrētu. Šādā nolūkā skolotājs ar klasi dodas nelielā ekskursijā un apstājas divās vietās. Par vienu informācijai jābūt patiesai (par kādu ēku, laukumu vai citu objektu), savukārt otrs stāstījums var būt izdomāts. Ilgums un saturs, protams, jāpielāgo audzēkņu vecumam. Taču pat izfantazēto sižetu vajadzētu saistīt ar konkrētu vietu, jo tad stāstījumu papildina redzētais. Lielākajai daļai skolēnu tā būs vieglāk uztvert un izpildīt pat samērā sarežģītu vingrinājumu.

Pirms nodarbības klasē pārrunājami jautājumi, kādus mēdz uzdot gidam. Skolēni tos ieraksta savās piezīmju burtnīcās vai arī saņem iepriekš sagatavotas jautājumu kartītes, kuras vēlāk varēs izmantot.

Izpildījums

Skolēni darbojas divatā – viens ir gids, bet otrs uzdod jautājumus. Mudiniet, lai abi ir aktīvi un ļauj vaļu fantāzijai! Gids zina visu par ēkām, laukumiem, lietām vai cilvēkiem, ko redz vai satiek. Savukārt otrs ir zinātkārs un grib noskaidrot visu iespējamo. Ja gids kaut ko nezina, tad... vienkārši izdomā, turklāt mēģina darīt to pārlicinoši, lai radītu iespaidu, ka zina visu, par ko runā. Visiem jāizmēģina abas lomas – gida un klausītāja. Katram atvēlēta vai nu visa nodarbība, vai puse no tās, pēc tam notiek lomu maiņa.

Varianti

- Skolēni izmanto iepriekš sagatavotas gidam uzdodamo jautājumu kartītes.
- Var iztēloties, ka tas, kurš tēlo ekskursantu, ir citplanētiets un nekad agrāk nav spēris kāju uz zemes. Tad nebūs tālu jāiet, lai rastos daudz stāstāmā un jautājamā!

Skolēniem vajadzētu pierakstīt, ko katrs uzzinājis no sava gida. Pāri var samainīties un atstāstīt, ko pavēstījis iepriekšējais ekskursijas vadītājs.

Nature Guiding

Skolēni iztēlojas, ka ieradušies no citas valsts un grib tuvāk iepazīt Latvijas ainavu. Visi sadalās grupās, un katra grupa izvēlas savu gidu, kurš stāsta par konkrētu apvidu vai citu tēmu, piemēram, par mežu vai ūdeņiem, par meža dzīvniekiem vai mājdzīvniekiem, lauku sētas vai pilsētas vidi, par skolas apkārtni...

Culture guiding

Atkal ir pieteikta ekskursija ar gidu! Tikai šoreiz uzmanība jāpievērš nevis dabai, bet latviešu tradīcijām, kultūrvēsturiskām vietām vai citām kultūras jomām. Nāksies iedomāties, ka angļiski runājošs cilvēks vēlas uzzināt ko vairāk par Latviju un galvenokārt interesējas par mūsu kultūru. Jautājums – kas mūsu tuvākajā apkārtnē ir tipiski latvisks vai raksturīgs tieši šai apdzīvotajai vietai?

Būtu lieliski, ja atrastos kāds, kuru jūs varat vest ekskursijā pa īstam! Apmaiņas programmu studenti, jauni skolēni, kas nesen ieradušies no citas pilsētas, uzņēmumu vai sadraudzības pilsētu apmeklētāji, radnieki...

Skolēni sadalās grupās, un katra atbild par savu apvidu vai jomu. Informāciju meklē tūrisma informācijas birojos, pašvaldības mājasla-

pā un citviet. Jāliek lietā arī fantāzija, var iztaujāt vecākus, pašvaldības informācijas nodaļas vai muzeju un bibliotēku darbiniekus. Varbūt kāds no skolēniem jau citā mācību priekšmetā ir veicis pētījumu vai rakstījis referātu par dzimto novadu un šo darbu var izmantot arī angļu valodā? Aiciniet uz sadarbību citu priekšmetu skolotājus, īpaši sociālo zinību pārstāvjus!

Piemēri:

- muzejs vai galerija ar latviešu mākslinieku darbiem;
- ēkas, dažādi kultūras pieminekļi (vecpilsēta, dzimtā novada kultūras sētas, arhitektūras pieminekļi, parki, skolas, baznīcas, kapsētas utt.);
- pasaules kultūras mantojums;
- ēdiens (jāpārdomā, ko var uzskatīt par tipiski latvisku, jāpalūko, kas no tā atrodams veikalā vai tirgū);
- apdzīvotajai vietai vai kultūras mantojumam raksturīgie priekšmeti, lietišķā māksla, rokdarbi;
- sabiedriskās vai pašvaldības iestādes, piemēram, bibliotēka, kultūras nams, nodokļu pārvalde, novada padome vai pilsētas dome, policija, apdrošināšanas iestādes, darba birža u. tml.;
- sports un brīvais laiks – ko mēs darām brīvajā laikā, ar ko aizraujamies un kā izklaidējamies;
- dejas un rotaļas – varbūt tuvējā apkārtnē atrodas kāda estrāde vai Jāņu svinēšanas vieta?

Club Walk'n Talk

Lai iesaistītu gan skolēnus, gan pārējos skolotājus ārtelpas nodarbībās un ieviestu paradumu pastaigāties svaigā gaisā, skolotājs savā skolā var izveidot *Club Walk'n Talk – Pastaigu un sarunu klubu*. Tad jāvienojas, cik gara vai ilga būs iknedēļas pastaiga. Dažiem patīk, ja ir zināms konkrēts attālums, savukārt citiem par mērītāju kalpo pulkstenis.

Doma ir tāda, ka ik nedēļu ir noteikta pārrunu tēma un skolēni paši nolemj, kad viņi dosies šajā pastaigā. Viena no alternatīvām – pastaiga notiek angļu valodas stundu ietvaros. Dažādas darba grupas pārmaiņus atbild par to, kāds temats tiks apspriests. Noteikti vajag ļaut, lai arī skolēni paši izsaka priekšlikumus! Tie varētu būt gan aktuāli notikumi, par kuriem ziņo masu mediji, gan kultūras, vēstures vai morāles jautājumi, gan filmas vai mūzika, politika, televīzijas programma, vides jautājumi, reliģija, izglītības jautājumi, attiecības, demokrātijas vai ētikas dilemmas, atkarību problēmas, gan (un kāpēc ne?) seksualitāte. Tematus var formulēt gan jautājumu formā, gan kā apgalvojumus, kas prasa izteikt attieksmi. Tiem jābūt viegli saprotamiem, lai visi, kurus tas interesē, varētu iesaistīties sarunās. Par pulcēšanās vietu var izraudzīties, piemēram, bibliotēku vai skolēnu kafetēriņu, ja tāda ir.

Vienreiz nedēļā, ieteicams piektdienās, tiek organizētas *Friday Debate*, kad visi, kas piedalījušies sarunu pastaigās, sadalās diskusiju grupās. Pēc tam jau var izvēlēties, vai debatēt par un pret vai nodoties brīvām pārrunām, kas noved pie secinājumiem, kurus vēlams pierakstīt.

Ja skolēniem patīk diskutēt, labāk izveidot trīs grupas – divas piedalās diskusijā, bet trešā ir tiesneši un sekretāri. Ieteicams izvirzīt trīs apspriežamos jautājumus, lai visas grupas varētu iejusties visās lomās – būt par vai pret un arī tiesneši.

Ja pastaigas laikā sarunas tiešām notiks angļiski, to dalībnieki būs gatavi arī piektdienas debatēm – viņi būs paguvuši ieskatīties vārdnīcā, lai noskaidrotu vārdus vai izteicienus, kas nepieciešami, lai vienkārši sadursmē gūtu virsroku. Par diskusiju mērķi var izvirzīt priekšlikumu sagatavošanu, lai uzlabotu skolas dzīvi – pēc tam tos iesniedz citām klasēm, skolēnu padomei vai skolotājiem. Šādu pasākumu var ieteikt arī pirms skolēnu vēlēšanām. Uzmundrinājumam noderētu iknedēļas balva diskusiju uzvarētājiem...

SESTĀ NODAĻA

Poetry, Rhymes & Songs

Rhymes and Songs

Mērķi: tulkot, sarunāties, rakstīt

Materiāli: piezīmju burtnīca un rakstāmais

Laiks: atkarībā no apjoma, vismaz 2 nodarbības

Dalībnieki: pāris vai grupa

Ievads

Bērnu skaitāmpantus un kustību rotaļas mēs uztveram gluži citādi, ja vingrināties svešvalodā. Dziesmas, rīmes, un dzejoliši, kas izklausījušies pavisam bērnišķīgi, iegūst jaunu nozīmi un nemaz nešķiet vecumam nepiemēroti, ja tos mēģina tulkot angļiski. Turklāt šiem jaunrades darbiem iespējams piemeklēt atbilstošu mūziku.

Izpildījums

Skolēni sēž vai staigā nelielās grupās. Skolotājam nāksies atcerēties kustību rotaļas, pirkstiņspēles, dzejolišus, skaitāmpantiņus un savas bērniības dziesmas. Vai angļu valodā ir kas līdzīgs? Varbūt šajos rotaļīgajos nieciņos ieslēpts kaut kas ļoti vajadzīgs un svarīgs? Piemēram, vingrinājumi dažādām ķermeņa daļām, krāsu vai prievārdu un vietniekvārdu iepazīšana: "Mēs pastiepjām uz priekšu labo kāju..." Vai: "Galvu, plecus, ceļgalus un kāju pirkstgalus..."

Skolotājs vai skolēni uzraksta pēc iespējas vairāk skaitāmpantu, bet izvēlas vienu vai divus un tos pārtulko, paturot prātā, ka pantiem jābūt ritmiskiem. Varbūt zināt piemērotu melodiju?

Piemēri

Head and shoulders, knees and toes – knees and toes (repeat)

Eyes and ears and chin and cheeks and hair (start again)

Varianti

Ja pašam grūti kaut ko atcerēties, pajautājiēt sākumskolas skolotājam, brāļiem vai māsām, vai vecākiem, kādus dzejolišus un skaitāmpantiņus zina viņi. Šie vingrinājumi pēc tam noderēs jaunāko klašu skolēniem – māciet viņiem angļu valodu!

Fetching Poems

Mērķi: lasīt tekstu un tulkot mutiski, sadarboties

Materiāli: dzejolis, piezīmju burtnīca

Laiks: 30 minūtes

Dalībnieki: grupas

Ievads

Fetching poem ir dzejolis, kam var piemeklēt tekstam atbilstošus priekšmetus. Pievērsīsim uzmanību trim piemēriem. Nodarbībās ieteicams pašiem radīt vēl kādus dzejolišus, kas sasauktos ar gadalaiku vai vietu.

Izpildījums

Skolēni sadalās grupās pa četri vai pieci, ja nodarbība brīvā dabā notiek visai klasei, lai visi pagūtu parādīt, ko sameklējuši. Mazākas klases var sadalīties pāros, lai ikvienam skolēnam vairāk iznāktu runāt un darboties. Katra grupa iezīmē konkrētu vietu jeb mājokli, kurā būs jāsaliek atrastās mantas.

Svarīgi atvēlēt laiku arī grupu prezentācijām, jo tad atklājas, cik dažādi var iztulkot vienu dzejoli. Katra grupa savu tulkojumu skaļi nolasa priekšā, tad paceļ no zemes un parāda tās mantas, kas minētas dzejolī.

*Get something blue
 and something new
 Get a bud
 and a bit of mud
 A twig like a Y
 and what makes you cry
 A thing you can eat
 and something quite sweet*

*Get something quite white
 And something invisible at night
 Anything big
 And a very small twig
 A stone so cruel
 And what can be used as fuel
 A thing from a tree
 And something hard to see*

*First fetch a stone, one that's heavy and grey
 Then go past the grove, but don't run away!
 There look for a plant that has got lots of spots,
 and a creature that walks, I am sure there are lots.
 Pinecones and acorns, of each fetch then four,
 and one tiny ant, I won't ask for more.
 Put the ant in a canister sealed with a cap.
 Lastly get three pine needles, there's a good chap!
 Now I'm sure that you're tired from fetching a lot,
 but please, could you tell me; how many things have you got?*

Diverse rime

Atskaņas nav obligātas, taču tās dzejoli dara ritmiskāku, skanīgāku, vieglāk iegaumējamu. Ieteicams izveidot pašiem savu atskaņu saraks-tu, kuru var izmantot, kad rodas vajadzība uzrakstīt līdzīgu dzejolīti. Lūk, daži piemēri!

*Big, twig
 Eat, sweet, neat, beat
 Cruel, fuel, duel
 Black, sack, slack, pack, lack
 White, night, sight, light, tight
 Bee, see, tree, knee, flee
 Fly, sky, buy, guy
 Blue, you, through, true
 Grey, day, May, say, lay
 Pine, mine, fine, shine
 Four, more, bore, sore, tore, for, nor
 Cone, bone, stone, alone, moan
 Bear, share, dare, care, hair, chair*

Become a Poet

Mērķi: mutiski vai rakstiski izsacīt vārdos noskaņojumu vai jūtas

Vide: ieteicams, mežā vai citā mierīgā vietā

Materiāli: piezīmju burtnīca, rakstāmais un paliktņi sēdēšanai

Laiks: 20 minūtes

Dalībnieki: grupa vai klase

Ievads

Daba ir iedvesmas avots, kas nekad neizsīkst. Kad skolēniem, kuri nekad agrāk nav sacerējuši dzejoļus, iedod paraugu jeb modeli, kas ievērojami atvieglo jaunrades procesu, rezultāti mēdz būt fantastiski! Vēl labāki tie būs, ja skolēni arī literatūras stundās ir apsprieduši, kā top dzeja.

Izpildījums

Lai skolēni dabūtu pasēdēt mierā un klusumā, kad pienācis rakstīšanas laiks, izretoties līdzīgos attālumos palīdzēs *Goose Walk* (96. lpp.). Var sasēties gar pastaigu takas malu – svarīgi, lai tur būtu gan pietiekami daudz gaismas, gan klusums. Cita iespēja – skolēni sastājas aplī ar muguru pret centru un pēc tam dodas metrus 30 uz priekšu, kur deguns rāda, nolūko ērtu vietīņu un apsēžas. Brīdis vienatnē parasti tiek novērtēts atzinīgi un nāk par labu tiem, kas mazāk raduši būt vieni. Klasesbiedri un drošība ir tepat blakus. Tomēr pirms vingrinājuma der pārrunāt, ko nozīmē ievērot klusumu.

Piemēri un varianti

Angliski var rakstīt arī haiku – trīsrindi ar noteiktu zilbju skaitu (5-7-5), bet bez atskaņām. Cits variants – brīvas formas dzejolis ar vai bez atskaņām, pēc izvēles.

It is so quiet, only the....

Ar šādu iesākumu nereti rodas neaizmirstami, brīnišķīgi dzejoļi. Vajag tikai ieklausīties sevī un dabā! Vingrinājums labi noder pēc klausīšanās vingrinājuma *Let the nature speak* (66. lpp.) Ieteicams katras rindas sākumā atkārtot ievadfrāzi. Cik daudz skaņu var izteikt vārdos?

Seasons

Winter is... Spring is... etc.

Gadalaika dzejolis, kur katras rindas sākumā minēts gadalaiks – cik

daudzus katra gadalaika aprakstus skolēni spēj izdomāt? Noderīgo leksiku pārrunājiet iepriekš, brīvā dabā centieties saskatīt vārdus, kas raksturīgi šim laikam. Un kā te izskatās citos gadalaikos? Kādi vārdi tad derētu? Varbūt vienā mācību gadā četras reizes var rakstīt pa dzejoļim – katram gadalaikam savu?

I see..., I hear..., I feel...

Kad skolēni jau ir izretojušies un atraduši labu vietu, kur apsēsties, tad dziļi jāievelk elpa un uz brīdi jāaizver acis. Kad acis atkal ir vaļā, var pierakstīt visu, kas redzēts, dzirdēts un citādi sajūsts. Iedvesmai – dzejoļi, ko sarakstījuši zviedru skolēni:

I see water, trees, my friends

I hear water and my friends

I feel cold

I see a little squirrel

I hear birds singing a song

I feel romance and love

*I see trees and some rocks and stones,
and I also see the "magic" of nature
slowly dying before the cold breath of the winter.*

*I hear the cars on the main road
and my classmates talk to each other.*

*I feel the cold wind blowing in my face
and the cold stone I'm sitting on
and that the darkness of the winter comes.*

Deklamēšana

Dzejoļus ieteicams nolasīt skaļi – vai nu mazākas grupas, vai visas klases priekšā. Tie, kuri nevēlas savu dzejoļi atklāt biedriem, var pievērsties kādam akmenim, kokam vai skudrai. Svarīgi ir tikai tas, lai visi uzdrīkstētos izlasīt skaļi to, ko paši uzrakstījuši.

Kas jāņem vērā

Visiem noteikti jāpaliek savās vietās, kamēr pienācis laiks pulcēties. Jāpadomā, ko varētu darīt tie, kas uzdevumu pabeidz agrāk par citiem – var uzzīmēt kaut ko tā, kas atrodas blakus, var vienkārši pierakstīt, ko redz, kaut vai latviski, ja nezina angļu valodas vārdus. Var aprakstīt kaut ko sīkāk un, kad visi atkal sapulcējušies, likt citiem uzminēt, kas tas ir.

SEPTĪTĀ NODAĻA

Games & Sports

Charades

Mērķi: aprakstīt un atainot notikumus vai lietas

Materiāli: piezīmju burtnīca un rakstāmais

Laiks: atkarīgs no uzdevumu daudzuma un sarežģītības pakāpes

Dalībnieki: grupa vai klase

---

levads

Svaigs gaiss un atrašanās ārpus telpām rosina un palīdz noskaņoties šim vingrinājumam, turklāt šarādes dalībnieki nestāv uz skatuves, nedz arī pie tāfeles vai katedras – visi atrodas turpat starp pārējiem. Tā ir vieglāk, tāpēc piedalīties uzdrīkstas daudz vairāk skolēnu. Šarāde ir mīkla, kur minamais vārds sadalīts daļās, un katrai no tām ir patstāvīga vārda nozīme, kas jāatmin pēc nosauktajām pazīmēm. Šarādi var izpēlēt arī Mēmā šova veidā.

Šarādes var izmantot, piemēram, jauno vārdu, darbības vārdu, frazeoloģismu un sakāmvārdu, frāžu un pilnu teikumu apguvei. Skolēniem, kuriem dominē redzes vai taustes atmiņa, šāda iespēja ir pats labākais risinājums.

Izpildījums

Pirmajā reizē skolotājs iedod vārdus, frāzes vai teikumus, ar kuriem būs jāstrādā. Pēc tam skolēni varēs sameklēt paši savus. Ieteicams paņemt līdzi piezīmju burtnīcu, lai pierakstītu un saglabātu materiālu, kas laika trūkuma dēļ paliek ārpus nodarbības ietvariem. Rosiniet skolēnus lietot jaunus vārdus un pievērst uzmanību vietai, kurā viņi atrodas!

Kas jāņem vērā

Izdomāt jaunu šarādi – lūk, tiešām labs papildu vingrinājums grupai, kas agrāk par citiem pabeigusi kādu vingrinājumu ārtelpā un gaida uz pārējiem!

Piemēri

A big bear eats lots of blueberries

Itsy bitsy spider climbing up a tree

The leaves are falling and it's getting cold

I love to dance in the sunshine

A small ant carries a heavy needle

Verbing

Mērķi: runāt, jautāt, labāk apgūt darbības vārdu un jautājumu formas

Vide: tāda, kur var sēdēt vai pat atgulties un atslābināties

Materiāli: iespējams, darbības vārdu kartītes

Laiks: 20 minūtes sarunām + darbs klasē vai mājās

Dalībnieki: pāri vai nelielas grupas

Minēšanas spēle, kurā ar jautājumiem un atbildēm *jā* vai *nē* noskaidro, kādu vārdu cits dalībnieks ir iedomājies. Zviedrijā šo vingrinājumu reizēm dēvē par *Parkšņi*. Tas labi noder, kad gribas atlaisties un pagulēt zaļā zālītē, vienlaikus atkārtojot angļu valodas darbības vārdus un jautājumu formas.

Ja angļu valodas darbības vārdu krājums skolēniem jau ir pietiekami plašs, šādā reizē var sadalīties grupās un mēģināt izdomāt pēc iespējas vairāk darbību, kas veicamas kādā noteiktā vietā (skat. *To Do in Time and Space* 91. lpp.).

Skolēni strādā divatā un pārmaiņus cenšas pateikt darbības vārdus, kas atbilst attiecīgajai vietai. Katrā jautājumā iekļauj vienu darbības vārdu. Var vienoties, ka, piemēram, pēc pieciem *jā* un *nē* jautājumiem tiek dota papildinformācija. Jānosaka laika robeža, ja iepriekš vingrinās ar vārdiem – pietiks ar desmit minūtēm. Kad norunātais laiks pagājis, skolēni cenšas atcerēties pēc iespējas vairāk minēto vārdu un pieraksta tos burtnīcā, tāpat arī vismaz dažus uzdotos jautājumus. Ja kāda no grupām vairs nespēj izdomāt nevienu darbības vārdu, bet laiks vēl ir, tad jāatļauj turpināt ar darbības vārdiem, kas neatbilst noteiktajai vietai. Otra iespēja – skolotājs palīdz pārtulkot darbības vārdus, kurus grupa apkārtņē saskata, tikai nezina angļiski.

Varianti

- Katra grupa pieraksta darbības vārdus, kurus lietojusi. Kurai ir visvairāk vārdu? Kurai visvairāk reti lietotu darbības vārdu? Kura grupa vislabāk sadarbojusies?
- Ja grūti iesākt, var izmantot darbības vārdu kartītes. Taču tad pastāv risks, ka zūd vēlme palūkoties apkārt un *noķert* darbības vārdus, kas to raksturo.
- Jaunāko klašu skolēni darbības vārdus burtnīcās pieraksta latviski

un kopīgi pārtulko, kad visi atkal ir sapulcējušies. Vai grupas ir nonākušas pie vieniem un tiem pašiem vārdiem?

Jautājumu piemēri:

- *Can you verb right here?*
- *Have you verbed here?*
- *Can you verb every day?*
- *Can you verb at any time of the day?*
- *Do you like to verb here?*
- *Is it easy /difficult to verb?*
- *Can you verb alone?*
- *Have I verbed here?*

Guess What or Who?

Mērķi: runāt, jautāt, aprakstīt

Vide: tāda, kur var sēdēt vai pat atgulties un atslābināties

Materiāli: vingrinājuma laikā – nav, pēc tam piezīmju burtnīca un rakstāmais

Laiks: 20 minūtes sarunām + darbs klasē vai mājās

Dalībnieki: pāri vai nelielas grupas

Ievads

Šis vingrinājums ir līdzīgs iepriekšējam uzdevumam *Verbing*, un tas nav nekāds revolucionārais jauninājums, tomēr angļu valodā daudzi ar to vēl nav pastrādājuši. Turklāt vingrinājumu var dažādi variēt.

Izpildījums

Skolēniem jāstrādā pāros un jāuzmin, ko otrs dalībnieks ir iedomājies. Tā var būt kāda populāra persona vai pazīstams tēls, ieteicams, no zemes, kur runā angļiski, taču tikpat labi arī kaut kas tuvumā redzams. Minētājs uzdod vai nu noteiktu skaitu jautājumu, uz kuriem saņem atbildi jā vai nē, vai arī lūdz papildinformāciju.

Ja ir grūti iesākt, grupa vispirms noskaidro jautājumus, kurus var izmantot kā paraugu, un pieraksta tos. Var sākt arī tā, ka piezīmju burtnīcā katrs ieraksta trīs personas vai tēlus un kaut ko no redzamā

(arī trīs vārdus), kas otram dalībniekam jāuzmin. Tad viss rit raitāk, un skolēni var koncentrēties uz minēšanu, nevis gudrot, ko pašam izdosies atrast, kad būs pienākusi kārtā.

Kas jāņem vērā

Jānosaka, cik reižu drīkst minēt, citādi bērni mēdz pārlietu aizrauties ar minējumiem un nemaz necenšas formulēt jautājumus. Tāpat var vienoties par laika limitu vai uzdodamo jautājumu skaitu, lai neviens bez piepūles netiktu pie papildinformācijas.

Varianti

Sacensība var notikt dažādās kategorijās – kurš uzminējis neparastāko priekšmetu vai personu, kura minējums ir pats grūtākais, vieglākais, āķīgākais? Kurš visbiežāk uzmin pareizi, kuram ir visvairāk neparastu jautājumu, kurš dod vislabāko papildinformāciju?

The Great Knot

Mērķi: runāt, sadarboties, meklēt risinājumu problēmai

Materiāli: piezīmju burtnīca

Laiks: 5 minūtes

Dalībnieki: vismaz 5 dalībnieki grupā

Ievads

Dažiem šis vingrinājums jau varētu būt pazīstams, un tas nāk tikai par labu, kad ķeramies pie angļu valodas. Tas ir tradicionāls sadarbības vingrinājums, taču šajā gadījumā ieguvums būs vēl lielāks. Izteikt rīkojumus svešvalodā, vienlaikus ieklausoties, lai varētu atrisināt problēmu – šāds uzdevums izvirza vienlīdz nopietnas prasības visiem grupas dalībniekiem, gan aktīvākajiem un runīgākajiem, gan atturīgākajiem un klusākajiem.

Izpildījums

Skolēni nostājas rindā un sadodas rokās. Pirmais sāk veidot mezglu, vedot pārējos rindai cauri, kādā vietā izlienot pa apakšu zem sadotajām rokām un kāpjot rokām pāri citviet. Kad visi rindas dalībnie-

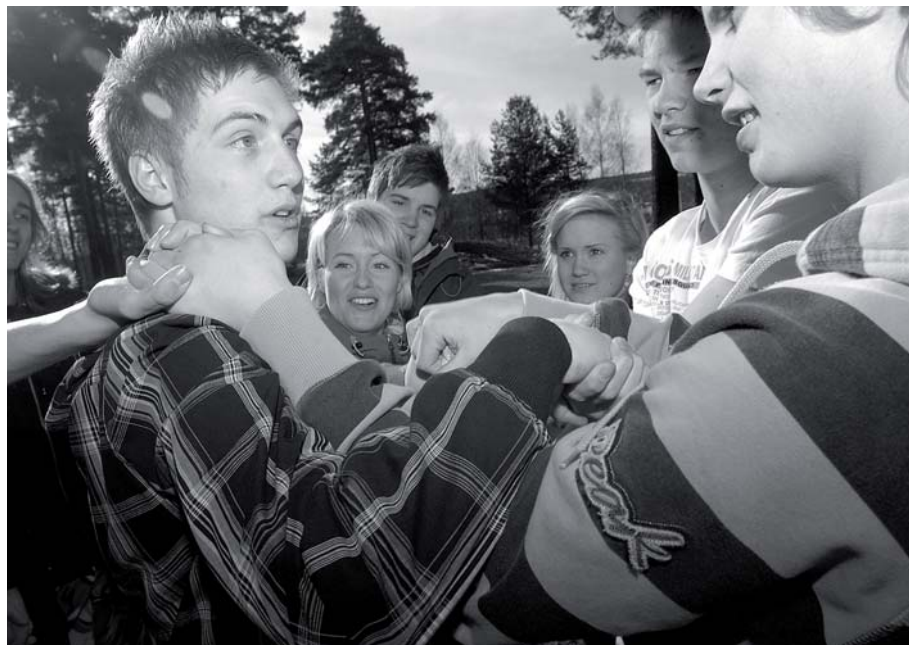
ki ir sastājušies juku jukām, izveidotais mezgls jāatrasa, sarunājoties tikai angļiski. Ja kāds palaiž vaļā rokas vai pasaka kaut ko latviski, grupai viss jāsāk no gala.

Kas jāņem vērā

Neviens grupas dalībnieks nedrīkst atlaist rokas, kamēr mezgls nav samudžināts un atkal atraisīts.

Varianti

Ieteicams vispirms vingrinājumu izspēlēt latviešu valodā, lai katra grupa varētu pierakstīt vārdus, izteicienus un rīkojumus, kas sakāmi visbiežāk. Tad jānoskaidro, kā to visu var pateikt angļiski, un jāliek lietā, kad pienācis laiks atraisīt mezglu, sazinoties vienīgi svešvalodā.

Quick Change Artist

Mērķi: strādāt ar vārdu krājumu (atsevišķi vārdi un frāzes), trenēt uzmanību

Materiāli: nav

Laiks: 10 minūtes

Dalībnieki: grupa vai klase

Ievads

Nudien izcils vingrinājums, kad jāiemācās apgērbu nosaukumi un tādi vārdi un izteicieni kā, piemēram, *inside out, to the right, backwards, put on, take off*. Vienlaikus labi izdodas pavingrināties ar darbības vārdiem, piemēram: *“You have taken off your cap, you have put on a glove on your left hand.”*

Izpildījums

Skolēni nostājas aplī ar muguru pret centru un izraugās vienu *pārmaiņu mākslinieku*. Tas iziet vidū un izmaina kaut ko savā izskatā – apgērbu, apavus vai matu sakārtojumu. Pēc tam *mākslinieks* iesaucas: *“I’m ready!”* Visi pārējie nu pagriežas pret viņu un cenšas uzminēt, kas ir citādi nekā iepriekš. Tas, kurš vēlas minēt, sāk lēkāt, un *mākslinieks* viņam vaicā: *“What have I changed?”* Ja atbilde ir pareiza, abi mainās vietām, un spēle turpinās.

Kas jāņem vērā

Ja daudzi vēlas būt mākslinieki, var vilkt lozes vai atļaut vairākiem vienlaikus atrasties vidū. Pirms tam jānosaka, cik reizu spēle atkārtosies vai cik ilgi turpināsies.

Varianti

Lai tie, kas stāv aplī, skaļi skaita atpakaļ, piemēram, no 30 līdz 0, un tad pagriežas pret vidū. Tas ir pārbaudīts līdzeklis, lai, gaidot uz pārmaiņām, aplī stāvētāji nekļūtu pārāk nemierīgi, savukārt mākslinieks necenstos lieki novilcināt laiku.

Lai atbilde tiktu ieskaitīta un varētu mainīties vietām ar mākslinieku, vecāko klašu skolēniem jāatbild ar pilnu teikumu. Ja izdodas nosaukt īsto apgērbu gabalu, ar kuru notikusi pārmaiņa, bet atbilde nav pateikta pilnā teikumā, mēģinājumu turpina kāds cits.

Someone Moved!

Mērķi: vingrināt uzmanību, atkārtot gramatiku

Vide: visur, bet vislabāk mežā

Materiāli: nav

Laiks: 20 minūtes

Dalībnieki: grupa vai klase

Ievads

Klasisks vingrinājums ar jaunu saturu, kas palīdz labāk apgūt prievārdus. Vienlaikus – teicams uzmanības vingrinājums.

Izpildījums

Visi skolēni stāv aplī, bet viens no tā iziet un aizgriežas. Ne vairāk kā četri dalībnieki samainās vietām un tad aicina ārpus apla palikušo noskaidrot, kādas pārmaiņas notikušas un kur katrs stāvējis iepriekš. Ja pasaka pareizi, dalībnieki atgriežas vecajās vietās. Sākumā ieteicams izspēlēt vienu izmēģinājuma kārtu, mudinot skolēnus runāt pilniem teikumiem un lietot prievārdus, piemēram: *“Stefan stood between Maria and Linda. Alex stands next to Linda...”*

Varianti

Parasti spēle izvēršas liksmāka, ja grupu izvieto citādi, piemēram, uz akmeņiem, zem kokiem un tamlīdzīgi. Pēc tam dalībnieki mainās vietām, un minētājiem uzdevums tieši tāds pats. Tomēr šajā gadījumā būs vajadzīgs krietni plašāks vārdu krājums, piemēram: *“Stefan stood beside Maria under the tree, not Linda. Alex was sitting on the stone where Micke now is sitting...”*

Living Statues

Mērķi: sniegt norādījumus, saprast, izpildīt

Materiāli: nav

Laiks: 20 minūtes

Dalībnieki: grupa vai klase

Ievads

Šajā vingrinājumā un *Someone moved* vai *Quick-change artist* ir vairāki līdzīgi elementi.

Izpildījums

Klase jāsadala četrās grupās. Divas saņem citu uzdevumu, kas jāpaveic, kamēr abas pārējās grupas katra izraugās vienu *mākslinieku*, kurš, nevienam nepieskaroties, no grupas biedriem veido skulptūru. Ja izraugās vairākus *māksliniekus*, rodas vairāk sarunu un diskusiju par to, kā skulptūra varētu izskatīties.

Kad skulptūras ir gatavas, pārējās grupas ierodas uz izstādes atklāšanu un mākslas darbus apskata. Tad apmeklētāji aizgriežas, bet skulptors savu darbu pārveido. Apmeklētājiem pārmaiņas jāskata un jāaizrāda par tām *māksliniekam*.

Varianti

Skulptoram var iedot attēlu, pēc kura veidot skulptūru, taču grupa šo attēlu nedrīkst redzēt.

Do you Love to Run?

Mērķi: aktualizēt īpašības vārdus, aprakstīt cilvēka ārējo izskatu

Materiāli: nav

Laiks: 20 minūtes

Dalībnieki: grupa vai klase

Izpildījums

Jāizraugās daži koki vai jāiezīmē uz zemes daži aplī – tie šajā spēlē būs mājokļi. Grupu sadala tā, lai katrā mājoklī būtu vienāds dalībnieku skaits. Ja stāv pie koka, pie tā jāpieturas, ja stāv aplī, tad visiem jābūt apļa iekšpusē.

Tad izraugās mednieku (*hunter*). Ja kādā grupā ir pāra skaits dalībnieku, spēlē nāksies iesaistīties arī skolotājam (kāda veiksmē!).

Mednieks pieiet pie kāda dalībnieka un jautā: “*Do you love to run?*”

Ja uzrunātais atbild: “*Yes!*” – visi cenšas nokļūt citā mājoklī, bet mednieks papūlas ieņemt kāda vietu (parasti tas viņam izdodas, tāpēc spēles laikā visi dabū izbaudīt mednieka lomu).

Ja uzrunātais atbild: “*No!*” – mednieks saka: “*Who loves to run?*” Uzrunātais atbild ar īpašības vārdu, iespējams, kombinācijā ar kādu lietvārdu, piemēram, nosaucot apģērba gabalu un krāsu, matu vai acu krāsu, apavu vai cepures krāsu vai ko tamlīdzīgu. Visi spēles dalībnieki, uz kuriem šis apraksts attiecas, steigšus dodas uz citu mājokli. Ja apraksts attiecas tikai uz vienu dalībnieku, tas nosauc brīvi izvēlētu personu no cita mājokļa, kura nu sacenšas veiklībā ar mednieku, lai pirmā ieņemtu atbrīvojušos vietu.

Kas jāņem vērā

Jau pašā sākumā vajadzētu noteikt, cik stingri būs spēles noteikumi. Kas notiek, ja kāds nostājas ārpus mājokļa vai neturas pie koka? Cik plašam jābūt personas aprakstam – vai pietiek ar vienu krāsu vai vajag precīzākas detaļas?

Visās spēlēs ar sacensību momentu vai jēlkāda veida izteicieniem, kas raksturo kādu personu, ir svarīgi raudzīties, lai neviens netiktu aizskarts vai gluži otrādi – aizmirsts. Atliek cerēt, ka skolotājs pietiekami labi pazīst savu grupu, lai varētu spriest, kuras spēles vai sacensības tai būtu piemērotas un kuras vajadzētu pārveidot.

Varianti

Lai rosinātu radošo procesu un visi uzmanīgāk klausītos, mednieks var izdomāt citus pārvietošanās veidus: *“Do you love to jump, tiptoe, walk, walk backwards?”*

Vienkāršāks variants ir spēle *Zem vanaga spārniem* ar tās parastajiem noteikumiem. Visi stāv vienā ierindā laukuma vai meža noras malā, bet viens stāv laukuma vai noras vidū. Vanags nosaka, kuri tiks atbrīvoti, angļiski nosaucot kādu krāsu, burtu vai apģērba gabalu. Tie, kuriem nekā no nosauktā nav, skrien pāri uz otru malu, bet vanags cenšas kādu noķert. Šajā variantā visiem pirms iešanas vai skriešanas jāatkārto vanaga nosauktie vārdi. Noķertie nākamajā reizē palīdz vanagam. Spēle turpinās, kamēr visi noķerti.

ASTOTĀ NODAĻA

Maths in English

Games for Practising Arithmetic - The 36-game

Mērķi: lasīt un saprast, sadarboties, izjust valodu kā saziņas līdzekli

Vide: jebkur, tikai ne uz asfaltēta laukuma

Materiāli: katrai grupai viens metamais kauliņš, rakstāmais un piezīmju burtnīca

Laiks: viena vai vairākas nodarbības

Dalībnieki: grupa vai klase

Ievads

Matemātika katrā ziņā ir viens no mācību priekšmetiem, kurā vieglāk integrēt angļu valodu. Gan tāpēc, ka ir izdota grāmata “Matemātika mežā” un daudzus tajā aprakstītos vingrinājumus var viegli piemērot angļu valodai, gan tāpēc, ka dabā ir tik daudz skaitļu! *The 36 – game* ir kontrolpunktu vingrinājums, kuru var izmantot arī parastā matemātikas stundā, tāpēc ieteicams vispirms to izpildīt latviešu valodā un tikai pēc tam – angliski. Daži no kontrolpunktiem ir pārveidoti tā, lai atbilstu valodas mācīšanai, un vingrinājums tāpēc nav gluži tāds kā matemātikas grāmatā.

Izpildījums

Vingrinājumu gatavojot, uz zīmītēm saraksta dažādus uzdevumus. Tās sanumurē no 1 līdz 36 un juku jukām izliek ierobežotā teritorijā. Var izlikt zīmītes uz zemes aiz koku stumbriem, tad no starta vietas tās nav redzamas, un skolēniem nākas izklīst un krietni papūlēties, lai tās sameklētu.

Klase sadalās grupās pa trim līdz sešiem dalībniekiem. Katra komanda izraugās sev kapteini (*team leader*), izdomā nosaukumu, pulcēšanās saucienu un izveido mājokli, kur tiks savāktas mantas.

Spēles gaita

1. Katra grupa vienreiz izmet metamu kauliņu, pēc tam sadalās un dodas meklēt kontrolpunktu ar tādu pašu numuru, kādu parādījis metamais kauliņš. Kad kāds no komandas locekļiem ir atradis kontrolpunktu, viņš iesāk pulcēšanās saucienu. Ikviens komandas biedrs piesteidzies saucienam piebalso, līdz visa komanda ir sapulcējusies.

2. Grupa skaļā balsī izlasa uzdevumu, un komandas vadītājs ir atbildīgs par to, lai visi būtu sapratuši, kas jā dara. Kad uzdevums izpildīts, to pieņem vai nu komandas vadītājs, vai skolotājs.
3. Tad grupa atkal izmet kauliņu un pavirzās uz priekšu par tik daudziem kontrolpunktiem, cik kauliņš rāda. Ja grupa stāv pie ceturtā un uzmet trijnieku, tas nozīmē, ka jāiet uz priekšu līdz septītajam kontrolpunktam.
4. Tā turpina, līdz visas grupas ir nonākušas pie trīsdesmit sestā kontrolpunkta vai arī līdz brīdim, kad beidzas vingrinājuma atvēlētais laiks. Ja grupa stāv pie trīsdesmit ceturtā kontrolpunkta un uzmet piecnieku, tā dodas līdz trīsdesmit sestajam vai arī turpina līdz trešajam kontrolpunktam.

Kas jāņem vērā

Zīmītēm kontrolpunktos jāpaliek savā vietā visu vingrinājuma laiku, jo vairākas grupas taču izpilda vienu un to pašu vingrinājumu.

Apraksta beigās sniegtie piemēri ir domāti iedvesmai. Grūtības pakāpi skolotājs pielāgo saviem skolēniem. Ieteicams sadarboties ar matemātikas skolotāju, lai vingrinājumus atjauninātu un pielāgotu attiecīgajam zināšanu līmenim matemātikā. Ja skolotājs ar klasi strādā viens, nevajadzētu veidot vairāk par četrām grupām.

Kā izteikt jautājumus, kā dot norādījumus un kā pateikt, ja kaut kas ir pareizi vai nepareizi? Jau iepriekš klasē skolotājam kopā ar skolēniem jāatkarāto frāzes, mērvienības u. tml., kas atvieglos saziņu vingrinājumu laikā.

Variants

Ja grupa pāriet uz dzimto valodu, par sodu vēlreiz jāmet kauliņš un jādodas atpakaļ par tik vietām, cik punktu uzmests.

Kontrolpunktu uzdevumu piemēri

1. Fetch a dozen of something hard. Put it in your nest.	5. Give an example of a fraction that equals a half.
2. Fetch a score of something grey. Give it to the teacher!	Whisper it to the team leader in chorus!
3. Write down the sum of all your shoe sizes added up.	6. How many years is a millennium? Write the number with letters in your book.
4. Give an example of a fraction that equals one fourth. Tell it to the teacher, all at once!	7. Sing a song to your teacher with a number in it.

8. *Jump like frogs 360 degrees around your team leader.*
9. *Give all team members a hug.*
10. *Find a geometrical figure in nature and give it to your team leader. Do you know the name for it in English? Keep the figure in your nest.*
11. *Say five maths-related words to your team leader.*
12. *Calculate the sum of the age of everyone on the team. Tell this to your teacher.*
13. *Dance a waltz with each other while you sing a song.*
14. *Stand in a triangle.*
15. *Fetch a leaf that is three centimetres in diameter. Give it to your teacher.*
16. *Stand in a circle.*
17. *Make a subtraction using all the hands (and fingers) of the team members.*
18. *Fetch a small stick each and place the sticks in a triangle. Keep it in your nest.*
19. *Fetch something with a sharp angle and give it to the team-leader.*
20. *Say hello to everyone in the team closest to yours.*
21. *Stand in order by your telephone numbers, the teacher checks if you're right.*
22. *Make a number-statue with your bodies, let the teamleader guess the number.*
23. *Fetch a pine cone each and throw them at a tree. For 100% accuracy, you are rewarded an automatic six on your next roll of the dice. The teacher checks your score!*
24. *Run $12 / 3$ times round a tree.*
25. *Stand in order of length, the shortest first. Ask someone from another team to check your line.*
26. *Find something that weighs two pounds. Put it in your nest.*
27. *Length measurements: go to your teacher and see if you can guess the correct distance between two objects.*
28. *Stand in order of age, oldest first.*
29. *Chant the five times table together.*
30. *Fetch an object that is symmetrical and give it to your team leader.*
31. *What is the sum of $VII + XIV = ?$ Walk the number of steps around a big tree, count loud together!*
32. *Fetch a stick that is half a metre long and give it to your team leader.*
33. *Fetch a strand of grass that is half a decimetre long and give it to your team leader.*
34. *Chant the two times table together.*
35. *How many fingers, toes and ears do you have in you team? Divide it in four and fetch that number of small stones or needles. Keep them in your nest.*
36. *Shout "outside maths is fun" together, three times.*

Bag of Secrets

Mērķi: lasīt un saprast, apgūt matemātikas jēdzienus, salīdzināt, sadarboties

Vide: mežs vai parka teritorija

Materiāli: maisiņš ar kartītēm, uz kurām sarakstīti slepeni uzdevumi (ierosmes atrodamas arī grāmatā “Matemātika mežā”)

Laiks: 30 minūtes

Dalībnieki: grupa

Ievads

Šis vingrinājums apvieno pārsteidzoši daudz elementu – te sastopas lasītprasme, matemātika, dabaszinības, kustības un spēja sadarboties. Tas viss nepieciešams, lai uzdevumu godam paveiktu!

Izpildījums

Kartītes ar uzdevumiem maisiņā sajauc, un visas grupas izvelk pa vienai kartītei – tas nu ir veicamais uzdevums. Katra komanda savus priekšmetus savāc slepenā vietā, jo pēc tam par tiem vajadzēs stāstīt citai grupai.

Kas jāņem vērā

Būtu vajadzīgi dažādi kartīšu komplekti, piemēram, ar salīdzinājumiem, laika jēdzieniem vai mērvienībām. Jāieplāno laiks prezentācijai, lai grupas var pastāstīt par savu uzdevumu un nodemonstrēt paveikto.

Uzdevumu piemēri

- Fetch an even number of pine needles
- Fetch more than two cones
- Fetch two stones of the same weight
- Fetch a heavy rock. Place it on a lighter stone
- Fetch a stick that is longer than your thumb
- Fetch a stick that is twice as long as your foot

Hands and Feet on the Ground

Mērķi: sadarboties, izkustēties, apgūt matemātiku

Materiāli: nav

Laiks: 15 minūtes

Dalībnieki: grupa

Ievads

Šajā vingrinājumā skolēniem nāksies likt lietā savu māku sadarboties, jo viņiem ar kājām, rokām un pirkstiem būs jāparāda skaitļi, kurus nosauc skolotājs vai grupas vadītājs.

Izpildījums

Skolēni sadalās grupās. Uzdevums sākas ar to, ka ikviena grupa iezīmē spēles laukumu apļa, trīsstūra vai kvadrāta formā, kas ir apmēram 1 kvadrātmetru liels. Tad izraugās kontrolieri, kas pārbaudīs visas grupas, bet pārējie sastājas ap spēles laukumiem. Skolotājs nosauc kādu skaitli, kas grupām jāparāda, pieskaroties zemei ar tikpat daudz kājām, rokām un pirkstiem, turklāt nepārkāpjot iezīmētā spēles laukuma robežas. Dažkārt skolēni spēj īstenot cirka akrobātu cienīgus gājienu! Kad grupa uzdevumu izpildījusi, kontrolieris pārbauda, vai viss izdarīts pareizi, un angļu valodā skaļi ziņo par rezultātiem.

Kas jāņem vērā

Drīkst nosaukt tikai tādus skaitļus, kurus skolēni tiešām var parādīt! Svarīgi ir arī tas, lai visām grupām tie būtu vienlīdz sarežģīti.

Varianti

Var atteikties no laika ierobežojumiem, var iztikt bez kontroliera un ļaut visiem piedalīties, vairāk pievēršot uzmanību sadarbībai un problēmu risinājumam. Var piešķirt papildu punktus grupai, kuras spēles laukums visprecīzāk atbilst vienam kvadrātmetram, var apbalvot par labāko sadarbību vai dzīvāko fantāziju problēmu risinājumā...

DEVĪTĀ NODAĻA

Stations

Stations

Materiāli: piezīmju grāmatiņa un zīmulis

Ievads

Daļa turpmāk minēto uzdevumu atrodami arī citās grāmatas nodaļās, piemēram, jaunu vārdu atrašanas vingrinājumos, alfabēta meklēšanā, vingrinājumā ar *Fetch Poem*, uzdevumos ar antonīmiem, darbības vārdiem un darbā ar attēliem. Kontrolpunktu uzdevumi ir piemērs tam, kā variēt un mainīt materiālu atkarībā no vecuma grupas un tēmas, ar kuru strādā vai kas būtu jāatkārto.

Izpildījums

Uzdevumu kartītes vislabāk izvietot kādā birzītē vai mežiņā – tās jānoliek zemē aiz koku stumbriem, tad tās nebūs redzamas no starta vietas. Pirms grupas sāk meklēt kontrolpunktus, jāveic daži priekšdarbi!

1. Skolēniem jāuzbūvē vai jāiezīmē vieta, kur tiks vāktas mantas.
2. Jāvienojas, kāds būs grupas pulcēšanās sauciens.

Skolēni strādā grupās. Par dažu uzdevumu izpildi ziņo tieši skolotājam, bet par citiem liecinās pierādījumi, kas savākti mājoklī. Noslēgumā par tiem vajadzēs atskaitīties citām grupām. Grupas startē dažādos punktos, lai izvairītos no rindām un drūzmas. Viena sāk, piemēram, ar piekto kontrolpunktu un pēc tam dodas tālāk uz sesto. Tā visi var iesākt reizē, taču strādā ar dažādiem uzdevumiem.

Kas jāņem vērā

Vienus un tos pašus kontrolpunktu uzdevumus var izmantot vairākkārt, jo grupas nespēj un arī nejaudā visu izdarīt vienā reizē. Tomēr jāraugās, lai būtu pietiekami daudz laika parādīt, kas paveikts, un izstāstīt, kuros kontrolpunktos viss izdarīts, kā nākas.

Stations – Keys and Comments

1. Memory

Look at the words carefully and try to remember as many as possible, then go to your teacher!

Students' words:

trunk, log, mud, tussock, birch, needle, stump, stem, juniper, pine, flower, root, rock, cone, moss, resin, twig, gravel, spruce

Teacher's words (show them on a card):

resin, flower, juniper, birch, rock, spruce, trunk, tussock, mud, pine, stump, gravel, cone, twig

What words are missing?

Answer: log, needle, stem, root, moss

For younger students: easier and fewer words!

2. Riddle

It is often round and black. It's made of rubber and there is a hole in the middle. It can also be made of wood or plastic. Draw the answer in your book!

Answer: swing

3 Odd and even

Fetch an odd number of leaves and an even number of sticks. Put them in your nest.

4. The Alphabet

Find one thing for each letter in the alphabet and line them up in your nest. (You may use things that don't belong in nature)

Comment: It can be difficult finding things on all letters, choose for example ten letters of your own choice or give each group a range of letters.

Or: Collect things starting on different letters and line them up in alphabetical order in your nest. (at least five!)

5. Countables

Take a bag and fill it with as many natural numbers that you can find. Save the bag in your nest.

Comment: What is a natural number? Let the groups interpret the exercise their own way. But if you for example look at a flower or a leaf you can count the petals, spikes, edges or angles. There are numbers everywhere in nature!

6. Memory

Take a good look at the words and then go and see your teacher!

Students' words: ant, wasp, fox, elk, capercaillie, raven, wolf, squirrel, caterpillar, magpie, lynx, deer, wagtail, spider, bee, starling, bear

Teacher: Ask the group to tell all the animals and what they are called in Latvian..

Comment: Make the station easier for younger students, use words you've been working with or maybe words from a theme.

7. Opposites

Take a box and a lid and find things that match the descriptive words written underneath. Put the box in your nest.

8. Word Scramble

What tree-words have been all messed up?
Go and tell the teacher the right words!

Students' words:

neoc - bcnarh - afel - roto - scrupe

nedele - krab - pumst - krunt - brcih

Answer: cone, branch, leaf, root, spruce, needle, bark, stump, trunk, birch.

Comment: This could be very difficult for dyslectic students. Think of the different ways of scramble words, maybe just mix up the letters in the middle?

9. Line up!

Stand in alphabetical order by your first name. Ask a friend from another team to check you're right!

10. True or False?

Pick a needle for each correct set of words and put them in your nest:

stem = kāts

spruce = egle

leaf = zars

juniper = kadiķis

pike = līdaka

tadpole = žagaru kaudze

cone = sūna

birch = bērzs

branch = čiekurs

needle = skuja

Save the needles in your nest!

Key: 6 correct sets of words. The wrong pairs: cone=čiekurs, leaf=lapa, branch=zars, tadpole=kurkulis

11. Sing a song...

in English to your teacher!

12. A Fetching poem

Find things matching the poem and line them up in your nest.

Get something blue

and something new

Get a bud

and a bit of mud

A twig like a Y

and what makes you cry

A thing you can eat

and something quite sweet

13. Adjectives

Pick up a stone and describe it with as many words as you can. Write the words in your book and put the stone in your nest.

Remember to feel the stone!

14. Riddle

Make a riddle and tell it later to the other groups.

Comment: Use a riddle you already know in Latvian and translate it if it's difficult to come up with one on your own!

15. Move and shout!

Jump with both feet together and shout:

"This is better than computer games!"

16. Animal sounds

How do these animals sound?

Match animal with sound and then go to your teacher.

squirrel, bee, sparrow, frog, owl, snake, duck, goose, crow, caw, chatter, croak, buzz, chirp, hoot, honk, quack, hiss

Key:

squirrel – chatter

bee – buzz

sparrow – chirp

frog – croak

owl – hoot

snake – hiss

duck – quack

goose – honk

crow - caw

Comment: Say the words aloud, it makes it easier!

17. Rhymes and songs

Which rhymes and songs do you know in English? Maybe you know one in Latvian that you can translate into English?

Think about one or two that you're already familiar with in Latvian..

Write them in your book or tell another group what you've come up with!

Comment: Old songs and rhymes are not too childish if they are in English! Many students love to read children's books in English for example.

18. Memory

Look at the things in the basket and go to your teacher.

Comment: The items may differ depending on time and place, 8-10 items are sufficient!

flower	stone
thorn	stem
oak leaf	straw
acorn	hazelnut
chestnut	bark
cone	shell
lichen	moss
twig	mushroom

19. Keeping warm and friendly

Give all team members a hug!

20. Verbing

What can you do here? What do you think might have happened here? What happens here during the night? Find out at least 10 verbs that can be connected with this place.

Do or act at least five of them and then write them all in your book!

Teacher's examples: walk, sing, play, shout, scream, whisper, rest, relax, talk, jump, laugh, shiver, freeze, eat, drink, sleep...

Comment: For younger learners five verbs is enough, and you can choose not to write them in the notebook.

21. New words

Have a look around you and find five things you don't know the name of in English.

Ask your teacher for the translation and try to figure out how to remember them!

22. Gallop and bark!

Run like horses in a circle around your teacher but sound like dogs!

23. Weight

Fetch a heavy rock. Place it on a lighter stone in your nest.

24. Length

Fetch a stick that is half a metre long and give it to your team leader.

25. Geometry

Fetch a small stick each and place the sticks in a triangle.

26. Secret cards

Pick up a secret card from the bag and do what it says.

Comment: The cards are enclosed in the chapter on maths.

PIELIKUMS

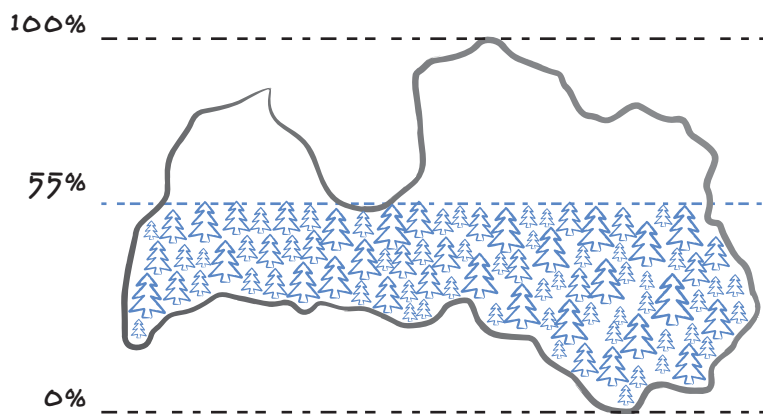

Autors: Dr. sc. ing. Zigurds Saliņš

Noderīgi dati meža izzināšanai Latvijā

Vai Latvijā mežu ir daudz vai maz?

Mežainums (meža platība izteikta % no valsts teritorijas) Latvijā pusotras reizes pārsniedz pasaules vidējo mežainumu. Mūsdienās mežs Latvijā aizņem aptuveni 55% no valsts kopplatības un arvien turpina paplašināties, ieaugot lauksaimniecībā neizmantotajās zemēs.

Laika posmā no pagājušā gadsimta sākuma līdz mūsdienām mežainums Latvijā ir pieaudzis vairāk nekā divas reizes. Var droši prognozēt, ka sakarā ar mazproduktīvu lauksaimniecības zemju apmežošānu meža platības pieaugs un mežainums Latvijā nākotnē sasniegs vismaz 60%.

$$\begin{array}{|c|} \hline \text{Tree} \\ \hline \end{array} \begin{array}{|c|} \hline \text{Tree} \\ \hline \end{array} \begin{array}{|c|} \hline \text{Tree} \\ \hline \end{array} \times 2 = \begin{array}{|c|} \hline \text{Tree} \\ \hline \end{array} \begin{array}{|c|} \hline \text{Tree} \\ \hline \end{array} \begin{array}{|c|} \hline \text{Tree} \\ \hline \end{array} \begin{array}{|c|} \hline \text{Tree} \\ \hline \end{array} \begin{array}{|c|} \hline \text{Tree} \\ \hline \end{array} \begin{array}{|c|} \hline \text{Tree} \\ \hline \end{array}$$

Šobrīd Latvija ir ceturrtā “mežainākā” valsts Eiropā. Mums ir vairāk nekā 1,4 ha meža uz katru iedzīvotāju (Lietuvā – 0,5 ha, Igaunijā – 1,5 ha). Tiek uzskatīts, ka valsts iedzīvotāji ir nodrošināti ar koksni, ja uz vienu tās iedzīvotāju ir 0,5 ha meža. Tāpēc mēs kokmateriālus varam eksportēt.

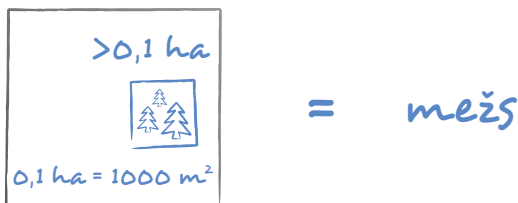

Katru gadu Latvijas mežos izaug ~ 25 milj. kubikmetru koksnes, bet ik gadu nocērt ~ 10–12 milj. kubikmetrus kokmateriālu – tikai pusi. Tātad ik gadu Latvijas mežos koksnes daudzums palielinās par ~ 12 milj. kubikmetru koksnes.

Vismēžainākais Latvijā ir Ventspils rajons, kur meži klāj gandrīz 63% teritorijas. Arī Alūksnes, Talsu, Valkas, Aizkraukles, Limbažu, Gulbenes, Cēsu, Kuldīgas un Rīgas rajonā mežainums pārsniedz 50%. Vismazāk mežu – ap 30% – ir Jelgavas, Dobeles, Preiļu un Rēzeknes rajonā.

Mežs Latvijā ir ārkārtīgi daudzveidīgs, jo tāpat kā cilvēks tas dažādos dzīves posmos izskatās un uzvedas atšķirīgi. To ievērojami ietekmē dzīves vide (augšne, klimatiskie apstākļi u. c. faktori). Mežs ir ekosistēma visās tā attīstības stadijās, kurā dominē koki, kuru augstums konkrētajā vietā var sasniegt vismaz septiņus metrus un pašreizējā vai potenciālā vainagu projekcija ir vismaz 20 procenti no mežaudzes aizņemtās platības (LR Meža likums). Būtisks nosacījums, lai ar kokiem apaugušu nogabalu uzskatītu par mežu – tam jābūt lielākam par 0,1 hektāru.

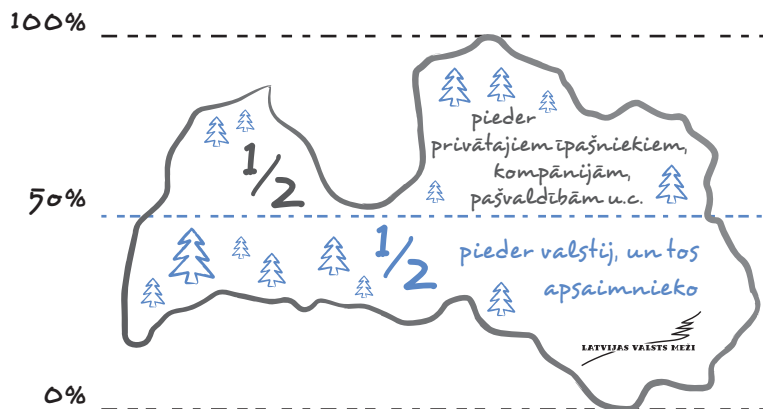

Latvijā mežs nepārtraukti atjaunojas, jo pēc nociršanas mežkopji to atjauno. Meža audzēšanai Latvijā ir ir labvēlīgi klimatiskie un citi apstākļi. Meža atjaunošanos un meža platību pieaugumu ietekmē vairāki faktori:

- **dabiska atjaunošanās** – mežs ir spējīgs pats atjaunoties, pārņemot pamestas lauku mājas un zemi, radot jaunas mājvietas meža dzīvniekiem un augiem;
- **mežsaimnieciskā atjaunošana** – rūpīga plānošana un ilgtspējīga mežu apsaimniekošana ļauj cirst mežu, lai sagatavotu kokmateriālus mums tik nepieciešamo produktu – mēbeļu, saplākšņu, papīra un citu koksnes izstrādājumu – izgatavošanai. Pēc cirsmu izstrādes platības tiek rūpīgi atjaunotas un izaudzēts mežs nākamajām paaudzēm;
- **dabas katastrofa** – vētra var nopostīt lielu meža nogabalu dažās stundās, bet drīz vien starp nogāztajiem stumbriem parādīsies mazi zaļi asniņi, kas veidos jaunu mežu;
- **cilvēku faktors** – ar mežsaimnieku gādību daudzas noplicinātās un degradētās zemes, piem., izstrādāti karjeri, tiek apmežotas un tajās atkal ieaug ražīgi un skaisti meži.

Kam pieder Latvijas meži?

Gandrīz pusi no Latvijas teritorijas sedz lauksaimniecības zeme, ūdens u. c. Otru pusi – meži. Savukārt puse no no visiem Latvijas mežiem pieder valstij, bet pārējie – kopumā 150 000 privātajiem meža īpašniekiem, pašvaldībām, baznīcām u. c. Valstij piederošās meža zemes 1,63 miljonu hektāru apmērā kopš 2000. gada apsaimnieko akciju sabiedrība "Latvijas valsts meži" (LVM).

Meža politiku un likumdošanu Latvijā veido LR Zemkopības ministrija, bet savukārt meža politikas un normatīvo aktu ievērošanu visā Latvijas teritorijā uzrauga Valsts Meža dienests.

Par Latvijas mežiem un to nākotni valsts līmenī rūpējas arī Meža konsultatīvā padome (MKP). MKP tiek pārstāvētas meža īpašnieku vai pārvaldītāju, kokrūpniecības, pakalpojumu sniedzēju, vides un dabas aizsardzības, darba ņēmēju jeb arodbiedrību, profesionālās un augstākās izglītības un zinātnes iestāžu interešu grupas, kā arī valsts pārvaldes iestādes un Latvijas Pašvaldību savienība. Tātad MKP ir “forums”, kur notiek meža nozares interešu grupu viedokļu saskaņošana un tiek veidota līdzsvarota un ilgtspējīga meža nozares attīstības politika.

Vai Latvijā ir ilgtspējīga mežsaimniecība?

Šobrīd apmēram ceturtdaļa no valsts mežiem Latvijā ir īpaši aizsargāti. Tas nozīmē, ka kokmateriālu ieguve šajos mežos ir daļēji ierobežota vai arī pilnīgi aizliegta. Eiropas Savienības valstis ir apņēmušās izveidot kopīgu aizsargājamo teritoriju tīklu ar nosaukumu *Natura 2000*. No direktīvu sarakstos iekļautajām sugām un biotopiem Latvijā atrodamas un tiek aizsargātas 20 augu, 20 bezmugurkaulnieku, 5 zīdītāju, 3 rāpuļu, 11 zivju, 70 putnu sugas un 60 biotopu veidi.

Latvijas valdība 1993. gadā Helsinkos parakstīja Eiropas pirmās un otrās ministru konferences “Par mežu aizsardzību Eiropā” rezolūcijas, tādējādi apņēmoties nodrošināt Latvijas mežu ilgtspējīgu apsaimniekošanu. Šis mērķis ir nostiprināts arī Latvijas Meža politikā (akceptēta Ministru kabinetā 1998. gada 28. aprīlī). Ilgtspējīga mežu apsaimniekošana nozīmē ne vien dabas aizsardzību, bet arī līdzsvarotu cilvēka ekonomisko un sociālo interešu ievērošanu meža un meža zemju pārvaldīšanā un izmantošanā vietējā, nacionālā un globālā līmenī.

Kopš 2003. gada visi valsts īpašumā esošie meži (1,63 miljoni ha) ir pilnībā sertificēti pēc starptautiski atzītās FSC (*Forest Stewardship Council*) sistēmas, kas garantē to, ka mežus apsaimnieko, ievērojot vi-

des aizsardzības, darba drošības un sabiedrības ekonomiskās intereses. Arī šī grāmata ir drukāta uz FSC sertificēta papīra.

Šādu “atbildīgās” mežsaimniecības sertifikātu ir saņēmuši arī daudzi Latvijas privāto mežu īpašnieki. Līdz ar to lielākā daļa Latvijas mežu tiek apsaimniekoti, lai šodien un nākotnē saglabātu dabas daudzveidību un mežā esošās kultūrvēsturiskās vērtības, iegūtu augstvērtīgus kokmateriālus, atjaunotu izcirtumus, kā arī sniegtu rekreācijas iespējas sabiedrībai.

Turklāt mežsaimniecība, nodrošinot koksnes audzēšanu un izmantošanu dažādos produktos, spēlē nozīmīgu lomu globālās sasilšanas mazināšanā. Proti, kokmateriālus izmantojot dažādu kokrūpniecības produktu ražošanā, tajos visā to eksploatācijas laikā saglabājas ievērojama daļa koksnes saistītā oglekļa. Viens m^3 koksnes izaugot saražo 727 kg skābekļa un piesaista 1000 kg oglekļa dioksīda. Līdz ar to atmosfērā samazinās ogļskābās gāzes daudzums, bet pieaug skābekļa īpastvars. Turklāt plašs pieprasījums pēc koksnes produktiem veicina mežu stādīšanu un atjaunošanu. Jauns, augošs mežs pastiprināti piesaista oglekli un izdala skābekli, tāpēc arī mežus sauc par planētas “zaļajām plaušām”, bet koksni – par “oglekļa noliktavu”.

Vai Latvijas meža nozare ir konkurētspējīga?

Meža nozare kopumā dod 10–14 % lielu ieguldījumu Latvijas iekšzemes kopproduktā un nodarbina apmēram deviņus procentus no visiem tautsaimniecībā strādājošajiem. Meža nozare ir lielākā eksporta nozare valstī. Pateicoties spējai operatīvi pielāgoties eksporta tirgus prasībām, tā kļūst aizvien konkurētspējīgāka. Meža nozares produkcijas eksports kopš 1996. gada ir pieaudzis vairāk nekā divas reizes, pārsniedzot 796,846 miljonus latu, kas ir aptuveni 27 % no Latvijas kopējās eksporta vērtības.

Latvijas meža nozare apvieno meža resursus un meža produktu ražošanu, tirdzniecību un patēriņu vienotā sistēmā, kurā tās sastāvdaļas

ir savstarpēji saistītas. To veido mežsaimniecība, mežrūpniecība un nekoksnes produktu ķīmiskā pārstrāde. Mežsaimniecība ietver meža zemes apsaimniekošanu, tā piegādā mežā iegūto produkciju un pakalpojumus tieši patēriņa tirgum vai izejvielas tālākai produkcijas ražošanai.

Meža nozare ir saistīta ar daudzām un dažādām nozarēm Latvijā. Meža nozares sekmīga attīstība dod ieguldījumu gan ar to saistīto nozaru, gan visas valsts tautsaimniecības attīstībā. Meža nozare kopā ar saistītajām nozarēm dod darbu 75–80 tūkstošiem latvijas iedzīvotājiem.

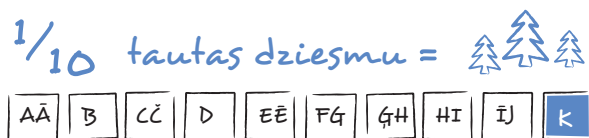
- Vai Tavai ģimenei pieder kāds mežs?
- Vai Tu pazīsti kādu, kurš strādā meža nozarē vai ar to saistītajās nozarēs (skaties zīmējumā)?
- Pastāsti par to angļiski!

Kādas ir atpūtas un izglītības iespējas Latvijas mežos?

Latvijā mežs ir ārkārtīgi nozīmīgs tūrisma un rekreācijas objekts, īpaši ainaviski nozīmīgajās teritorijās un mežos ap pilsētām. Visos Latvijas mežos drīkst brīvi pārvietoties, izņemot tur, kur to aizliedz ierobežojumu zīmes. Ir noskaidrots, ka mežā mīl atpūsties ap 80% Latvijas iedzīvotāju! Cilvēkiem mežā ir iespēja aktīvi atpūsties pastaigājoties, sportojot, medijot, sēņojot, ogojot un riekstojot. Latvijā konstatētas vairāk nekā 3600 sēņu sugu, kas gadā dod aptuveni 60000 t ēdamās produkcijas. Vienā gadā Latvijas mežos var iegūt 10000 t dzērveņu, 9000 t zīleņu, 16000 t melleņu, 3000 t brūkleņu, 1500 t aveņu, 1800 t ārstniecības augu, 200 000 t bērzu sulu un aptuveni 225000 Ziemassvētku eglīšu.

Mežs un koki latviešiem vienmēr ir bijuši arī būtiska kultūras sastāvdaļa. Par meža nozīmi seno latviešu dzīvē liecina tas, ka vidēji katrā desmitajā tautasdziesmā minēts kāds koks. Lapu koki simbolizējuši dzīves cikliskumu un atdzimšanu, savukārt skuju koki – mūžību. Latviešu dainās apdziedāti arī daudzi meža iemītnieki – kukaiņi, rāpuļi un zvēri. Kopumā tautasdziesmās minētas vismaz 20 zīdītāju, 50 putnu, 15 zivju, abinieku, rāpuļu un kukaiņu sugas.

Lai ļautu ikvienam iepazīt Latvijas mežu vērtības, AS "Latvijas valsts meži" visiem dabas draugiem piedāvā vairāk nekā 300 bezmaksas labiekārtotu atpūtas vietu, dabas taku un apskates objektu valsts mežos. Informācija par atpūtas iespējām valsts mežos ir apkopota mājas lapā www.mammadaba.lv.

Dzīvo Latvijas valsts mežos

Mammadaba piedāvā ne vien atpūtu, bet arī meža vides izglītību. Katru gadu Latvijas skolas var piedalīties Mammadaba meistarklasē un Meža olimpiādē, ko organizē AS "Latvijas valsts meži" un atbalsta Meža attīstības fonds. Arī citi meža nozares uzņēmumi un institūcijas skolām piedāvā dažādas izglītības aktivitātes.

Par mežu un mežizglītības jautājumiem Latvijā plašāk varat uzzināt šādās interneta mājas lapās:

LR Zemkopības ministrija: www.zm.gov.lv

Valsts Meža dienests: www.vmd.gov.lv

LU Lauksaimniecības universitātes Meža fakultāte: www.mf.llu.lv

Meža īpašnieku biedrība: www.mezaipasnieki.lv

AS "Latvijas valsts meži": www.lvm.lv

Latvijas Dabas fonds: www.ldf.lv

Pasaules Dabas fonds – Latvija: www.pdf.lv

Latvijas Ornitoloģijas biedrība: www.lob.lv

Latvijas Kokrūpniecības federācija: www.latvianwood.lv

Latvijas Kokmateriālu eksportētāju asociācija: www.latviantimber.lv

Portāls "Latvijas daba": <http://latvijas.daba.lv/biotopi/mezi.shtml>

Latvijas vides izglītotāju asociācija: www.vi.lv

Learning about Forest: www.leaf-international.org

Vides izglītības fonda mājas lapa: www.videsfonds.lv

Latvijas Valsts Mežzinātnes institūts "Silava": www.silava.lv

Izmantotā literatūra & Interneta avoti

Cornell, Joseph, 1998.

Sharing Nature with Children. 2 uppl.

Cornell, Joseph, 1989.

Sharing Nature with Children II.

Dahlgren, Lars-Owe & Szczepanski, Anders, 1997.

Utomhuspedagogik – boklig bildning och sinnlig erfarenhet.

Hannaford, Carla, 1997.

Lär med hela kroppen. Brain Books.

Lundegård & Wickman mfl, 2004.

Utomhusdidaktik. Studentlitteratur.

Naturskoleföreningen, 2006.

Att lära in matematik ute, 2 uppl.

Olsson, Titti et al. 2003.

Skolgården som klassrum, året runt. Coombes School.

Sellgren, Germund, 2003.

Naturpedagogik.

Steinberg, John M, 2001.

Den nya inläringen. 3 uppl.

Carlegård, Lotta, 2003

Språkinläring utomhus, www.engelskaute.nu

www.liu.se/esi/cmu

Linčēpingas universitātes Vides un ārpustelņu pedagogijas centrs

www.engelskaute.nu

*Šis grāmatas sabiedrotā virtuālā pasaulē ar sarunu kartītēm, vārdnīcu
saitēm utt.*

www.naturskola.se

Dabas skolas mājaslapa

www.utomhuspedagogik.se

www.utomhus.nu

Vingrinājumu saraksts no A-W

Afternoon Tea.....	93
Animals.....	37
Bag of Secrets.....	133
Become a Guide	107
Become a Photographer.....	84
Become a Poet.....	115
Become an Instructor.....	92
Charades.....	118
Club Walk'n Talk	110
Colours	36
Count your Breaths and Let the Nature Speak!.....	66
Describe the... ..	78
Do you Love to Run?.....	126
Draw and Tell.....	80
Feel and Describe.....	31
Fetching Poems	113
Find a Friend.....	30
Find the Way	90
Finding English.....	60
Go to/Go Get	55
Goose Walk.....	96
Guess What or Who?.....	120
Hands and Feet on the Ground	134
Hide and Seek.....	86
I'm Going Hunting	49
Jeopardy	103
Left and Right Story	70
Living Memory.....	47
Living Statues.....	125
Make a Story – Find the Beat!.....	59
Making up Words.....	53
Memory Snake	50
Numbers	34
Opposites.....	81
Photo-Hunter.....	56
Quickchange Artist.....	123
Rhymes and Songs.....	112
Right or Wrong?.....	68

Running in the Family	73
Secret Picture	83
Silent Words.....	58
Someone Moved!.....	124
Stations	136
Step by Step.....	99
Story Line-up.....	105
Tell and Take	87
The 36 game	130
The Alphabet	51
The Great Knot	121
The Log	32
The Sound of Spelling.....	61
To Do in Time and Space	91
Verb Charade Relay.....	45
Verbing.....	119
Walking Quiz	102
Walk'n Discuss.....	100
Walk with Words	98
Watch and Walk.....	89
Weight and Size.....	35
Word Hunt	41
Word Relay.....	43
Word Snake.....	48
Word or Verb Challenge.....	44
Where can you Find...?.....	54

Vingrinājumu iedalījums pēc darba tēmas

Vingrinājumu tēma vai veids, lappuse

Lietvārds / Vārdu krājums 41, 43, 44, 47, 48, 49, 50, 51, 53, 54, 55, 56, 60, 61, 83, 84, 123

Darbības vārds 44, 45, 90, 91, 92, 96, 118, 119, 124

Īpašības vārds 31, 35, 36, 55, 56, 78, 80, 81, 83, 84, 86, 87, 89, 96, 98, 107, 115, 120, 126

Prievārdi 70, 83, 86, 100, 102, 103, 120, 123, 124, 125

Vietniekvārds 54, 96

Alfabēts 32, 49, 51, 99

Sadarbība 30, 32, 51, 56, 81, 84, 86, 93, 100, 105, 107, 113, 121, 130, 133, 135

Individuālais darbs 41, 49, 50, 53, 55, 58, 59

Rakstīšana 41, 51, 53, 58, 59, 60, 73, 78, 91, 102, 107, 112, 115

Tulkošana 93, 107, 112

Klausīšanās 44, 47, 55, 58, 66, 68, 70, 73, 78, 80, 82, 87, 100, 110, 135

Lasišana 56, 90, 93, 102, 113, 130, 133

Raksturošana /stāstīšana 73, 78, 80, 83, 84, 86, 89, 91, 92, 100, 105, 107, 110

Jautājumi 31, 32, 35, 36, 37, 51, 54, 81, 86, 87, 96, 100, 102, 103, 119, 120

Norādījumu došana 86, 87, 90, 92, 125, 130, 133

Problēmu risināšana 30, 32, 109, 121, 137,

Skaitļi 32, 34, 99

ANĢĻU VALODA MEŽĀ

Mēs dzīvojam zemē, kas piedāvā lieliskas iespējas uzturēties ārtelpā un ne vien brīvos brīžos, bet arī mācību laikā. Daudzi skolotāji ir vēlējušies spert šo soli uz priekšu un ir ieinteresēti izmantot ārtelpu kā klases telpu, taču viņus kavē neziņa, kā tas varētu notikt un ko tieši var darīt ārtelpā, mācot valodu. Grāmatā “Angļu valoda mežā” atrodami priekšlikumi un vingrinājumi nodarbībām brīvā dabā, kurus var izmantot visās pamatskolas audzēkņu vecuma grupās. Tie ir viegli pārveidojami arī citu valodu mācīšanai.

leguvumi no angļu valodas mācīšanās brīvā dabā:

- iesaistošie vingrinājumi vairo prieku mācīties,
- priekšmeta integrācija kļūst neizbēgama,
- nostiprinās spēja sadarboties,
- mutiska saziņa kļūst par dabisku mācīšanās sastāvdaļu,
- tiek rosinātas visas maņas un nodrošināti dažādi iemācīšanās veidi,
- darbojas viss ķermenis,
- valoda kļūst par mācīšanās darbarīku,
- pieaug izpratne un zināšanas par tuvākās apkārtnes dabu,
- tiek novērsti bioloģiskais analfabētisms.

Grāmatu “Angļu valoda mežā” latviešu valodā izdevusi AS “Latvijas valsts meži” vides izglītības programmas “Izzini mežu” ietvaros sadarbībā ar LR Izglītības un zinātnes ministrijas Valsts izglītības satura centru.

Papildu informāciju par meža vides izglītību Latvijā meklējiet AS “Latvijas valsts meži” veidotajā mājas lapā www.mammadaba.lv, sadaļā Meistarklase.

